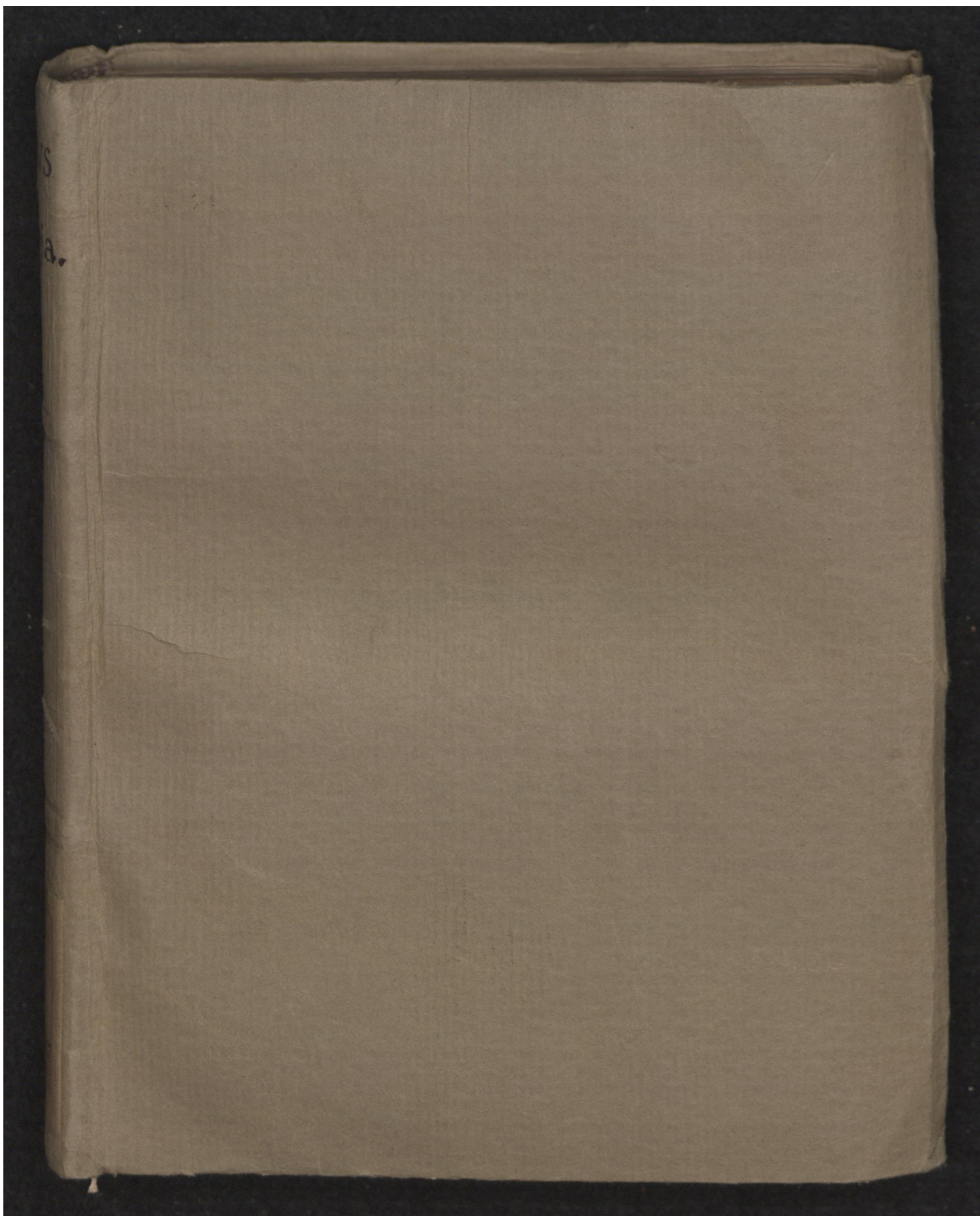
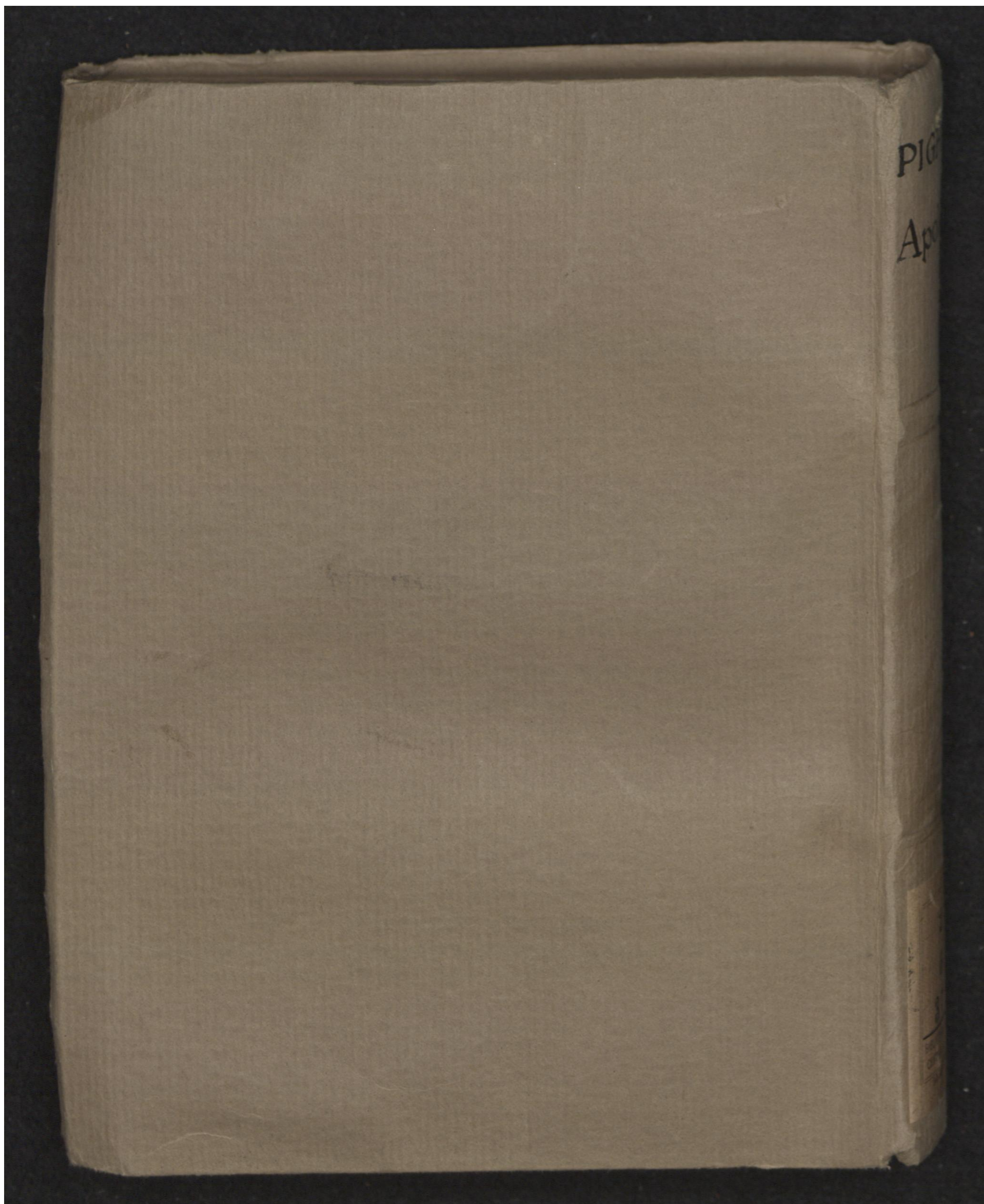

PIGHIVS

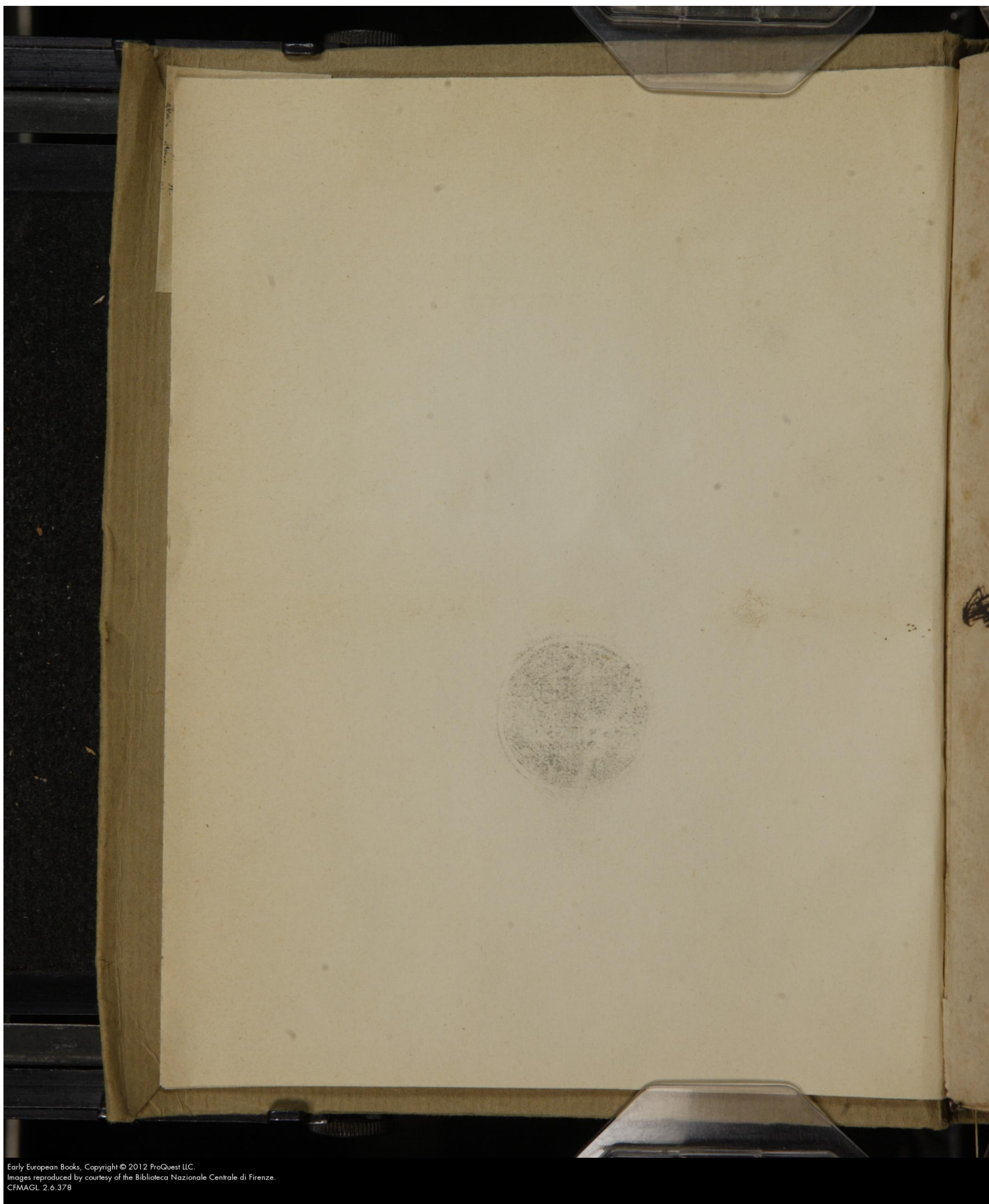
Apologia.

PIGI
Apo

APOLOGIA

ALBERTI PIGHII CAMpensis aduersus Martini Buceri calumnias, quas & solidis argumentis, & clarissimis rationibus confutat.

[redacted]

MOGVNTIAE,

Anno M. D. XLIII. Mense Martio.

VITA PRAECLARISSIMI VIRI D. ALBERTI PIghij Campensis, Præpositi quondam ecclesiæ Diui IOANNIS Traiecteñ. per Ioannem Guntherum obiter excerpta.

IHIL est quod opus aliquod æque cõmendat, ac ipsa dignitas autoris. Tum vero præclare agitur, vbi & scriptoris autoritas opus suum illustrat, & operis gratia celebritatẽ scriptoris vicissim ostentat. Cum igitur præsentis operis ratio per se manifesto præcellat, autoris quoq; gloriam breuiter indicare visum est. Nihil eñ pro illius amplitudine satis explicari posse iudicauimus. Age nũc vel pauca nobis explorata perstringamus. Albertus ille Pighius ex inferioris Alemaniæ Campensi ciuitate duxit originem, qui ipse sibi studio, ingenio, exercitatione, fide, constantia simul & autoritate maximam gloriam comparauit, vt per virtutis, sapientię & doctrinæ gradus ex humili loco ad magnũ honoris fastigium peruaserit. Porro per ætatum gra-

dus ad summam perfectamq; sapientiam virilem animum semper intendit: & maximarum rerum studia perpetuo quam diligentissime consectatus est. Idem is tantum assidua cura & præcipua ingenij felicitate profecit, vt iam inde ab adolescentia inter Philosophiæ ac ingenuarum artium eruditos (Louanij potissimum) excellere putaretur. Quanto spinosius quodq; esse, ac plus habere difficultatis intelligebat, eo cupidius in hoc, studiosiusque incumbebat, præcipue, posteaquam Theologiæ studio se totum sanctissime tradidisset. Vbiq; sociam habuit mentem ad res altissimas considerandas: vt ingenij subtilitate & iudicij dexteritate (quod eiusdem viri scripta produnt) vix alibi parem inuenias. Nullum omnino doctrinæ genus est, in quo non sit Pighius exquisite versatus: homo multæ quidem ac infinitæ lectionis, vt qui ætatem omnem in æqui boniq; cognitione contriuit, qui literarum quoq; certaminibus inter ipsos milites vel exercitatissimos excelluit: Historiographus fide dignissimus, acutissimus Philosophus, Rhetor vehementissimus, præcipuus Medicus, & nostri temporis Theologorum nulli secundus. Nusquam tamen acrior insurgit, quam vbi cum hæreticis (aduersus quos perpetuum ac implacabile

cabile bellum instituerat) Hierarchiam ecclesiasticam grauissime tutatus est. Præterea de controuersijs in religione Christiana vigentibus exacte disseruit, & id peregre in apparatu procinctuq; viatico. Item de Libero hominis arbitrio materiam sane abstrusissimam luculenter decem libris absoluit, Caluinum redarguens: ac omnium huius tẽporis hæresiarcharum fraudulentiã aperto Marte detegens, ac retundens. Nihil hoc viro sapientius, nihil absolutius, nihil constantius, nihil immobilius, nihil magnificentius, in his videlicet quæ ad iustitiam & fidei nostræ causam asserendam, atq; propugnandã pertinere videbãtur. Nam huiusmodi vindicabat pertinacissime, nec tacitis interim summorum virorum nominibus, flagrans iugiter zelo domus Dei, & Reipub. iuuandæ studio, quoquo tandem modo alijs salutaria prouidere posset. Vix vllam temporis partem effluere sibi patiebatur inanẽ. Quandoquidem ætatis omne tempus tam scite distribuere solitus est, vt vel contemplando, vel docendo, vel inuestigando, vel disceptando, vel scribendo, vel Reipublicæ seruiendo distineretur. Itaque propter suæ multijugæ doctrinę ac probitatis odorem longe lateque diffusum, accitus est & ab Adria-

no Sexto Pont. Max. qui maximis doctissimisque viris vt plurimum delectabatur ipse doctissimus. Post Adrianum a Clemente VII. perquam humaniter excipi & in publicum insuper adhiberi concilium Romæ meruit. Alijs itidem præstantissimis viris, multisq; magnatibus & gratus & charus admodum fuit. In grauissimis publicisq; negocijs frequenter legationē obijt Romā, Vvormatiam, Ratisponam, atq; id publica euocatus autoritate. Breuiter, egregijs humanæ vitæ laboribus pręclare diu defunctus est, quibus & immortalitatem nominis assecutus est. Tandem vir diligentissimus extrema valetudine affectus, vix adduci potuit expostulationibus amicorum, vt feruorem animi remittens, a scribendo supersederet, saltem leuandæ valetudinis causa. Verum vbi seipsum vsq; adeo fractum longa valetudine, studioq; plane exhaustum sentiret, vt amplius iam scribere vel consulere posteris non posset (etiamsi tum adhuc floreret illud immortalitate dignum ingenium, animiq; magnitudinem, qua præstabat, nō remitteret) deinceps pius ille Pighius ad ea, quæ verum et pium decent Christianum, exequenda & absoluenda se totum applicauit. Hinc receptis omnibus iuxta ritum & con-

sue-

ſuetudinem ſanctæ Romanæ & catholicæ eccleſiæ
ſacramentis, tandem vbi necdum iuſtam exceſſiſ-
ſet ætatem, ad quartum Calendas Ianuarij, in ingreſ
ſu anni redemptionis humanæ M. D. XLIII. ſed
mira & incredibili quadam animi præſentia, ſpiri-
tum emiſit, ac naturæ debitum perſoluit, idq; cum
piorum & ſtudioſorum omnium luctu, vir ille
perpetua profecto memoria & gloria vere digniſſi
mus. Vti bonos omnes quam plurimum ample-
ctebatur ac obſeruabat, ita neruis omnibus eoſdem
iuuare & eccleſiam Chriſti illuſtrare, quoad vixit,
nunquam non aduigilabat: Nihil eorum præter-
mittens, quæ ad eccleſiam Chriſti reſtaurandam, et
hæreticorum fraudulentiam detegendam condu-
cere perſpiciebat. Hoc ita eſſe, viuens & moriens
ipſemet Pighius euidentiſſimum fecit, egregijſque
voluminibus abunde ſatis orbi Chriſtiano conte-
ſtatum reliquit: imprimis vel hoc opere, quod ſicut
ipſe extremum μνημόσυνον ſui reliquit, ita Lectoris
humanitas propenſiore etiam fauore ſuſcipiet. So-
lent enim ſeri partus vel ob id eſſe gratiores, quod
præterea nihil expectatur. Hunc igitur veluti poſt-
humum fœtum (ad retegendas hæreticorum calu-
mnias & ad ſtabiliendos piorum animos) in gre-

mium

mium ecclesiæ dare voluisset autor celeberrimus, & exacte respondisset ad singula, quæ nuper malæ fidei Marti. Bucerus aduersus ipsum effutijt, ac suis etiam Symmistis forte persuasit de restauranda Christianæ religionis concordia. Cæterum impetus morbi rabiosaque vis properatæ mortis Pighium adegerunt, vt absolutum hoc opus relinquere posteris non potuerit. Nam hic indefatigabilis ecclesiæ propugnator ac vindex præclaræ Bucero respondendi prouinciæ immortuus est. Quod si per valetudinem licuisset, incredibilia quædã, seipsum etiam superando, vir acutissimus prestitisset in progressu: nec esset quicquam quo non abunde Buceri calumnijs quamlibet argutis iri satisfactum, vndequaq; nos perspiceremus, quotquot syncere manemus Christiani. Fruamur interim eo, quod nobis diuina pietas hic reliquum esse voluit. In quo tanquam cygnea excellentissimi hominis vox & extrema oratio plane videtur expressa. Traiecti, Anno M.D.XLIII.

ALBER-

ALBERTVS
PIGHIVS CHRISTIANO LEctori veram a Christo pacem, concordiam, & salutem.

Portet, inquit Apostolus, hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant inter vos. Eam esse infinitæ illius, & sapientissimæ bonitatis naturam, vt cum nullius vere mali, vitij, aut peccati autor esse possit, malis tamen omnibus ad electorum suorum profectus vtatur, pijs omnibus in confesso est, & in doctrina religionis velut axioma quoddam assumitur, hæreticos esse, qui cum Christo nomen dederunt, catholicæ ecclesiæ in doctrina Christianæ religionis & fidei non consentiunt, & propter hoc ab eius communione exclusos, propria vocabula, propriosq; conuentus sibi inuenisse, vt Manichæos, Photinianos, Arrianos, multosq; præterea, et his nostris temporibus, Lutheranos, Sacramentarios, Anabaptistas, atque alios eiusmodi, æque habet, & ab initio habuit communis ecclesiæ catholicæ sententia. Nam in vna communi catholicæ ecclesiæ

fide, quæ non ſolum a ſuis, ſed etiam ab ipſis eius inimicis, velint nolint (vt D. Auguſtini verbis hoc dicam) catholica nominatur, inueniri Chriſtianæ doctrinæ & religionis, claram, certam, atq; infallibilem regulam, alibi clariſſime demonſtrauimus, cui quicquid non conſentit, erroneum, atq; adeo eſt impiū, etiam quantumuis diuinorꝝ eloquiorum contegatur ac veſtiatur velleribus. His tamen, vt & cæteris malis omnibus ad eccleſiæ ſuæ profectum, animarꝝ curationem, & inſtitutionem ſpiritalis populi vtitur diuinæ bonitatis immenſitas: vt qui doctrinæ ſuæ nouitate infirmiores quidem & carnales ad verum quęrendum: ſpiritaliores vero, et magis a Deo illuminatos catholicos, ad verum aperiendum excitant: efficiuntque iuxta dictam Apoſtoli affirmationem & ſententiam, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant inter nos. Sunt, inquit Auguſtinus, innumerabiles in eccleſia ſancta probati a Deo viri, ſed manifeſti non fiunt inter nos, quamdiu imperitię noſtræ tenebris delectati dormire malumus, quam lucē veritatis intueri. Quapropter multi, vt diem Dei videant & gaudeant, per hæreticos de ſomno excitantur. Vtendum proinde idem ille docet hæreticis, non vt eorum approbemus errores, ſed vt catholi-

cam disciplinam aduersus eorum asserẽtes insidias, vigilantiores & cantiores simus, etiamsi eos ad salutem reuocare non possumus. Mihi certe hoc profuerunt, vt velut a somno quodam excitatum, ab alijs studijs, in quibus dimersus fueram, ad catholicam disciplinam sophistarum quorundam studio (quod vt negare, ita dissimulare non possum) his nostris temporibus haud parum obscuratam & spinosis quæstionibus obrutam, luculentius explicandam, & asserendam ab hæreticorum istorum, quibus falso aspergitur calũnijs, reuocauerint, quo & simplicioribus, incautioribusque consulerem: quibus eorundem peruersitatem, pestilentissimas machinationes, & fallacissimas perniciosissimasq;, quas moliuntur insidias, ante oculos ponere conatus sum, a quibus, vt in hanc arenã iamdudum pertractus sum, ita etiam nunc, vt nõnulla, quæ a nobis pie & catholice aduersus illorum impietatem scripta, etiam nostrorum quidem calumniantur, luculentius explicarem, & diligentius assererem, me coegerunt. Nam cum nuper publica autoritate euocatus vna cum cæteris plærisque interessem conuentibus religionis & doctrinæ fidei conciliandæ causa, primum Vuormatiæ, deinde

Ratisponæ celebratis in Germania, & viderem (quod res ipsa comprobauit) non magnũ ex his fructum expectandum ecclesiæ, ipse tum mihi hanc indixi laboriosam sane & periculosam prouinciam, vt vniuersa, quæ controuertuntur inter aduersarios & nos, pertractarem diligentius, & hinc catholicam veritatem, inde quantum ab eadem discrepet aduersariorum sententia demonstrarem per singula, & ob oculos ponerem. Qua in re si pijs eruditisq; a me satisfactum est, plusq̃ sperabam obtinui. Quandoquidem absens a libris familiaribus, agens peregre, atq; adeo inter medias ipsas itineris turbas, nescio quo impetu spiritus egesta ea verius, quam digesta publicaui continuo. Deinde cum reuersus in patriam Martini Buceri libellum offenderem, quo acta Ratisponensia haud sane synceriter explicat, & vniuersam non conciliatæ illic in religione concordiæ inuidiam in nostros transfert, & a suis nihil stetisse persuadere earum rerum ignaris conatur, quo minus ecclesiæ sit reddita pax & concordia, cuius se suosque cupientissimos facit: exiguo mox ego libello, quo eius vere componendæ sarciendæq; rationem explicare conatus sum, scandalis infirmiorum & simplicium, quæ ille suis illis actis parabat, occurrere studui:

dui: & palam facere, quamuis dissimulanter, & velut agens aliud, aduersariorum machinationes, & Buceri in suis illis actis insidiosas calumnias: quamuis eius nomen vix semel atque iterum, neque odiose, in illo perstrinxerim. Tametsi illa ipsa eius acta aperto Marte fortiter oppugnata, & per singula pene verba excussa ab Eccio (quod vt a me fieret post explicatas a nobis in religione controuersias, quas componi studemus, operæprecium visum nõ est) post publicatum nostrum libellum, primum intellexi, vt velut ex longinquo tardius ad nos perferuntur eiusmodi, atque etiam ob interdictos aduersariorum libellos leguntur a paucis. Aduersus quæ nostrum ille studium æmulatus, nunc librum emisit, cui titulum fecit, de Vera ecclesiarũ in doctrina, cæremonijs, et disciplina, recõciliatione & compositione, in quo me sibi præcipue antagonistem delegit. Quod ægre non ferrem, si modeste faceret, & quanquam multas in me Dei dotes agnoscat & prædicet, excellenti enim doctrina, et si quem alium, in excutiendis quæstionibus methodicum, et in tractandis rebus disertum facit, & deplorat ingenium tantum, tamque præclare, & natum, & disciplinis excultum, regno Christi potius propugnando, quam

Antichristi instaurando, magisque receptæ, vsitatæque ab initio ecclesiasticæ administrationis formę, & veteri germanæque doctrinæ ecclesiæ adserendi, quam ipsorum profanis, impijsque nouitatibus confirmandis (tametsi contrarijs hæc vniuersa vocabulis designet) dedere se voluisse. Contra tamen apertis, impudentibus, atque intolerandis me conuiciis flagellat, nunc sophistam, nunc calumniatorem faciens, et qui excitati a patre mendacij contra Christi doctrinam, quam & suam facit, nostris eandem perturbauerimus paralogismis & calumnijs, effecerimusque, vt quamuis clara sit & perspicua, a multis tamen, etiam vere timentibus Deum, non percipiatur, sed existimetur cum doctrina Christi pugnare, idque non nouis alijsve, quam cæteri sophistæ idem tentauerūt, rationibus, sed nouo artificio: quod ijsdem tale adhibuerim ad ipsorum doctrinam deprauandam, & contra nostram adornandam, vt ecclesiæ interesse putauerit, nostras potissimum cauillatiões depellere. Adhæc, Dei partes temere & sacrilege inuadens, de occultis cordis nostri iudicat, nunc nō eas mihi causas fuisse studij & instituti in insectandis aduersarijs, quas ego præfero, zelum, inquā, domus Dei, et curam veræ, certæque disciplinæ

Chri-

Christi:nec q̄d ad vindicandam ecclesię Hierarchi am,operā laboremq; meum cōferre voluerim: sed odio ipsorũ,non esse me mei compotē. An vero his ipsis verbis, hac ipsa loquela manifestum se non faciat,mihi vedetur nulli germane Christiano dubiū esse posse. Hoc eñ habet, qui istos exagitat spiritus proprium, vt e diametro pugnet cum Christi spiritu: vt vel hinc aduersus pestilentissimas istorum seductiones vere Christianis,si prudenter attendat, securus esse facile posset, etiamsi doctrinæ eorum aliud nullum indicium haberet. Nam tam amarulentus spiritus, & qui nil nisi dirum, nisi amarum & conuiciosum suggerit & eructat, quam cum illo Christi veræ mansuetudinis spiritu cōgruat, nemo ignorare potest vere Christi discipulus. Quo ego animo doctrinam illorum oppugnauerim, ille mihi testis est, qui inspector est cordium, & me iudicaturus est. Nullius certe odio, quam vnius impietatis, corruptæque per illos religionis, doctrinæ & veritatis asserendæ studio id a me factū, spero re ipsa satis me approbasse pijs omnibus. In quo, si quod ille mihi tribuit, talem artificem præstiti nostræ tenuitatis conscius, illi acceptum refero, cuius causam egisse me, non oppugnasse nihil dubi-

dubito. Nec scripsi calumniose, quemadmodum suo more, & secundum illius, qui singulari diuinæ prouidentiæ beneficio, nusquam in scriptis eorum se non prodit paracleti eorum ingenium, calumniatur ille: sed hoc sentio, quod scripsi: hoc scripsi, quod sentio. Sed ad conuitia & maledicta eius in nos dissimulabimus posthac, tantũ his paucis eorum commemorasse visum est operæprecium. Nunc vero ad institutum regredientes, vnde nonnihil digressi sumus, libro ille suo, quem commemorauimus, tria præcipue hoc ordine exequitur, primum vnde & quibus ex causis hoc in religione dissidium ortum primo, & auctum deinde, perductumque adhuc & retentum sit explicare conatur. Secundo deinceps loco quonam pacto idipsum tolli, & vera ecclesiarum concordia queat restitui. Postremo quæ religionis controuersiæ Ratisponæ compositæ, quæ minus, & quo minus hæ quoque componi queant. Quod tametsi ita polliceatur in vniuersum, trium tamen controuersiarũ, aut articulorum tantum meminit, nempe de libero arbitrio, de peccato originis, & de iustificatione hominis, & in his tantum duobus articulis posterioribus, nostram ipsis aduersantem sententiam calumniari atq; impugna-

pugna-

pugnare conatur , & nostras rationes dissoluere. Quod ipsum, quam feliciter, quamque efficaciter fecerit, post viderimus. Itaq; quamuis nobis conniuere liceret ad cætera eius libelli omnia, quia tamen totus amaritudinis felle tinctus, & perniciosissimo veneno imbutus, verborum quodam rotatu atque inuolucro, quibus nonnunquam Christianam pietatem egregie simulat, incauto lectori facile posset imponere, vniuersum a capite, quod aiũt, ad calcem breuiter excutere visum est. In quo tamen hoc mihi importunissime accidit, quod grauiter & diuturno admodum, grauissimoq; laboranti morbo (cui nihil æque aduersatur ac lucubrare & laborare ingenio) ille mihi nunc primum oblatus est, cui imputabit æquus lector, si quid in hoc nostro minus excussum, emunctumque occurrerit. Maturius certe prodijsset, nisi & morbo plus indulgere, quã ipse velim, mihi fuisset necessarium. Sed spero illum vires nobis subministraturũ, cuius causa agitur. Quẽ oro, vt nobis omnibus suum veræ pacis et concordiæ Christianæ spiritum inspirare dignetur, & ad eandem suggerere consilia efficacia. Vale.

APOLOGIA ALBERTI PIGHII CAMpensis aduersus Mart. Bucerum.

Vnde & quibus ex causis ortum primo, & auctum deinde, perductumque adhuc sit hoc in religione dissidium, Buceri paucis explicatur sententia.

Emõstraturus ille veram, quam dicit, originem et progressum vitiorum, quę in religionem nostram inuaserũt, tum dissidiorum, quæ ob tentatam per ipsos horum vitiorum correctionẽ oborta sunt, altius petito, sed alieno sane, quod post intelliges, a re principio, in duobus maxime capitibus vniuersas inter ipsos et nos controuersias contineri affirmat. Quorum primum facit, quibus rebus nobis pararetur, & constet peccatorum remissio, & cum Deo reconciliatio. Secundum, quis sit legittimus Dei cultus, ac grata Deo opera, in quibus pios homines exerceri, & Deo se approbare conueniat. De his enim duobus capitibus, quandocunque viciata est religio, peruersas opiniones inter homines grassari affirmat.

Hinc

Hinc longissima digressione,& sui pene institu-
ti oblitus excurrit & traducit crassissimum sane er-
rorem carnalium quorundam,tam sub veteri, quã
sub noua lege hominum,qui sine fide diuinæ offen
sæ potentiæ,& pietate in Deum,in externa tantum
illa operum facie, quæ proprie ad latriam & diui-
num cultum pertinebant,atq; instituta erant, deni-
que et corporis exercitatione, in ieiunijs, vigilijs, la-
boribus, vitæ austeritate,quam vltro sibi accersunt
& imponunt homines,vniuersam salutis fiduciam
ponabãt.Quod ipsum,si syncere faceret,nobiscum
faceret,& catholicam,concessam, notamque omni-
bus veritatem assereret: quamuis frustra in ea asse-
renda se torqueret, & lectori prolixitate immodica
nihil ad rem pertinente,molestiam faceret. Nunc
ita id facit, vt in his Iouiniani agnoscas germanum
discipulum, vt qui non solum ambitiosæ, sed eti-
am furiosæ superstitionis illos notat, quorum glo-
riosam atque ardentissimam fidem prædicat Apo
stolus: quos velut duces & antesignanos transigen
dæ in vera religione vitæ nobis commendat, &
proponit illa sancta ecclesiæ Christianæ antiqui-
tas: qui circuierunt in melotis & pellibus caprinis,
errantes in solitudinibus, in montibus & speluncis

& cauernis terræ, atq; adeo Christi præcursorem & baptistam, quo nemo surrexit maior inter filios hominum, hac nota perstringit. Horum, inquam, omnium ambitiosam, imo & furiosam superstitionem fuisse dicit, quod corpori condita & concessa a Deo bona subtraxerunt, vltra quam eo conferat, vt sobria pietate, et pia sobrietate nomẽ Dei sanctificemus ad proximos, atq; eius regnũ proferamus.

Ex his præmissis, & velut iactis fundamentis, ac principijs, in omnes ecclesiæ ordines impetũ facit: omnium vitam odiosissime proscindit: vniuersosque crassissimo illo, quem ante traduxit, errore excæcatos affirmat, & sine offensæ Dei pœnitentia, et fide viua in Christum, externa tantum illa cæremoniarum latria, atq; operum facie, salutem se assequuturos credere. Maxime vero atq; odiosissime omnium flagellat Romanos Pontifices, in quos effreni impudentia euomit, qucquid suggerere illi potuit amarulentus ille, et omnis Christianæ modestiæ aduersarius spiritus, in quos etiam pręcipuam dicti erroris causam transcribit.

Quẽ tametsi etiam prioribus ante nos temporibus a paucis quibusdam, & sine successu aliquo per-

perstrictum, suggillatumque, nunc tandem dominus suæ misertus ecclesiæ, cum tantæ eius & tam calamitosæ oppressioni aliquando succurrere vellet, primum per Erasmum Roterodamum cœperit conuellere: vt qui magno acumine, viuisque argumentis, & qua pollebat eloquentia ac dexteritate, commonere aggressus est, salutem nostram nõ posse, nec conseruari, nec reparari cæremoniis, sed fiducia vera in Christum. Nec probari Deo posse opera, quæ non iuxta præceptum eius eo spectent & valeant, vt per ea proximo ad bene pieque viuendum commodetur. Successisse illi statim Lutherũ, qui non solum dicto errori euellendo manum iniecerit, sed & vniuersam de pœnitentia, & impij iustificatione doctrinam repurgarit, atque explicarit, vna cum alijs plærisque hinc pendentibus necessarijs quæstionibus, de peccato originis, & natura hominis, de diuina gratia, de fide, de sacramentis, de missa, de bonis operibus, de humanis traditionibus, de autoritate ecclesiastica, de libertate Christiana. In quibus equidem locis contineri vult, quicquid his proximis annis viginti, de religione inter nos, quos catholicos censeri vel inuitus confitetur, atq; ipsos, quos Lutheranos aut protestantes vocari affirmat,

in controuersias venit. Luthero se quoque, & cæteros plærosque eius discipulos, qui ipsius magisterio ac ductu ad lucem veritatis peruenerunt, velut subsidiarios, aduersum nos adiunxisse in acie, qui ipsos velut nouarum & damnatarum hæreseon inuentores, propugnatoresque execrari cœpimus. Et hinc orta, quæ nunc cernimus in religione dissidia: hinc aucta protractaque adhuc, dum ipsis doctrinæ Christi, quam profitentur, repurgationem, & ecclesiæ disciplinæ correctionem molientibus non obsequimur, sed resistimus potius. Cætera quæ subiungit omnia, vel criminationes & in nos conuitia continent: vel excusant multa, quæ dissimulare non possunt, pijs omnibus in ipsis merito displicere: vel quæ excusari non possunt, vt ad ea conniueamus potius amore reparandæ inter nos vnitatis, & concordiæ, quam vt sine fine & modo ea exagitemus perpetuo, nobis persuadere conantur: vel denique qui sub ipsorum nomine & doctrinæ prætextu a fucis multis, qui inter ipsos sunt, errores multi pestilentes, & fanatici inducti sunt, vt eos alienos a sua doctrina faciant: vel postremo in Lutheri versantur defensione & laudibus. Quem vnum omni exemptum vult crimine:

ne:

ne: imo velut heroicum aliquem, & cœlitus demissum nobis virum producit, ornatum virtutibus omnibus, & tanquam Christi apostolum. Nihil hunc vnquam præter Christi gloriam, vtque eius regnum hoc vbique erigatur, quæsisse, aut quærere. Nam de se, & cæteris symmistis suis Lutheri discipulis, agnoscit ingenue esse plurima, quæ pijs omnibus merito displiceant, vt qui iuuenes, imperitique prope omnes, postquam ex Erasmi, Lutherique doctrina, quid vera esset religio, intelligere cœperant, ad hanc causam tantam protracti, multa temere commouerint in ecclesia, quæ præstiterat ne attingere quidem: eaque audacia soluerint populum & doctrina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia, quod nec communionis sanctorum, hoc est, vnitatis ecclesiasticæ conseruandæ, nec disciplinæ Christi, & ecclesiasticæ scientiam iustam habuerunt. Nunc vero suos ipsi errores edocti, quicquid ad instituendam verissimã sanctorum communionem, ad perfectissimam ecclesiæ disciplinam vllo modo facere possit, id non amplecti modo se paratos esse, & promouere, sed vt hæc cognoscantur ab omnibus & recipiantur, pridem summa cura & fideli opera se elaborare, ad
quod

quod ille nos quoque, vt etiam ipsis coniuncta velut manu, mutuoque studio & conatu collaboremus, adhortari multis pergit: saltem, vt ipsos hac in re iam pridem sudantes, non dedignemur adiutores & socios. Quod vtinam syncere faceret: vtinam sua ipsius verba, quibus nos exhortatur, idem ipse recte perpenderet: vtinam quales se exhibuerũt ad disiunctionem, seu luxationem quandam membrorum corporis Christi, tales se ad coagmentationem, reconcinnationemque, atque vnionem eorundem exhibeant. Et hactenus, quibus ex causis hoc religionis dissidium, & ortum primo, & auctum deinde, perductum adhuc & retẽtum sit, Buceri sententiam, quanta potuimus fide, luculentia, & breuitate explicauimus, totius orationis eius membra, expunctis subinde parergis, ac digressionibus, quibus incautum lectorem a scopo distrahit, & sensim, quo vult, ducit, ita secum componentes, vt eius nexum, vim, & efficaciam, & quam apte proposita ab ipso conclusio ex suis illis deducatur principijs, lectori oculato & dialectice perito intelligere haud sit difficile. Qua in re, vt & minus exercitato in his, attentoque lectori consulamus, visum est vniuersam eius compositionem paucis excutere, quo clarius intel-

intelligant omnes, quibus hi ſtrophis, technis & verborum fumis, parum cautis, minuſque attentis ſua perſuadere conantur.

Explicatæ iam Buceri ſententiæ de ortu, auctuq; controuerſiarum, quæ nunc religionem con turbant, excuſſio.

Vdiſti Chriſtiane lector, a quibus ille principijs exorſus, quam apte, vereq; deducat ortum, progreſſumq; controuerſiarum, quæ nunc in religione ſunt. In quibus ego ſane nullam orationis aut ratiocinationis cohærentiam, imo nihil præter fumum inanium verborum, præter ſcopum vltro citroque currentium video: conaborque, vt idem & tu clare intelligas.

Aſſumit velut primi principij loco: Quandocunque eſt vitiata religio de duobus his capitibus, peruerſas opiniones graſſari inter homines, nempe: Quibus rebus nobis conſtet & paretur peccatorum remiſſio & cum Deo reconciliatio. Quis item ſit legittimus Dei cultus: quæ grata Deo opera, in quibus pios homines exerceri, & ſe Deo approbare

conueniat. Quod ipsum principium, primo quam sit in se falsum, deinde quam alienum a proposito, nunc demonstrabimus. De dictis duobus capitibus, de peccatorum, inquam, remissione, quibus ea medijs obtineatur, & de legittimo Dei cultu, quis ille sit, & quæ opera Deo placeant, prauas opiniones grassari inter homines, quotiescunque est vitiata religio, euidenter falsum est. Religionem ego intelligo, & opinionem, quam de numine, aut Deo habent homines: & externum aliquem operum apparatum, cultumque, quo profitentur eandem, & venerari student, quem habent pro numine, iuxta opinionem quam de eodem conceperunt. Veram proinde religionem esse, qua verus Deus vere cognoscitur, & pie colitur: vt ex his duobus integretur vera religio, cognitione, inquam, Dei vera: & cultu pio, qui illam prærequirit, & ex eadem dependet. Porro Dei cognitionem hic intelligimus, non eam, qua ipse cognoscitur in se, sed magis, vt erga humanum genus se habeat, quatenus ipse hoc cognosci vult & dat hominibus. Cognoscitur autem a nobis, partim ratione, mente atque intelligentia, sed a paucis: ijs, inquam, quibus est vita purgatior ab animalibus, carnalibusque affe-

ctibus,

ctibus, nec falsis rerum sensibilium imaginibus, quibus hic nos mundus ludificat ac fascinat, in varios errores opinionesque pertrahuntur. His datum est diuina illa, etiam mente atque intelligentia percipere: sed non admodum multa, & velut per transennam ac nubilum: quales plurimos sub lege naturæ fuisse indubitatum est: partim eorum, qui philosophiæ studio se addixerunt syncerius. Inter quos, ille Hermes Trismegistus, Socrates, Plato, & qui cum eis philosophati sunt: partim vero, qui a pijs parentibus secundum successionem, & velut per manus, quod & illi a suis maioribus acceperant de Deo vero, vera edocti sunt: partim denique, quos singulariter ad hoc illustrauit diuinæ lucis radius, quorum plærisque & Prophetiæ donum elargitus est: quales, quæ commemorantur a primis illis nostræ religionis aduersus gentilem superstitionem assertoribus, Sibyllas illas fuisse, consono testimonio fida testatur antiquitas.
Sed hæc cognitio, ad vulgus hominum non pertinebat, nec pertinet. Quibus vt etiam consuleret diuinæ erga nos pietatis prouidentia, partim viuo suo oraculo, partim scripturis Propheticis & Apostolicis, quas spiritu sancto inspirati pro-
 dide-

diderunt sancti Dei homines, partim etiam viua eorundem traditione, humano generi vniuerso, se, suamque erga nos voluntatem, & viam, qua perduceremur ad beatitudinem, publice reuelare dignatus est. Cuius tam multos, tam certos testes habemus, tam innumera eiusdem illius reuelationis, atque attestationis testimonia, quibus ille suorum doctrinam confirmauit, & suam esse demonstrauit, subsequentibus eandem signis ac prodigijs, & præter hæc, tot sæculorum successionem, & fidem consonam, consensumque maximum, vt de eo dubitari a nobis sane, ad quos ista, ab ipso ecclesiæ initio, ab ijs qui oculati testes eorum fuerant, continua successionis serie, velut per manus a patribus in filios certissima fide perducta sunt, extremæ dementiæ foret. Itaque creduntur iam hæc per orbem totum: leguntur, & magna cum veneratione libēter suscipiuntur a credentibus populis, velut diuina oracula, quæ mente atque intelligentia non possunt percipi, & inueniuntur, qui etiam re ipsa, quod credunt, exhibent, & sanguinem, ignes, cruces, pro eo nihili faciunt: inueniuntur & inuenta sunt tot iuuenum & virginum milia contemnentium nuptias, casteque viuentium, & qui mundo, & vniuersis, quæ ille sensibus

bus ingerit, illecebris, & promittit bonis, renuncian tes, voluntariam paupertatem amplexi, relictis abie ctisq; omnibus, post nudum Christum crucem su am portant. In hæc, illa Dei cognitio, quam fide tan tum, non vlla mentis atq; intelligentiæ euidentia ac cepimus, quin potius in plærisque cum eadem pu gnare videtur, in multis, qui eandem ad suam salu tem excoluerunt diligentius, profecit & proficit.

Diuinus porro cultus (quæ altera religiõis pars est) actus est quilibet, quo Deum vt Deum venera mur, ac colimus: quem latriam Græci vocãt. Quod orationibus, quas ad Deum fundimus, idipsum ex primentibus, sacrificijs, & cæremonijs plærisq;, at que alio externorum operum apparatu fit. Sacrifi ciorum hac in re vsus ueteribus multiplex extitit: quæ quod futurorum adumbrationem quandam & significationem habebant, quæ deinceps re ipsa exhibita sunt, nobis quoque sublata sunt, & in lo cum eorum omnium, vnicum illud sacrificium sa crosanctum corporis & sanguinis redemptoris no stri in eucharistia (quæ commemorationem inge rit, eiusdem quidem illius sacrificij, sed vt in ara cru cis pro nobis iamdudum oblatum est, quemadmo

dum illa vetera tam multa, illud ipſum ſacrificium, vt futurum, ſubindicabant) ſucceſſit. De quo diuinus ſpiritus per Malachiā Prophetam, id quod in Chriſtiana eccleſia ab initio factum cernitur: Ab ortu, inquit, ſolis vſque ad occaſum, in omni loco, ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio mūda: quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit dominus exercituum. Veteribus etiam cæremoniæ multiplices fuere, ad latriam, diuinumque cultum pertinentes: quæ nobis diuini ſpiritus magiſterio, ab Apoſtolis, Apoſtolicisq; viris magna parte commutatæ ſunt. Vniuerſa certe forma diuini officij, quod in eccleſijs per orbem hactenus celebratū eſt, & nunc furioſa & ſacrilega temeritate Lutherus cum ſuis tollere e medio aggreſſus eſt, & ſuſtulit ex ſuis eccleſijs, tam in orationibus & pſalmodijs & diuinis laudibus decantandis, quam cæremonijs ſacris, nihil eſt aliud quam mera, veraq; latria, verus, piusq; Dei cultus.

In duobus ergo iſtis cum conſiſtat vera religio, ſyncera, inquam, doctrina fidei, & pio Dei cultu aut latria, ſi quid in vtroque aut altero vitiatum fuerit, vitiatam religionē recte dicimus, vt ſi apud

quos

quos vigeat error in doctrina fidei: si modo ille animose, & contumaciter defenditur contra communem traditionem, & consensum catholicæ ecclesiæ, & publicæ, quæ in eadem præsidet, autoritatis sententiam: si item etiam in diuino cultu sit vitium, vt si, quod pro Dei cultu institutum est, aut eundem re ipsa & actu exprimit, impendatur aut diabolo, aut creaturæ alteri: si Deum abominando aliquo, vetito, interdictoque cultu colere studeamus: vt si illi, quemadmodum de Iepte scriptura commemorat, superstitione aliqua adstricti immolemus innocentem hominem: si litemus illi humano sanguine, aut necromanticis plærisq; ritibus alijs: si deniq; in vsum reuocare vellemus vetera illa, & abolita sacrificia. Hæc, inquã, propria religionis vitia sunt: hij veræ religionis corruptores, qui istiusmodi vitia introducunt, atq; introduxerunt, in quæ, vt omnium grauissima peccata, grauissime semper a Deo animaduersum est.

Cætera ad Deum & proximum officia, siue illi, mente ab his terrenis fecibus defecata, pio amore inhæreamus: siue proximo charitatis, quæ lex Dei & naturæ requirit, impendamus officia: seu denique luctemur nobiscum, quo mortificemus veterem

hom

hominem, & subijciamus imperio spiritus, ad latriam proprie non pertinēt: nec inducta inter plærosque religiosi sodalitij his contraria vitia, ad religionis vitia pertinent, vt si quis inter nos viuat carnaliter, luxurietur, crapuletur, inebrietur, mammonæ deseruiat, non impendat proximo charitatis officia, sed contra, verbo & re illum offendat potius: si quis diuinæ offensæ, cuius sibi est conscius, non syncere pœniteat. Hæc, inquam, vitia religiosos quidem vitiant, sed religionem ipsam non vitiant, nisi accedat, aut præcedat error in doctrina fidei: pestilens, inquam, persuasio aliqua, qualem ex aduersariorum doctrina conceperunt non pauci: imo qualem eam ipsa aptissimis verbis docet atque asserit, vniuersa hæc vitia ad assequendam salutem nobis impedimento non esse, modo vna fides adsit, qua quis sibi firmiter persuadeat, Christum abunde dependisse pro suis peccatis omnibus: eius satisfactionem ad se certo pertinere: iam se in Christo factum Dei filium, atque illum se propitium patrem habere, quibuscunque alioqui peccatis alijs contaminata vita eius fuerit: solam fidem esse necessariam: cætera omnia liberrima, nec præcepta, vt inquit ille, nec prohibita. Credentis in Chri-

stum

ſtum nulla eſſe opera tam mala, quæ eum poſſint accuſare aut damnare. Nullum eſt peccatum, quã vnam infidelitatem: nullam iuſtitiam, quam vnam fidem. Non dubitandum nobis de ſalute, poſtquã baptizati ſumus: quod promiſſio ibi facta, non ſit vllis peccatis mutabilis: proinde baptizatũ, etiam ſi vellet, non poſſe ſalutem ſuam perdere, niſi nolit credere. His, inquam, atq; eiuſmodi, quibus vniuerſa doctrina Lutheri & aduerſariorum paſſim ſcatet, qui ſemel induxit in animum credere, ſuis peccatis & carnalibus vitijs, in quibus molliter quieſcit, neceſſario adiungit hunc errorem peſtilentiſſimum, & vniuerſæ religioſæ diſciplinæ aduerſantem, quo ſibi perſuadet, hæc ſua vitia non fore illi ad ſalutem impedimento, modo, quam illi docent, fidem vel ſolam habeat: ſi ipſorum Euangelio credat: ſi nihil dubitet ſe Dei filium, propterea quod ita credit, ſicut prædictum eſt, etiam quicquid de vita ſua fuerit: etiam quantumcunque alioqui diuina gratia indignus fuerit, quæ nihil moretur dignitatem noſtram, præparationes & opera. Iſtiuſmodi igitur errorem omnium perniciosiſſimum qui carnalibus hominibus & peccatoribus inſtillant, religionem grauiſſime vitiant: non illi, qui quãuis pecca-

 tores

tores & carnaliter viuentes,ſynceram tamen religionis doctrinam adhuc recipientes, eccleſiaſticæ diſciplinæ nihilominus ſubiecti ſunt, cuius erga eoſdem corripiendos et reducendos adhuc valet energia & ſeueritas. Quã vt in eccleſijs ſuis ſe funditus ſuſtuliſſe,ſua, quam confitentur, imprudentia, qua ab initio vſi ſunt,ſero,vt audiſti, agnoſcunt, & ſero intelligunt aduerſarij, nec fere ſperant eandem poſſe reſtitui,quando nec viuo Luthero,cæteriſq; ſymmiſtis eius adhuc conſtitui potuerit: ita iam experiuntur, nullam ſine ea poſſe conſeruari religionem inter homines.

Quorſum vero hæc paulo altius exorſa,& prolixius explicata ſunt? Imprimis ex his Chriſtiane lector intelligis,quã ille falſum prętẽdat ſuę orationi, qua explicare conatur cauſas cõtrouerſiarum, quæ in religione ſunt principium: quas vniuerſas, cum ſit euidens, apud illum cum ſuis exiſtere, in nos transferre conatur.Euidẽter enim falſum eſt,quod ille primi principij loco aſſumit: Quotieſcunq; eſt vitiata religio de duobus his capitibus,peruerſas opiniones graſſari inter homines,de peccatorum,inquam, remiſſione, quibus ea medijs paretur: & de cultu Dei legittimo,quis ille ſit, & quæ opera Deo pla-

placeant. Quanq̃ hoc, velut caput tertium, vt dispa ratum a duobus prioribus debuisset adiungere.

Vitiatur imprimis religio per omnem hæresim, et errorem introductum in doctrina sanæ fidei. At non in omni hæresi de dictis capitibus introductæ sunt controuersiæ in ecclesia, & prauæ opiniones, er roresq; recepti inter homines. Cum Arriana pestis vniuersam pene Oriẽtalem infecisset, nec minus cõ turbasset Occidẽtalem ecclesiam, certum est grauis sime vitiatam religionem fuisse, vbicunq; ea hære sis recepta fuerat. Idem factum inficiari nemo po test, in vniuersis introductis ab initio, a Martione, Valentino, Basilide, Apelle, Eutychianis, Ebionitis, Patripassianis, Manichęo, eorumq; complicibus et sectatoribus, cæterisq; omnibus, q̃ vsq; nunc fuerũt ab initio: ne in enumerãdo sim frustra prolixior. In quarũ tamen nulla, controuersiæ vllæ de prædictis capitibus introductæ sunt in ecclesiam: nec est lege re in vllis monumẽtis veterum, aut qui dimicarũt aduersus sui sæculi hæreses & hæretitos, aut qui ca talogon nobis prodidere hæreseon, de dictis capiti bus vllos vnq̃ errores doctrinæ sanę fidei contrari os viguisse, & publicos alicuius nominis assertores

 ha-

habuisse in ecclesia præter eos, quos primus introduxit Lutherus & aduersarij.

Res, quibus nobis constat, ac paratur peccatorũ remissio, semper extra omnem controuersiam fuere. Imprimis fides orthodoxa & catholica, sine qua impossibile est placere Deo. Deinde syncera pœnitẽtia vitæ veteris, & ad Deum vera per amoris synceri affectum conuersio: quæ ex fide illa, velut ex radice, per sua media procedunt & germinant. Quæ vero illa sit vera, et Deo accepta pœnitentia, & quæ sit, & semper fuerit catholicæ ecclesiæ de eadem sententia, controuersia de pœnitentia euidens fecimus: nec minus, quos aduersus eandem impios errores Lutherus cum suis primi introduxerunt, quam miris ac miseris eam modis obscurarint, & non illustrarint, vt falsissime ac vanissime gloriari non cessant. De diuino cultu legittimo, quis ille sit, æque nulla vnquam fuit hæresis in ecclesia, nec dubitatum a Christi fidelibus: Is nempe ille, qui toto orbe in ecclesijs pro diuino cultu ab initio receptus, & publice celebratus cernitur, in offerẽdo illo sacrosancto altaris sacrificio, corporis & sanguinis redẽptoris nostri, in cõmemorationẽ eiusdẽ illius sacrificij,

vt in

vt in ara crucis oblatum est: cæteroq; vniuerso, quod dicimus, diuino officio: in solennibus illis orationibus, diuinis laudibus, psalmodijs, sacrisq; cæremonijs, quæ toto orbe celebrantur in ecclesijs. In quarũ paucis etsi varietas nonnulla incidat, ea nec pietati, nec religionis vnitati, synceritatique in vllo officit. Quæ Deo placeant opera, vt a prædictis plane disparatum caput est (multa siquidem Deo placent, quæ ad latriam & diuinum cultum proprie non pertinent) ita nunq̃ ab initio a pijs dubitatum est, sed ipso velut cõmuni naturæ sensu intellectum ab omnibus: nempe quæcunq; a nobis fiunt pio erga deum affectu: siue ea fiant honoris eius gratia: qualia sunt vniuersa, quæcunq; ad latriam, & cultũ eius proprie pertinere paulo ante ostendimus: siue quid faciamus, aut nobis imponamus graue, pœnale, & asperũ, quo ita vlciscamur in nobis ipsis peccata, quibus eius maiestatẽ nos offendisse nobis sumus conscij, impendẽtemq; nobis iram eius hoc pacto auertamus, anteuertamus iudicium, & impetremus misericordiã: nos ipsos videlicet affligentes in ieiunijs, fletu, planctu, victu ac vestitu, duris & asperis, in cilicio, sacco, cinere, atq; eiusmodi: seu etiam hæc mortificationis veteris hoĩs, & sanctificationis nostræ, liberta-

bertatisq; spiritus causa peragimus: seu deniq; quæ cunq; proximo, ex pietatis affectu, impēdimus charitatis officia. Vniuersa hæc Deo placere, etiamsi a Deo præcepta & exacta nō fuerint, sed posita in nostro arbitrio, modo adsit in his oculus purus & simplex, ex quo æstimātur hæc nostra opera oīa, nunq̄ ab initio pijs omnibus (etiā priusq̄ e cruce orbi coruscaret Christi euangeliū) dubitatū extitit: sed velut naturæ quodā sensu intellectū: qui suis illū peccatis non prorsus obscurarunt. Fuerunt equidem, & adhuc sunt, sed carnales plane & brutales hoīes, quos atheos verius & Epicuræos, q̄ Christi fideles dixeris, qui de his impie sentiāt: sed quæ publice aduersus ea introducta sit heresis, nominatim aliquem assertorem habens, ante natum Lutherū nulla legitur. Qui cum suis quam multiplices in his & perniciosos, atq; adeo palpabiles errores primus oīm introduxerit in ecclesiam, locis plærisq; explicatarum a nobis controuersiarum euidentissime demonstrauimus.

Ad quæ vniuersa Bucerus stupenda plane dissimulans impudentia, nec verbum habens q̄d queat, aut me viuo audeat contra hiscere, sola tamen impudenter asseuerandi temeritate & audacia, Lutheri

suorumq; de his doctrinam pergit asserere, & efferre vt piam: & nostram ex aduerso calumniari vt falsam atq; impiam: Qua ego impudentia nihil cogitare possum impudentius: perinde quasi stipites faciat omes homines: aut nullos legisse nostra, sibi aduersus seipsum persuadeat, vt quæ lecta pluribus, quam cupiat, & maiori fructu, quam velit, idẽ ipse dissimulare non potuit, quod ex prioribus potuisti lector intelligere. Quemadmodum et ex his, q̃ nunc explicauimus, quã falsum idem, & quam alienum a conclusione, quam stabilire nitebatur, principium assumpserit: vt ex quo diligenter excusso euidenter apparet, quas ille causas controuersiarum introductarum in ecclesiam, quę item in religionem inuecta vitia conatur transferre in nos, ea vniuersa excitata prodijsse a Luthero & exculta a suis: tametsi & ab alijs eorum semina diuinæ sementi callide ac dissimulanter inspersa sunt, dum nõ satis aduigilarunt, sed ocio, torpori ac somno dediti fuerunt, quibus dominici agri cura & cultura commissa extitit.

Sed nunc, ad pensum vt recurrat oratio, demonstrauimus euidẽter falsum esse, quod ille primi principij loco assumit: de duobus illis, q̃ cõmemorat, capitibus,

pitibus,aut tribus potius,prauas opiniones grassari inter homines,quotiescunq; est vitiata religio: imo nunq̄ de illis ipsis capitibus prauas opiniones,ac sanæ fidei repugnantes errores publice receptos a quibusuis in ecclesia,etiam quantumuis grauiter vulnerata vitiataq; religione: nisi quos primi ipsi multiplices & perniciosissimos,caputq; omnis religionis tollentes, introduxerunt in ecclesiam. Fecisse illos maxima parte,quæ sunt,non inuenisse religionis vitia: fuisse vitiosos & carnaliter viuentes plurimos, qui nunq̄ ab initio defuerunt ecclesiæ,sed hi admonitionibus,correptionibus, & ecclesiasticæ disciplinæ seueritate reducendi fuerant, atque etiam docendi, si quibusdam etiam erroribus doctrinæ sanæ aduersantibus inuenti fuissent obnoxij. At cum illi vniuersam ecclesiasticæ disciplinæ vim imprudentia sua funditus sustulisse a suis ecclesijs,vel inuiti cogantur agnoscere, quam etiam in nostris magna ex parte labefactasse eosdem, re ipsa experti dolemus ex animo, quam sint bene de ecclesia & religione meriti, nulli obscurum est.

Si fuerunt quidā inter nos tam carnales & crassi, qui sine fide, sine diuinæ offensæ pœnitentia &

pie-

pietate in Deum, in externa tantum illa operum facie, quæ ad latriam proprie pertinent: ad hæc, in corporis exercitatione, ieiunijs, vigilijs, vitæque austeritate, quam sibi vltro imponūt homines, vniuersam salutis ponebant fiduciam, hi ad sanam ecclesiæ doctrinam reuocandi fuerant: & docendi, hæc quidem Deo accepta & gratissima, quando procedūt ex fide & pio in Deum affectu, & amore (vnde nostra opera omnia, atq; adeo ipsa fides, vitalem suam energiam suscipit, nisi mentiatur Iacobus Apostolus.) Sed vbi abest ille, in cæteris operibus nostris, etiam qualibuscunque, frustra vllam spem salutis constitui. Ipsum esse amorem, qui nos Deo coniungit, & nos, nostraque opera illi commendat, acceptaque facit: ad quem vsque in mortē nos permanere affirmat ille Euangelistarum coryphæus Ioannes. De quo in controuersia de Iustificatione hominis plenius pertractauimus: & adhuc post incidet locus proprius & necessarius.

Quod vero crassissimus ille, & pene brutalium hominum error, vniuersos ecclesiæ ordines occupauerit, vsurpatum, temerarium, & falsissimum est de alienis seruis iudicium. Inter quos multi sunt, qui

domino ſuo ſtant, & ſteterunt, quos iſte iniquiſſimo ſuo iudicio condemnat: omnium vitam odioſiſſime proſcindit: præcipue autem Romanos pontifices (quos ouilis ſui paſtores & rectores ipſe nobis Chriſtus pro ſe ſubſtituit) amarulentiſſimis cõuitijs flagellat: ne nuſq̃ non prodant energian paracleti, qui per ipſos loquitur, & quod ad Chriſti ouile, hoc eſt, catholicam eccleſiam non pertineant. Sed ſuum ipſi portabunt iudicium.

Quod dicit, primum Eraſmum diuinitus inſpiratum, dictum errorẽ ſucceſſu & fructu aliquo cœpiſſe conuellere, mirandum ſane eſt, vt illũ hoc non pudeat. Nam cum dictus error nullum vnq̃ aſſertorem habuerit, nihil opus erat eundem accurate conuellere, ſed tantum ſanam de eo pietatis doctrinam, nemini ignoratam (qui ad eam aduertit mentis oculos) diligenter proponere vulgo carnalium hominum, & mentibus illorum ſedulo inſtillare.

Si docuit Eraſmus, quod de ipſo Bucerus affirmat, probari Deo non poſſe opera, niſi quæ iuxta præceptum eius eo ſpectent & valeant, vt proximo ad bene pieque viuendum per ea commodetur, vt

plæra-

plæraque alia impie docuit: quemadmodum plæ-
risq; locis explicatarum a nobis controuersiarum
euidens fecimus. Nunquid diuinus spiritus non af
firmat placuisse Deo Abelis oblationem & sacrifi-
cium, quod illi de primogenitis gregis sui & adipi-
bus eorum obtulit? nunquid Dei vllum de eo præ-
ceptum proferent? nunquid eo spectauit sacrifici-
um illud, vt ad bene pieque viuendum commo-
daret proximo? nunquid Deo placuisse idem di-
uinus spiritus non affirmat, quod Noe post dilu-
uium arcam egressus, ædificato altari, de pecori-
bus & volucribus mundis, quę secum arcam exie-
rant, holocausta obtulerit? nunquid eius sacrificij et
oblationis vllum Dei præceptum demõstrabunt?
nunquid etiam eo spectabat ille sacrificans, vt ad be
ne pieq; viuendum commodaret proximo: & non
potius, queadmodum & Abel ille, vt hoc ipso exter
ni cultus genere, Deo honorem impenderet? In A-
brahã, Isaac, & Iacob, de externis cultibus, quos Deo
absq; vllo præcepto, absq; vllo ad proximũ respe-
ctu exhibuerunt, plærisq; locis diuina scriptura cõ-
memorante, idem inuenies. Rechabitæ speciale vi-
tæ institutum sectabantur, seuerius præ cæteris sui
populi & expeditius, quo suæ peregrinationis

monebantur, neq; hic se habere manentem ciuitatem, aut patriam, sed futuram inquirere: quod Deo placuisse, idē ipse per Prophetam attestatus est: nec tamen de eo vllum Dei præceptum acceperant: nec vt proximo per id commodaretur, idem illud vlla ratione pertinebat. Elias, Elisæus, cæteriq; Prophetarum domini, nullo Dei præcepto adstringebātur præ cæteris ad vitam cœlibem, & illam seueram ieiunijs & vigilijs, laboribus, vestitu, cubitu, cæteroq; victu & habitu, duram atque asperam, qua tamen singulariter præ cæteris illos placuisse Deo, vniuersa scriptura testis est. Nunquid ergo Deo probari non possunt opera, nisi quæ iuxta eius præceptum eo spectant & valeant, vt ad bene pieq; viuendum per ea commodetur proximo? Hæc præcepta non erant, sed vltro assumpta: nec ad proximum respiciebāt, sed ad mortificationem carnis & puritatem, sanctificationemque spiritus, per quam diuinis illustrationibus se reddebant organa congrua. Et quid dicent de Præcursore domini, cui in eremo ab ipsa pene infantia solitariam vitam viuenti, melota vestibus: locusta, mel syluestre, & aqua, cibus potusq; fuerant, & victu rigidissimo eiusmodi indefesse se affligebat? Quid de primis illis monastice

&

& anachoriticæ vitæ patribus & cultoribus: quos feruens illa nobis produxit primitiua ecclesia? De Paulo? Anthonio? Paphnutio & similibus? Quid de his, quorum Apostolus gloriosam atq; ardentissimam fidem nobis imitandam proponit: qui circuierunt in melotis & pellibus caprinis, errantes in solitudinibus, in montibus & speluncis & cauernis terræ? Horum vitæ institutum, si ad Erasmi illud axioma exigas, Deo placere non potuit: si ad illud Buceri, quod præmisimus, ambitiose, imo & furiose superstitiosi in eo ipso etiam fuerūt, quod corpori condita, & concessa a Deo bona subtraxerunt vltra, quam eo conferebat, vt sobria pietate, & pia sobrietate nomen Dei sanctificarent ad proximos. Quid denicq; de his dicturi sunt, qui diuinæ maiestatis oculos grauiter offendisse sibi conscij, et impendentem ob id eius iram metuentes, aut alioqui singulare aliquod a Deo implorantes auxilium, ad ieiunium, saccum, cilicium, et cinerem, orationes interpellatas singultibus & lachrymis, in terram quoque prostrati semper confugerunt? Ita sæpe fecisse Dauid, ita Ezechiam, ita Esdram illum, cum a rege Persarum acceptis mandatis & muneribus, cum captiuitatis reliquijs longo infestoque itinere profici-

scendum sibi esset in Hierusalem. Ita Hierosolymitas, cum Nabuchodonosor per Holofernem militię suę principē ipsis rursus minitaretur seruitutem & exterminium. Ita Iudith, Ester, Danielem, Machabæos, breuiter, pios omnes fecisse semper, & nec sine fructu, & impetrata a Deo misericordia fecisse, vniuersa scriptura testis est. Et quid illi Niniuitæ? Cum & rex et populus subuersionem ciuitatis suæ audissent denunciari a Propheta, credētes quidem in dominum, & nihilominus de infinita eius benignitate non desperantes, ad pœnitentiam conuersi prædicauerunt ieiunium: & humiliati coram Deo in sacco & cinere, & se mutuo excitantes ad implorandam eius misericordiam: Quis scit (inquiunt) si conuertatur & ignoscat Deus, & reuertatur a furore iræ suæ, & nō peribimus? Et quis obsecro hos docuerat his medijs placare Dei iracundiam: eius vindictam deprecari, & misericordiam gratiamque quærere? Nihil certe inuenies aliud, quam illam ab initio omnium Deo fidelium communem fidem, persuasionemque publicam: ex qua semper pij omnes ad eundem finem assequendum, ad eadem quoque media confugerunt. Quid ergo de his dicturi sunt? Certe secundum Erasmi illud axioma, Deo

hæc

hæc eorum opera placere non poterāt: vt quæ præ
ter eius præceptum vltro assumpta, non eo specta-
bant, vt proximo per ea commodaretur. Secundū
aduersariorum vero doctrinam, quam in confessi-
one suæ fidei atque eius apologia publice asserunt,
atrociori etiam censura percelluntur. Neque enim
solum ingrata Deo, & illis, qui ea fecerunt, inutilia,
sed etiam perniciosa, impia, a dæmoniorum doctri
nis introducta fuerunt: quia facta ad placandum
Deum, ad eius impetrandam gratiam, promeren-
damque misericordiam. Et quid diuina scriptura?
Vidit, inquit, Deus opera eorum, quia cōuersi sunt
a via sua mala, & misertus est super malitia, quam
locutus fuerat, vt faceret eis. An hic non vides di-
uersissimum Dei ab Erasmo & Lutheranis iudici
um? Vidit Deus opera illorum, quæ, qualiaq; audi
sti: nempe quæ præter diuinum præceptum vltro
ab illis assumpta, non eo spectabant, vt per ea cōmo
darent proximo, sed vt diuinam per ea placarent
iram, & impetrarent misericordiam. Quid tum de
niq;? nunquid propterea detestatus est eos? mini-
me omnium: sed misertus est eis, operum eorundē
respectu ac intuitu. Et adhuc Bucere (vt te compel
lem) doctrina vestra per omnia concordat cum di
uina

uina ſcriptura, & catholicæ ab initio eccleſiæ, ſancto rumque omnium ſentẽtia, cum qua pugnet noſtra ex diametro? Poteſtne quicquam dici, cogitarique impudentius?

Lutherum ſucceſſiſſe Eraſmo, qui hoc molitus ſit ab initio, non vt duo illa capita Chriſtianæ doctrinæ (Qua nobis ratione cum Deo ſit redeũdum in gratiam, & quis illi ex nobis cultus placeat, & quæ grata opera) pura ac ſolida extarent in eccleſiis: ſed potius pernicioſiſſimis erroribus ſuis ea corrumperet, & in vniuerſa pene Chriſtianæ doctrinæ capita temerarias & ſacrilegas manus inijceret in locis, quos commemoraſti, in quæſtionibus omnibus & in explicandis, quæ inter nos & vos ſunt, controuerſijs, ipſa luce clarius fecimus: nec minus etiam hic euidens faciemus de omnibus, quorum hoc loco tractatio incidet. Non ergo, quas tu Bucere videri vis, eæ cauſæ ſunt, vnde, quæ nunc cernuntur religionis diſſidia, exorta, aucta, & vſq; nũc retenta ſunt, ſed quod vniuerſa pene religionis, & Chriſtianæ doctrinæ dogmata pernicioſiſſimis erroribus veſtris inſeritis. Et præterea (quod ipſi diffiteri non poteſtis) multa temere impudenterq; cõ

mo-

mouentes, omni religione & sacrorum reuerentia soluistis populum, atque illi persuasistis ecclesiasticam disciplinam omnem contemnere, partim ex illo, quod supra extulisti, Erasmiano axiomate: Nulla Deo placere posse nostra opera, quæ non iuxta eius præceptum fiant, atq; eo pertineant, vt per ea cõmodetur proximo: partim ex vestri euangelij, q̃ illi superaddidistis, proprijs. In quo cum imprimis doceri cœptum est. Quicquid in diuinis scripturis non habetur, hoc plane additamẽtum esse satanæ. Deinde (quẽadmodũ adhuc habet decimus quintus vestræ cõfessionis articulus) Quod humanę traditiones ad placandum Deum, ad promerendam eius gratiam, & satisfaciendum pro peccatis, aduersentur euangelio & doctrinæ fidei. Quas traditiones humanas intelligatis, velut enumerando particulatim exprimitis, vota, inquam, monastica: constitutas viuendi leges & regulas, vel præscriptas a superioribus, vel quibus sua se sponte adstringũt, quibus ea cordi sunt: præterea ciborum discrimina, & ieiunia, quæ præcipiuntur atq; obseruantur in ecclesia: breuiter, quicquid a sanctis patribus traditũ institutumque est, eo pertinens & respiciens, vt abrenunciato mundo, supplãtata carne, cœlestem vi-

tam in mortali carne meditarentur homines: & nos Iudæos facitis, qui his contradicentes, doctrinis dæmoniorum obruimus euangelium: nec minus catholicam Christi ecclesiam, quæ autoritatem Romani Pontificis agnoscit & sequitur, Antichristi regnum, quod in his a vobis dissentiat. Sed si est Antichristi regnum, quæ in his dissentit a vobis ecclesia, vbi ergo, & quæ catholica Christi ecclesia. Quam vniuersam ab ipso sui initio, quanta fuit, est, & erit, dissentire, ac dissensisse a vobis in his omnibus, in plærisque explicatis a nobis controuersijs, ipsa meridiana luce clarius fecimus. Quæ est ergo illa, quam perpetuo iactatis, catholica ecclesia, cuius sententiæ & fidei, vestra hæc concordat sententia? An Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob, Samuel, Dauid, Esdras, Iudith, Hester, Daniel, Machabæi, ille domini præcursor Ioannes, illi admirabiles patres nostri anachoriticæ vitæ primi cultores, illi gloriosi duces, & doctores nostri, Dionysius, Clemens, Origenes, Cyprianus, Basilius, Hilarius, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Gregorius, cæterique vniuersi, quos ecclesia agnoscit & celebrat. An, inquam, hi omnes membra non fuerint catholicæ, quam iactatis eccle-

ecclesiæ? aut nunquid forte diuersa eorum fides fuit a catholicæ ecclesiæ fide & sententia? Et hi omnes, quod obiter supra, copiosius autem alibi demonstrauimus, non solum verbis, sed re ipsa & vita, vestram in prædictis omnibus condemnant sententiam. Sed fingite qualemcunque volueritis ecclesiam, quæ sit vobis catholica, an stantibus dictis principiis vllus ordo, vlla disciplina, vllus magistratus, vllum officium, conseruari, geri, administrarique potest in quacunque demum ecclesia? An cuiquam obscurum est absque disciplina & cæteris, sine quibus ea constare non potest, nullam subsistere vnitatem religionis & fidei in vlla societate ecclesiastica? Nam eam vbi tollas, ibi videas omnia pessum ire licentia: & contemptu pietatis & religionis in carnem & impietatem vniuersa recidere. Quod vero constare hæc non possit, si tollas Hierarchiam ecclesiasticam, aut Hierarchis suam autoritatem detrahas, ipsa rei euidentia conuicti fateri ipsi sæpe cogimini. Ac que illud, quod suis legibus & constitutionibus contineatur necessario: quibus sua quæque præscribuntur moderanturque officia: vel certa quædam imperantur Christifidelibus, quæ ad finem eccle-

ſiaſticæ ſocietatis pertinent, & ad pietatem promo-
uent: vel denique ordo, decor, & honeſtas con-
ſeruantur in eccleſia.

Ad primum genus pertinent, quæ ad eccleſiaſti cos ordines, magiſtratus, & publicæ diſciplinæ, ſacrorumque adminiſtrationes, eorumq́ functiones pertinent. Secundi generis ſunt ieiunia quadrageſimæ, & aliorum non multorum dierum: et quibuſdam per hebdomadas diebus interdictus eſus carnium: item certorum dierum ſabbatiſmus, ac ſolennis obſeruatio in diuino cultu, in verbi Dei ſtudio atq́ audientia: pœnitentiæ atq́ euchariſtię præſcriptũ in Paſchate, & ſi quæ ſunt alia iſtiuſmodi. Ad genus tertium pertinent cæremoniæ ſacræ, quas ab ipſo eccleſiæ initio toto orbe Chriſtiano vſque nũc obſeruatas cõſpicimus in ritibus certis, qui in diuino cultu et officio, in eccleſiaſticis ſacramẽtis tractãdis, tradendis atq́ adminiſtrandis, ceteriſq́ ſymbolis ſacris, quæ vſitãtur in eccleſijs, ſunt. Quorũ vſum vetuſtiſſimum eſſe et ab ipſis vſq́ Apoſtolorũ temporibus ad nos deſcendiſſe, & ſpũs ſancti magiſterio per Apoſtolos, Apoſtolicoſq́ viros traditũ, alibi ex ſcriptoribus eorundẽ temporũ, Dionyſio, Po

licra-

licrate, Clemēte, Tertulliano, Origene, cæterisq; subsequutis omnibus euidens fecimus. In quibus oībus, ecclesiæ filios viuere teneri ab antiquo, imo ab initio obseruatis in ecclesiastica domo ritibus, consuetudinibus & legibus, obedireq; constitutis sibi a Deo præpositis, & magistratibus sacris in Hierarchia ecclesiastica, vt alibi a nobis copiose & accuratissime, nec vno loco demonstratum est, ita (vt aliud stantes, aliud sedentes quod dicitur) ipsa rei euidentia cōuicti, q̄uis contra suum ipsorū euangelium, sua quæ audisti principia, sæpe fateri coguntur aduersarij, vt Philippus in sua Aristotelicorū Ethicorum epitome: Aeque & tu Bucere in pastore tuo: nec minus sæpe in hoc ipso, quem nunc excutiendum desumpsimus, libello.

De quibus hoc tamen maximopere mirandum mihi est, quod in doctrina vestra vobiscū vos non constare, sed toties euidenter pugnare non aduertitis. Nam si est verum, quod est verissimum, & ipsi nobiscum sæpe confitemini, in ecclesiasticarum constitutionum præuaricatiōe periclitari duas res momenti maximi in Christi ecclesia: disciplinam nempe, & tranquillitatem harmoniamque status publici, Si disciplinæ causa (quod æque ipsa rei euiden-

tia conuicti fatemini) opus est certis legibus, ordina tionibus, cæremonijs quoque & ritibus, quibus velut pædagogia quadam contineantur, exerceanturque simplices: imo si (quod & ipsum non diffitemini) ratio exigit, rei euidentia requirit, euangelium iubet, vt eiusmodi pædagogia exerceantur homines: & æque, si tranquillitas, vnitas, & harmonia ecclesiæ pendent ex ordine & consensu publicorũ rituum, qui vt conciliat & consociat homines, ita confusio ordinis, & discrepantia rituum distrahit animos & ingentes tumultus, æternaque bella parit. Si, inquam, hæc ita se habeant, vt habent verissime, etiam vobis ingenue confitentibus, primum cõsiderate obsecro, quis vestræ doctrinæ cõsensus sit, & quomodo ista quadrent cum vestro euangelio, atque illis eius, quæ commemorauimus, velut primis principijs: & deinde quam sitis bene meriti de Christi ecclesia.

Quæ incõmoda inuexerit Lutherus cum suis: & vñ hæc in religione dissidia.

Anteq̃ prodiret nouum illud vestrum euangelium, religionis & fidei publicorumque rituum, magnus consensus erat in ecclesia: constitutionesque ecclesiasticæ religiose obseruabãtur a Christifidelibus omnibus: agnoscebaturque ecclesiasticæ Hierarchiæ, & Hierarchis eius sua autoritas: per quam vigebat

gebat adhuc qualiſcunque diſciplina eccleſiæ: & reuerentia mœtuque ſupremæ autoritatis in eadem præſidis, tam ſacri quam profani magiſtratus continebantur in officio: nempe in quos delinquentes, corrigendos, atq; etiam vbi id exceſſus grauitas & exempli pernicies requirebat, amouēdos magiſtratu & officio, conſtante ac vigente religionis vnitate, eius valebat autoritas. At poſtquam nouæ eius fidei veſtræ, nouique euangelij doctrina in orbem inuecta eſt, poſtquam doceri cœpit, eſſe additamentum ſatanæ, quicquid in diuinis ſcripturis non habetur, aduerſari euangelio Chriſti & doctrinæ fidei, quicquid præceptum ab eccleſia aut ſuperioribus, ſine expreſſo de hoc Dei præcepto facimus, ſi ad placandum Deum, ad eius gratiam promerendam, expiandaque peccata noſtra id ipſum valere, perſuaſi facimus. Poſtquam noua hæc dogmata veſtra inuecta ſunt, primum omnium, omnes leges, & conſtitutiones eccleſiaſticæ, ac pontificiæ ſunt ſublatæ e medio, vt mera figmenta, mendacia atque additamenta ſatanæ: & eccleſiaſtici canones, iuſque pontificium, ex veſtri illius Apoſtoli & Euangeliſtæ autoritate, in deriſionem & contumeliam, publico damnatum incendio.

Sacer-

Sacerdotium, quale ſolum eatenus nouerat Chriſti eccleſia, epiſcopali miniſterio, ritu a maioribus accepto, tradito, & toto orbe obſeruato ab initio (quod controuerſia decima euidens fecimus) eadem autoritate pronunciatum eſt idolum eſſe, & figmentum ignorantium hominum. Miſſas, in quibus Deo offertur illa ſacroſancta oblatio corporis & ſanguinis Chriſti in euchariſtia, quemadmodum maximo conſenſu, quanta quanta eſt, ab initio feciſſe vniuerſam Chriſti eccleſiam controuerſia quinta demonſtrauimus, docere cœpiſtis eſſe ſummam impietatem & idololatriam. Obliteraſtis tot ſæculis vnanimi conſenſu obſeruatum in hac Occidentis & Latina eccleſia publicum ritum ac formam celebrandæ miſſæ, atque eius etiam canonem, quod ſacrificij & diuorum mentionem faceret: & pro eis ſtatuiſtis parum ſana Lutheri veſtri ſomnia. Idololatras pronunciaſtis nos vniuerſos, qui maiorum, & vniuerſæ ab initio eccleſiæ ritu (quod decima tertia controuerſia euidens fecimus) diuos coleremus iam regnantes cum Chriſto, eos inuocaremus in neceſſitatibus noſtris, atque eorum imploraremus apud Deum ſuffragia: quod cum veneratione eorundem haberemus reliquias: eoſdem hono-

raremus

raremus positis statuis, imaginibus, picturis: imo quod Christum adoraremus, quamuis vere nobis præsentem in eucharistia. Exibilatū, proscriptum, & anathematizatum est per vos, quicquid eatenus sine scripto, velut ex Apostolica traditione, omnibus sæculis, toto orbe seruauit Christi ecclesia: nempe ritus vniuersus benedictionum & consecrationum ecclesiasticarū: in chrismate, in oleo sacro, in sacro fonte, in aqua lustrali, in cereis, in locis, templis, altaribus, vestibus, vasis diuino cultui mancipatis, breuiter quicquid est sacrorum rituum, quicquid cæremoniarū in tractandis, tradendisq; sacramētis ecclesiasticis, quo ita sacrorum omninm reuerētiam detraheretis populo. Vniuersam diuini cultus, qui in templis peragitur, & eatenus toto orbe summa cū religione, pietate, ac deuotione Christifidelium peractus est, illam exteriorem faciem, impietatem, Antichristi laruas ac faciem pronunciastis, præsertim si existimetur ad pietatem conducere: persuasistisq; & inculcastis hominibus, & sustulistis e vestris ecclesijs. Aboleuistis festiuitates publicas, quibus vel redemptionis nostræ mysteria, vel gloriosos sanctorum patrum nostrorum de hoc mūdo triumphos recurrente per annum celebritate recolimus. Abo-

leuiſtis ieiunia, tum alia, tum quadrageſimę, quæ ab ipſis vſque Apoſtolorum temporibus toto orbe tota obſeruauit eccleſia. Et, quem eadem induxit, ciborum delectum etiam ſuſtuliſtis e medio, et cum alijs plæriſque diebus vos magis iuuet piſcibus quam carnibus veſci, quibus diebus illis interdixit eccleſia, ijſdem veſcimini, velut in contemptum eccleſiæ. Cum multis ante ſæculis in pace egiſſet Occidentis hæc & Latina eccleſia, & vt in cæteris, quæ ad religionem pertinent omnibus, ita & in ſacramẽto euchariſtiæ eundem ritum ſeruaret, ſub panis tantum ſpecie communicandi populum, impugnari hoc per nouitatum captores & ſtudioſos quoſdam in Boemia, Ioannem de Huſs, & Hieronymum Pragẽn. ante annos ducentos cœptum eſt, qui damnato ritu vſitato eatenus, velut Chriſti euangelio contrario, neceſſitatem communionis vtriuſque ſpeciei introduxerunt: quanta illius regni ante florentiſſimi clade, confuſione, deformatione, deuaſtatione, quot milium hominum cæde, res ipſa adhuc hodie loquitur.

Sed cum malum hoc iãdudum intra limites vnius illius regni, velut conſopitum quieſceret, per vos

rurſus

rursus excitatum in vniuersam Germaniam introduci cœpit. Cum tota ab initio ad nos vsq; Christi ecclesia, ab ipsis nimirum Apostolis hoc receperit, ne sacerdotes, & altaris ministri seu diaconi nuberent, tametsi ante mariti, vnius tamen vxoris, quam virginem accepissent, admitterentur ad sacerdotiũ & altaris ministerium: nec vlla sit, aut vnquã fuerit Christianæ professionis natio, vbi admissum sit, velut legittimum, sacerdotum cõiugium, quod etiam Apostolicis canonibus, synodorum, tam in Orientali, q̃ Occidentali, Africana quoq; ecclesijs celebratarum, ecclesiasticisq; antiquissimis decretis districtissime interdictũ semper fuit & inhibitum, quemadmodum xv. controuersia euidentissimum fecimus. Vos contra, sacerdotes vestros vultis nubere: non semel tantum, sed decies, si ita res tulerit: etiam cum quibuslibet, cum vidua, cum vili deniq; scorto: nec sacerdotes tantum & diaconos, sed etiã monachos & monachas, q semetipsos, voto Deo præstito, sponte castrarunt propter regnum Dei. Quibus iuxta certissimam diuinæ scripturæ & consonam orthodoxorum ab initio patrum omnium & catholicæ ecclesiæ sententiam, nõ solum nubere, sed & velle nubere damnabile est.

Hæ ſunt Bucere, non quas tu cõmemoraſti, cauſæ diſſidiorũ, quæ in religionem inducta, adhuc magna totius eccleſiæ confuſione, infinito plurimorũ ſcandalo perſeuerant. Quæ per vos, non per nos introducta ſunt, quantumuis tu contra, compoſitæ orationis artificio, fumis, ac inuolucris hæc obſeuerare niteris, & fruſtra transformare in cõtrarium. Nã ante doctrinam noui huius euangelij veſtri, nulla de his in vniuerſa Chriſti eccleſia controuerſia extitit, ſed fidei, obſeruationis & rituum vnitas. Hoc credebamus & tenebamus omnes, quod multis retro ſæculis velut per manus traditum a patribus in filios & ad nos trãſmiſſum accepimus, didicimusque in catholica eccleſia. Idem & vos tenebatis, credebatis, & obſeruabatis nobiſcum in dictis omnibus, in quibus hæc nunc induxiſtis diſſidia. Quod eatenus vnius nobiſcum ſocietatis, eccleſiaſticæ, inquam, familiæ & Chriſti corporis membra fueritis, ire non poteſtis inficias. Eadem quippe fide, ijſdem legibus & ritibus publicis nobiſcum conuerſantes in domo eccleſiaſtica, ſub vnius rectoris & paſtoris eius nobis conſtituti a CHRISTO obedientia. Quod igitur veſtra vos autoritate ſeceſſionem feceritis a reliquo corpore, quod

eatenus

eatenus vna, & communia partiri, imo destruere & obliterare conati estis, quod omnia vsitata, recepta, vetera antiquare, noua introducere: idq; vestra ipsorum, hoc est, priuatorum, iuuenum, imperitorumq; (quod ipsi vos non diffitemini) obscurorūque hominum autoritate, quibus non præesse, sed subesse rectoribus ecclesiæ: non illos regere, sed regi ab eisdem, a Christo mandatum est: quis non intelligit factum impudenter, temerarie, iniuste ac seditiosissime?

Hoc te quæso Bucere, vt perpendas diligenter, si vnius alicuius magnæ, et insignis ciuitatis pars nōnulla priuatorum & obscurorum hominum (& quæ reliquæ comparata, vix vllum numerum constitueret, imo quæ indigna esset, quæ compararetur cum reliqua) quod sibi quædam displicerent in vsitatis legibus, magistratibus & administratione publica, initis inter se coniurationibus, publica sibi appropriare conarētur, communia partiri, aliena inuadere, & suo dispensare arbitrio, receptas leges antiquare, nouas introducere, nouare, confundere, sursum, deorsumq; miscere omnia, nunquid dubitarēt magistratus, hos illos, vt perniciem publicam coercere, opprimere, & in ijs exemplum edere seditio-

ſis cæteris? Et ſi illi, vel negligerent, vel etiam prode-
rent ſalutem publicam, an ignorarēt ciues boni cæ-
teri, in iſtiuſmodi caſu ſui quid foret officij? Quid
igitur, vbi in ipſo Chriſti regno, in ipſa domo Dei
viuentis, hæc a vobis facta eſſe, & adhuc fieri con-
ſpicimus? nunquid obſcurum eſt, qui in ea ma-
giſtratum gerunt, qui ex Dei ordinatione gladium
portāt, quid ipſorum hac in re ſit officij, etiam quic-
quid contra videri velitis vos? Qui ſi ad hæc con-
niueant, imo ſi qui eorum, priuatæ cuiuſdam rei
ſuæ, ſui affectus, aut odij in quemquam cauſa, quia
alteri id malum præſentius iudicant, & plus incom
modaturum exiſtimant, gliſcere magis, quam op-
primi hanc perniciem publicam cupiant, & clam
oleum camino iniiciant, an hi ſuo officio ſatisfaci-
unt? nunquid indigni hi forent, qui amouerentur
magiſtratu? imo qui vna exterminarentur cum pe
ſte & pernicie publica eiuſmodi? Si in eccleſiaſti-
carum conſtitutionum præuaricatione periclitan-
tur res duæ momenti maximi in eccleſia, ipſa nem
pe diſciplina publica, & tranquillitas harmonia-
que ſtatus publici (quod aperte agnoſcit & inge-
nue confitetur Philippus, nec minus tu, vbi ex ani-
mo loqueris) neceſſe eſt ex eoruudem contemptu,
imo

imo abolitione, plane tolli abolerique disciplinam publicam, & tranquillitatem, harmoniamq; status publici ab ecclesia. Quod cum vos vestra illa, quam præmisimus, doctrina palã conati estis, nec adhuc cessatis facere: vestro vtiq; ipsorꝝ iudicio ac sententia constringimini. Si disciplinæ causa, etiam ipsis vobis confitentibus, certis legibus, et ordinatiõibus opus est, cæremoniis quoq; et ritibus, quibus velut pędagogia quadã contineantur exerceanturq; simplices, imo si ratio requirit, ipsa rei euidentia exigit, euangeliũ iubet, vt eiusmodi pædagogia exerceantur, regantur, doceantur Christifideles: quẽ disciplinæ locũ reliquerunt in ecclesia, qui docuerunt ecclesiasticas leges et ordinationes, esse mera figmenta et mẽdacia: esse traditiones hominũ, qbus nemo obligari possit corã Deo, et quas doctrinas dæmoniorꝝ appellarit Apostolus: Qui cæremonias vniuersas, et ritus sacros deriserunt, exploserunt, & exibilarũt ab ecclesia, et nouos introduxerunt, quisq; pro suo arbitrio: Si verꝝ est Philippe (vt & te quoq; cõpellem) qͦd dicis loco memorato, vt sane est verissimũ, ex contemptu dictorꝝ consequi in populo contemptum religionis, et Hierarchiæ ecclesiasticæ, quod ipsam testari affirmas, quã oẽs cernimus, rei euiden
tiam

tiã: si non possunt ad timorẽ Dei institui homines, vbi pædagogia, ordo, disciplina nõ est: sed his sublatis necesse sit sequi infinitam vastitatem & barbariem: si recte admones, vt quisq; consideret, quã immensum scelus sit, istiusmodi vastitatis exẽpla præbere & autorem se facere: quantum deniq; mali sit in altera scandali parte, quo tranquillitas & status publicus turbatur ecclesiæ: quem in ordine publico, & magistratibus sacris, vt tot sæculis durauit hactenus, sub vno præside superintendente omnibus, consistere per se est notorium: miror quod te, tuam, tuorumque doctrinam, quam adhuc mordicus asseris, adhæc verissime abs te dicta, et per se euidentia, serio expendens atq; excutiens, tuam ipsius conscientiam ferre possis. Si est quod dicis, & verissime dicis, ordine & harmonia publicorũ rituum, conciliari in vnum, consociarique homines: si contra, confusione ordinis, & discrepantia rituum, distrahi animos, & ingentes tumultus, æternaq; bella generari: & proinde, ne præbeamus causam tantis malis, vt summa cura obseruemus, etiam qualescunque ritus publicos, recte consulis: vtinam ipsi tibi, Luthero, tuisque, consuluisses & adhuc consuleres rectius: vtinam præstitissetis quæ consulis:

nem-

nempe symbolum ecclesiæ, obedientiam vestram, diligentiam, studium, pro conseruando eius ordine, disciplina, tranquillitate, saluteque publica: & nõ contra potius confusis ordinibus, introductaq; in ecclesiam nouitate rituum ac discrepantia, pugnis, tumultibus, bellis (quod res ipsa loquitur) causam inexhaustam præstitissetis. Quæ, quem nobis adhuc funestiorem multo, peioremque exitum minitentur, ipsi vos, quamuis sero, intelligitis.

Vtcunque tamen ista se habeant, quæcunque vos Erynnis aduersus intellectam euidenter a vobis veritatem tam pertinaciter armauit in publicã perniciem ecclesiæ, quæ ista est impudentia tua Bucere, vt hæc tam euidentia, tua tam elanguida, nec vllis neruis constante oratione speres obscurari posse? quid dico? imo trãsformare in contrarium: atq; atrum candidum, tenebras lucem facere, idque vna, solaque asseuerandi audacia atque impudentia, quæ vna vobis perpetuo est pro locis dialecticis omnibus? An ex his cuiquam obscurum est, vnde, quæ adhuc cernimus dissidia, introducta sunt in religionem & ecclesiam? Qua deniq; fronte audes toties inculcare, vos nihil, quam catholicum ecclesiæ

consensum in omnibus studiose sequi, & quam vos profitemini, doctrinæ Christi repurgationem, & disciplinæ correctionem molimini, vt cum scripturis Dei, ita etiam cum vetere vere Apostolica ecclesia, & consensu filiorum Dei, perpetuo omnino congruere: nos vero cum eodem consensu, conculcatione totius ecclesiasticæ disciplinæ, peruersa doctrina, & sacramentorum administratione penitus pugnare? Si ad catholicam ecclesiam nō pertinuerūt, quos nō multo ante cōmemorauimus, Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob & cæteri, quos & illius veteris, & nostræ Christianæ ecclesiæ præcipua membra, & velut columnas quasdā fuisse indubitatum est, si filij Dei hi non fuerunt, iactate vos in omnibus, studiose & perpetuo sequi cōsensum filiorum Dei, & catholicæ ecclesiæ. Nam cum illis omnibus, atque omnium omnino piorum ab initio consensu, vestram doctrinam ex diametro pugnare, & supra, & alibi euidentissimum fecimus, nec minus euidens erit in sequentibus.

Quæ est igitur catholica illa, quam somniatis & iactatis, ecclesia, cum qua pugnet nostra doctrina, vestra autem consentiat per omnia? Hoc ante

te

te omnia certum atque indubitatum eſt, quemad-
modum omnes eccleſiæ veteris illius populi poſt
Moſen, profeſſione fidei & religionis per tempora
ſibi inuicem ſuccedentes conuenerunt inter ſe, &
illi perpetuo vnitæ ſociabantur, in qua permane-
bat Moſi cathedra: illam ſupremam & matricem
omnium agnoſcebant: ad illam confugiebant, eti-
am cum iam ſparſim in toto orbe, in Aegypto, O-
riente, Occidente, Septentrione multis milibus
congregati habitarent: Ita iam omnes poſt Chri-
ſtum eccleſias conſociari, & conſpirare oportere
cum ea, quam idem ipſe Chriſtus ouile ſuum, &
regnum ſuum toties affirmauit. In qua Petrum
paſtorem ouium ſuarum poſuit, cui regni illius
ſui claues, hoc eſt, regendi gubernandique eius
autoritatem dedit: & poteſtatem alligandi præ-
ceptionum ſuarum vinculis omnes, qui in eo ſunt,
& alligata reſoluendi pro vtilitate eorum, qui eius
regimini commiſſi ſunt, qui vniuerſi ſunt, qui
inter oues CHRISTI cenſeri volunt. Paſce, in-
quit, regeque oues meas, & agnos meos. Qui ex
Chriſti ouibus agniſque non ſe eſſe agnoſcunt, hi
Petri ſe negent commiſſos curæ & regimini. Nec
ad vnius Petri perſonam hæc pertinuiſſe & perti-

nere, ſed æque ad omnes, qui vicaria illi ordinatiõe ſuccedunt, vniuerſi ab initio ſancti patres noſtri intellexerunt & confeſſi ſunt. Ad hanc eccleſiam, Romanam videlicet, in qua beati Petri eſt cathedra, propter potentiorem eius principalitatem (vt beatiſſimi Irenæi verbis dicam) neceſſe eſt omnes conuenire eccleſias, hoc eſt, eos, qui ſunt vndique fideles. In qua ſemper ab his, qui ſunt vndique, conſeruata eſt traditio ea, quæ eſt ab Apoſtolis. Sed tribus poſterioribus de Hierarchia eccleſiaſtica libris noſtris, hæc prolixius ex omnium ab initio ſanctorum patrum conſenſu euidentiſſime demõſtrauimus. Nec eſt, quod Petri in ijs omnibus, qui eius cathedræ præſident, ſanctitatem requiramus. Nam quod ad eccleſiæ ſuæ miniſterium & vtilitatem pertinet, CHRISTVS neceſſarijs illos functionibus non deſtituit: etiam qualicunque alioqui vita fuerint. Proinde, vt præſidibus Moſaicæ cathedræ, quamuis malis, æque obedientiam deberi a ſuis, ipſe Chriſtus docuit, quod ſacerdotio & cathedræ præeſſent: ita æque atque eo magis, nobis faciendum eſſe dubitari omnino non poteſt, quanto eſt dignior ſua figura veritas, & corpus ipſum, quam eius vmbra quædam ac deliniatio:

præ-

præſertim cũ nobis de illis iudicare permiſſum non ſit,quorꝫ ipſos nos Chriſtus ſubiecit iudicio,qui eos ſolos,ita hoc requirente neceſſaria eccleſiaſticæ Hierarchiæ forma, ſuo reſeruauit iudicio. Quis es (inquit ille beatiſſimus Cyprianus) noli diſcutere paſtorem, ne eius quoqꝫ criminis reus tenearis: noli te iudicem Dei conſtituere & Chriſti. Ad quem pertinet & honor & cõtumelia,qui cõſtitutis in regno ſuo magiſtratibus eo exhibetur nomine. Qui vos audit,inquit,me audit,et qui vos ſpernit,me ſpernit. Id quod dixit,non ad vitæ meritum, ſed ad magiſtratum,& neceſſarium officium,quod eius ordinatione & cõmiſſione gerunt in Hierarchia eccleſiaſtica,reſpiciens. Vnde eñ (vt eiuſdem illius ſanctiſſimi Cypriani verbis iterum loquar)hæreſes & ſchiſmata oborta ſunt et oriuntur,niſi dum Epiſcopus, qui vnus eſt,& eccleſiæ præeſt,ſuperba quorũdam præſumptione contẽnitur:& homo Dei dignatione honoratus,ab indignis hominibus iudicatꝰ: Semper iniqua,& temerarie præſumpta,frequenter etiã iniuſta falſaqꝫ ſunt, noſtra de rectorꝫ paſtorumque noſtrorum factis iudicia: frequẽter illis affingimus, quod re vera non eſt: frequenter de factis eorꝫ iniquiſſime iudicamus,& quæ neceſſario cõſilio facta

ſunt,nos ea interpretamur facta aliter. Proinde hãc noſtram arrogantem contumaciam cõpeſcere volens Chriſtus: Super cathedram, inquit, Moſi ſederunt ſcribæ & phariſæi, omnia ergo, quæcunque vobis dixerint,ſeruate & facite. Ergo,inquit,ſeruate & facite,quia ſedent ſuper cathedram: non quia viri ſancti ſunt,vt quorum vitia & peccata multa taxauerat. Dicunt enim,inquit,& non faciunt. Quorum ſimilis ſi & noſtrorum aliqui ſint ſummi paſtores & cathedræ præſides,ad te nihil pertinet. Habent iudicium ſuum, ſed tuo iudicio ſubiecti non ſunt: dño ſuo ſtant aut cadunt, illi diſtrictiſſimam rationem reddituri de omnibus. Quin, & diuinus ſpiritus per Moſen etiam mortis pœnam conſtituit aduerſus eos, qui imperio ſacerdotis cathedræ præſidis obedire contemnerent: ſimul clare ſubindicans, contemptum eiuſmodi pertinere ad malum & perniciem totius eccleſiæ. Nec ea in re diſtinxit malos præſides a bonis, ſed conſtituto a ſe ſacroſancto magiſtratui ſuum honorem, neceſſariamque eccleſiæ autoritatem aſſeruit. Quo igitur iure vos, eccleſiaſque veſtras referre poteſtis in ſocietatem, communionemque catholicæ Chriſti eccleſiæ, qui a cathedra Petri diuiſi, eandem oppugnatis

gnatis

gnatis plusquam capitaliter & hostiliter? Quin & hoc mihi respondeas: Certum est in primis, catholicam Christi ecclesiam eandem esse & Apostolicam, vt habet Nicenæ fidei confessio, a Christo per Apostolos in omnes gentes, ad fines vsque orbis & sæculi, continuæ successionis suæ palmites extendentem. Eæ ergo solæ ecclesiæ gloriari possunt de communione, & societate catholicæ ecclesiæ, quæ continuæ successionis serie in Apostolos & Christum, suæ institutionis originem referre possunt, & ab ijsdem, Episcopatus & sacerdotij sui institutionem acceperunt: modo reliquæ catholicæ per orbem ecclesiæ in doctrina fidei consentiant, & principali cathedræ suam autoritatem recognoscant.

Sed hæc posteriora iã hic non vrgebimus: sed tm̃ qua continua successionis serie, vestras ecclesias, vestrum Episcopatum & sacerdotium, ordinatione legittima referre possitis ad Apostolos & Christũ, nunc excutiendũ est. Hæc est em̃ certissima & concors sanctorꝝ patrum omnium sententia, apud illos solos quærẽdam veram Christi ecclesiã, vbi Episcopi sibi succedentes, ordinatione legittima successio-

nis

nis illius suæ continuitatem ad Apostolos vsque & Christum referunt. Ita gloriosus ille Christi martyr & Pontifex Irenæus libro quarto aduersus Valentini, suorumque hæreses, ijs solis presbyteris, sacerdotibus et Episcopis obediendum docet in ecclesijs, qui sui sacerdotij originẽ & successionẽ trahũt ab Apostolis. Reliquas aũt cõgregationes absistentes a successione eiusmodi, habẽdas tanq̃ hæreticas & schismaticas. Idem docet Tertullianus libro de Hæreticorum præscript. Et propterea, per singulas pene ecclesias discurrens, primum in vna qualibet Episcopum ostendit, aut fuisse Apostolũ, aut constitutum ab Apostolis, eorũve successoribus. Eum vero, qui nemini succedens, nemine ex his, qui ad Apostolos sui Episcopatus successionem continuam refert, legittima ordinatione Episcopatum dante, Episcopale sibi vsurpat officium, non posse esse membrum ecclesiæ, quantumlibet sub se congreget multitudinem aliquam populi: etiam si Dei euangelia, scripturas Apostolicas et canonicas, intemeratam fidem, & charitatis vinculum se dicat seruare cum cæteris ecclesijs. Diuus Cyprianus idem pluribus locis asserit, eos docens esse schismaticos, qui sine vlla ordinationis lege, et nemine, cui id competit, Episcopatum dante,

dante, Episcoporum sibi nomen assumunt. Quod ipsum clarissimis verbis D. Augustinus inculcat: Extra ecclesiam, inquit, sunt, qui relicto Episcopo, Dei ordinatione succedanea præcedente, aut sibimetipsis, aut semetipsos constituunt præpositos, primates, & Episcopos. Quin ille sanctus Cyprianus, ecclesiæ vnitatem ibi esse docet, vbi Episcopatus vnus est: ibi vnum Episcopatum esse, vbi ab vnitate proficiscitur: vbi Episcopi legittima sibi ordinatione continuo succedunt a Christo per Apostolos, successoresq; eorum vsq; ad nos. Proinde in epistola ad Magnum: Ecclesia, inquit, vna est apud Cornelium Romanæ ecclesiæ Pontificem, qui Episcopo Fabiano legittima ordinatione successit. Apud Nouatianum ecclesia esse non potest, qui Apostolica ordinatione contēpta, nemini succedens a semetipso ordinatus est.

Hic te rursus quæso Bucere, mihi pro te, tuisq; vt respondeas, quo iure, vos, ecclesiasq; vestras referre possitis in cōmunionem, societatemque ecclesiæ catholicæ & Apostolicæ Christi: ad quam non pertinere, qui sacerdotij, & Episcopatus sui originem legittima ordinationis lege, & continuæ successionis

ſerie, ad Apoſtolos & Chriſtum non referunt, ex eiuſmodi catholicæ eccleſiæ, & orthodoxorum patrũ certa & conſona iam intellexiſti ſententia. Nunqd veſtrum ſacerdotium, veſter Epiſcopatus, legittima ordinationis lege impenditur? nunquid hos ipſos continua ſucceſſionis ſerie referre poteſtis in Chriſtum per Apoſtolos, ſucceſſoresque corundem? Duo hic ſunt, quæ vobis in cõtrouerſiam veniunt: Primum, an ſit vobis ordinatio ſacerdotij & Epiſcopatus legittima. Secundum, an ſacerdotes et Epiſcopi veſtri, cõtinua ſucceſſionis ſerie, velut per manus, ſuam autoritatem acceperũt ab Apoſtolis. Quorum vtrunque neceſſariũ eſt eccleſijs, quæ prætendunt communionem ſocietatemque cum eccleſia catholica.

¶Nobis, Epiſcopatus, ſacerdotij & diaconij ordinatio legittima eſt, quam in illo veteri populo deliniatam, expreſſamque a diuino ſpũ, in vniuerſa Chriſti eccleſia ab ipſo ſui initio, ex Apoſtolica traditiõe, vſitatum videmus: quæ eadẽ perſeuerat vſque ad nos, vt eſt deſcripta explicataque ab illis Apoſtolorum diſcipulis, & proximis ſucceſſoribus, a Dionyſio ca. iiij. et v. par. i. Hierarchię eccleſiaſticæ: a beatiſſ. Clemẽte in epiſtola ad vniuerſos totius eccleſiæ Epiſcopos, &

& ordines ecclesiasticos. Ab illo quoque beatissimo Anacleto æque Petri discipulo & in cathedra successore, in epistola ad vniuersos Episcopos per Italiam. Quibus consona scribunt Tertullianus lib. de carnis resurrectione, beatiss. Cyprianus lib. de vnctione chrysmatis, breuiter cui ordinationis ritus, venerabilis ille chorus sanctorum patrũ omnium, ipsa rei euidentia, & totius orbis consensus, & concors obseruatio, subscribit: tum vmbra & figura veteris illius tabernaculi, atque eius sacerdotij, suo corpori solidæque veritati adstipulatur: nempe quæ cum certo consecrationis ritu, cum sacri chrysmatis inunctione, certisque symbolis & verbis sacerdotalem potestatem exprimentibus, ab Episcopo similiter legittime ordinato, & qui continua successionis serie, velut per manus, autoritatem suam accepit a Christo per Apostolos, eorumve successores: quemadmodum cap. iij. lib. ij. de Hierarchia ecclesiastica, & controuersia vndecima copiosius demonstrauimus. Vobis illud ipsum sacerdotiũ nostrum, quod tali vsitatæ ab initio ordinationis ritu impenditur, nihil est, quam merum figmentum ignorantium hominum, nec de sacramento, nec de re ecclesiastica quicquam intelligentum:

 tum:

tum: imo nullam esse autore Christo in ecclesia dignitatis autoritatisque imparitatem aut differe͂tiam: Christianos omnes eandem a Christo potestatem habere: omnes in eodem gradu consistere: omnes æque sacerdotes esse, sanctificatos in Christo Christianos. At quibus a magistratu, aut populo committitur prædicandi verbi, & administrandorum sacramentorum ministerium, ijs demum communi ea potestate præ alijs vti licere, quam diu ea durat ministerij commissio: sacrum chrysma, quod teleten, hoc est, sanctificationem & perfectionem a sanctis sacerdotalis nostræ functionis ducibus, hoc est, Apostolis, ab ipso rei effectu, qui in eo perficitur, sanctus ille Dionysius nominatum affirmat. In quo (vt beatissimi illius Cypriani hoc verbis dicam) gratia sacerdotalis dignitatis, autoritatisque confertur, & sine quo (vt Diuus Hieronymus loquitur) nec presbyter, nec diaconus, ius habent baptizandi, aut vlla sacramenta conferendi: Vester illius euangelij Apostolus rancidum oleum per contemptum & ludibrium appellat, & suos docet ex eo calceos inungere: nostros quoque sacerdotes, quod cum illius chrysmatis inunctione ordinati sunt, rasos vnctosque velut

per

per opprobrium nominat.

Vides igitur Bucere, in primis etiã hac nota vos, vestrasq; ecclesias excludi a communione & societate catholicæ Christi ecclesiæ, iuxta certissimam eiusdem & consonam, quam paulo ante audisti, orthodoxorum omnium patrum sententiam, quod non sit apud vos sacerdotij ordinatio legittima.

Nunc vide, an etiam tertia hac nota ab eiusdẽ catholicæ ecclesiæ communione, societate, & consensu excludamini. Ad eandem eos non pertinere, ex eiusdem catholicæ ab initio ecclesiæ, & orthodoxorum patrum consensu demonstrauimus, qui sui sacerdotij autoritatem referre non possunt ad Christum per Apostolos, hoc est, qui eandem per Apostolos, aut eorum successores non acceperunt; sed nemini succedentes, neque vllo ex his, qui ad autorem Christum per Apostolos (quibus sacerdotalem autoritatem ille primo elargitus est, per quos et propagari eandem voluit in fines orbis & sæculi) sui sacerdotij autoritatem referre potest, sacerdotium aut Episcopatum dante. Episcopi sibi nomen assumũt ab his, q sibi præpositos absq; vlla ordina-

 tionis

tionis lege constituunt.

Age igitur: primus ecclesiarum vestrarum patriacha & Episcopus Lutherus est. Sunt & Episcopi Bucerus, Pomeranus, & innumeri alij. Quibus obsecro vos successistis Episcopis catholicis, quamuis in catholicis ad vos vsque ecclesijs? Quibus dantibus Episcopatum ex Apostolorum successoribus, qui legittima ordinatione, & continuæ successionis serie autoritatem suam ad Christũ per Apostolos retulerunt & referunt, Episcopi aut sacerdotij nomen assumpsistis? an non ab his, qui sibi præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt: aut ipsi vos ipsos fecistis ecclesiarum pastores & præpositos? De te & symmistis tuis dum multa excusas, multa deprecaris, quæ a vobis per imprudentiam commissa sunt, quæ in euidentem perniciem cesserunt ecclesiæ, ipse tu ingenue confiteris Bucere, quod iuuenes, imperitique prope omnes, ad ministerium tam arduum, pastoralis nempe officij, & diuini verbi prædicandi, & ad causam tantam, hoc est, doctrinæ Christi, quam profitemini, repurgationem, & ecclesiasticæ doctrinæ correctionem pertracti sitis: nec communionis sanctorum, hoc est, ecclesiasticæ vnitatis cõseruandæ, nec

disci-

disciplinę Christi & ecclesiasticæ scientiam iustam habueritis: & propterea multa temere in ecclesia commoueritis, quæ præstiterat ne attingere quidem: eaque audacia, populum, & doctrina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia solueritis. Hoc igitur te interrogo, quis vos iuuenes tantarum rerum tam imperitos, ad tantum pertraxit ministerium? tantam vobis causam delegauit? Quis vos ecclesiarum pastores constituit? quis vobis commisit prædicandi verbi ministerium? quis vos censores fecit doctrinæ publicæ, quæ tot annis vsitata & recepta est in catholica Christi ecclesia? qs vobis talibus, eius corrigendi & reformandi demandauit prouinciam? Lutherus ne? Et vnde illi id autoritatis competierat? Dicis, non potuisse te, vt primũ ex Erasmi, deinde Lutheri libris cognouisti, quæ vera esset religio, non palam docere, & profiteri eandem. Ipse ergo tibi vsurpasti tãtum pastoralis functionis ministerium, et prædicandi verbi officium. Sed quid ille? Nemo, inquit, assumit sibi sacerdotalem aut pastoralem honorem, sed qui vocatur a Deo tanq̃ Aaron. Et rursus idem ille ecclesiarum tantus doctor & Apostolus, negat cuiq̃ licere sibi vsurpare prædicãdi verbi ministeriũ, sed ijs demũ

id

id competere, qui legittime ad hoc vocati, & missi sunt ab his, quibus id competit. Quomodo, inquit, prædicabunt, nisi mittantur? Et vos iuuenes, priuati, obscuri, conseruandæ vnitatis ecclesiæ, & disciplinæ Christi, & ecclesiasticæ imperiti (quod ipsi confitemini) non vocati, non missi, vos ipsos ingessistis ad tantum, tam sublime ministerium? vobis ipsis vsurpastis prouinciam repurgandi, corrigendique disciplinam publicam? Et hinc nata ea, quæ adhuc durant, in religione dissidia: quia vobis hæc agentibus ac molientibus, nos obsequi noluimus, sed restitimus potius. Nunquid iniuste? vt qui vobis ipsis confitentibus, multa temere commouistis in ecclesia, quæ præstiterat ne attingere quidem, atque ea audacia solueritis populum a disciplina ecclesiastica, & sacrorum reuerentia? Ita ne vnquam istorum te pudebit Bucere? An quisquam ista legens, te mente constare crediturus est? Adhuc perpetuo iactabis societatem, communionem, & cõsensum catholicæ Christi ecclesiæ? Nihil est, quod hic ad consuetas patribus vestris aduersus catholicos tergiuersationes recurratis, & dicatis eundem vos patrem Deum agnoscere, eundem eius filium dominum nostrum Iesum

Iesum saluatorem habere, eundem vtriusque spiritum sanctificantem adorare vna cum patre & filio: syncera Christi sacramenta apud vos esse: eandem legem & doctrinam fidei: easdem scripturas euangelicas, Apostolicas & Propheticas, & in charitatis & fidei communione coniungi cæteris Dei filijs. Nam præterquam, quod hæc falsissime iactãtur a vobis, quẽadmodum non semel in præcedentibus, copiosius autem in alijs plærisque lucubrationibus nostris demonstrauimus, & in quam multis & in quam grauibus pugnatis cum doctrina fidei catholicæ ecclesiæ, euidens fecimus. Vt tamen vniuersa hæc ita se haberent, vt dicitis, vel eo solo nomine ad Christi ouile, hoc est, catholicam eius ecclesiam pertinere non potestis, quod quem ille suis ouibus omnibus pastorem & rectorem constituit, Petrum & qui eius locum apud nos obtinet, non agnoscitis: sed capitale cum eo bellum gerendum vobis desumpsistis. Quod furore sacrilego vos separastis a Petri cathedra. Deinde & vel hoc solo nomine, quod apud vos legittima ordinatio sacerdotij non sit. Postremo, quod sacerdotij vestri autoritatem referre non potestis per continuam successionis seriem, ad CHRISTVM per Apo-

 stolos:

ſtolos: ſed ipſi vos ipſos feciſtis paſtores & præpoſitos, aut abſque legittimæ ordinationis lege ab his, quibus id a Chriſto mandatum eſt, Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus aſſumpſiſtis ſacerdotij & paſtoralis dignitatis nomen & officium.

Nihil proinde cætera, quæ falſo iactatis, vobis prodeſſe poſſent, etiamſi adeſſent omnia: imo etiam quantumlibet alioqui viueretis laudabiliter: ſed ſolo hoc ſcelere, quod a corporis CHRISTI vnitate ſeiuncti eſtis, alieni quoque eſtis ab illa triumphante Hieruſalem, ad quam, niſi ex hoc Chriſti regno & ouili (cui Petrus paſtor & rector præſidet, cuius cathedra eſt ſupremi iudicij ſolium, quod nobis in eodem Chriſtus conſtituit) nulli patet aditus: ſed ira Dei ſuper illum eſt, quiſquis ſe diuiſerit ab hac eccleſia. Macula enim huius diuiſionis & diſcordiæ, vt beatiſſimus Cyprianus hoc veriſſime docet, nec purgatur confeſſione, nec abluitur ſanguine. Sed hæc eſt (vt idem Cyprianus nos admonet) antiqui illius ſerpentis aſtutia: vt quos apertis perſequutionibus per tyrannos, apoſtatas, & Chriſtiani nominis perſequutores capere non poteſt, eoſdem ipſos occultis ac-

ceſſi-

cessibus adrepens, sub prætextu Christianæ fidei et pacis, sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos: inueniens hereses & schismata, quibus subuertat fidei veritatem, et corporis Christi vnitatem corrumpat: vt quos detinere non potest in viæ veteris cæcitate, circumscribat & decipiat noui itineris errore: rapiens de Christi ecclesia homines, etiã eos, qui sibi non videntur deserere ecclesiam Christi: et dum sibi videntur iam appropinquasse lumini, lucemque exortam sibi illuxisse, & se tenebras, et regionem vmbrę mortis euasisse, alias nescientibus tenebras rursus infundant, vt nec cum Christo, nec cum illius lege, nec cum euangelio reuera consistãt: existimantes tamen sese habere Christi doctrinam, veramque euangeliorum fidem, & apud se esse sanctam, catholicam & Apostolicam ecclesiam, cum sint cæci, & in tenebris.

Sic ergo per hæreticos & schismaticos, in angelum lucis transfigurat se angelus satanæ, subornans suos ministros quosdam, velut ministros Christianæ fidei & iustitiæ, qui propinent noctem pro die: perfidiam sub prætextu fidei: Antichristum sub CHRISTI vocabulo: odium

ac diuisionem contra CHRISTVM, eiusque ecclesiam, sub titulo Christianæ charitatis & fidei, vt dum verisimilia mētiuntur, veritatem ipsam orationis sublimitate frustrentur. Hæc atque eiusmodi Cyprianus ille, aduersus patres & proauos vestros verissime dicens, etiam vos illorum germanos filios velut graphice descripsit. Quin & causam, quæ & illos decepit, nec minus vos decipit explicans, eam affirmat, quod non est vobis cura veritatis ecclesiasticæ: nec vnde eius origo & caput pendeat, inquiritis, quod ipsum tamen omnibus sit obuium ex doctrina cœlestis euangelij, in quo ita loquitur dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Et eidem post resurrectionem suam dicit: Pasce oues meas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem dimittendi peccata potestatem tribuerit, dicens: Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Accipite spiritum sanctum. Si cui remiseritis

pecca-

peccata, remittuntur eis, si cui tenueritis, tenebuntur eis: Tamen inter eos ipsos, etsi alioq pares, quo manifestaret ecclesiasticæ vnitatis caput & originem, eandem ab vno incipientem in Petro disposuit. Quam qui non tenet, quomodo, inquit, tenere se fidē credit? quomodo se esse in ecclesia Dei cōfidit? Extra eam domum, cuius Petrus rector pastorque constitutus est, & quam nobis arca Noe deliniauit, quicunque agnum comederit, profanus est, inquit orthodoxus ille Hieronymus, & peribit ingruente diluuio, quisquis intra eam seruatus non fuerit. Videte proinde, quam recte vobis, miserisq;, quos in sectas vestras pertraxistis, consulueritis. Qua denique veritate Bucere, extrema illa tua, quod ad hanc partem attinet, peroratio nitatur, qua affirmas paratos vos, non amplecti modo & promouere, quicquid ad instaurandam verissimam ecclesiæ vnitatem, & ecclesiasticam disciplinam facere vllo modo possit: quin & summa cura, & fideli opera pridē vos iam elaborare, vt hæc cognoscantur recipianturque ab omnibus, & nos exhortaris, vt hic vos sudātes, qui nostrum, hoc idem ipsum digno conatu studemus, saltem vos socios non aspernemur, hanc nobis curam religiosis verbis inculcans. Sed vtinam

vel nunc tandem Bucere (quam ignoraſſe te fateris, cum primum hanc tibi prædicandi euangelij Lutheram deſumeres prouinciam) vnitatis eccleſiæ aut communionis ſanctorum (vt tu loqui mauis) conſeruandæ veram ſcientiam didiciſſes. Vtinam vel nunc demum intelligeres, vnde pendeat, in quo conſiſtat, & quo pacto conſeruari poſſit vigor diſciplinæ publicæ. Nam intellexiſſes vtiq;, quam longe abeſt a vero tua aſſertio, qua affirmas, paratos vos, non amplecti modo, ſed & promouere, quicquid ad inſtaurandam veriſſimam eccleſiæ vnitatem, & eccleſiaſticam diſciplinam vllo modo facere poſſit. Intellexiſſes, vt vobis potius perſuadere debuiſſetis, vt abiecto furore inconſulto, temerario & pertinaci (quo vos ſeparaſtis a communione & ſocietate catholicæ eccleſiæ, quo vnitatis eiuſdem caput & originē impugnatis, quo tollitis vinculum, energiam & efficaciam omnis diſciplinæ eccleſiaſticæ) humili erratorum veſtrorum confeſſione ac recognitione, ſupplices recurreretis ad gremium matris eccleſiæ, quæ vos obuijs vlnis lætabunda & gratanter exciperet: & nos ſuper fratrum noſtrorum reuerſione ac ſalute lęticiæ ſuæ ſocios haberet. Vt vero ſperes ita id poſſe fieri, vt relicto

cto illo Christi ouili (in quo Petrus Christi omniũ pastor, rectorq; constitutus est) relicto illo ecclesiasticæ vnitatis capite & origine, diuisi ab illa principali ecclesiæ cathedra, transfugere etiam ad vos nobis persuadeas, & vobiscum vna hæreticos & schismaticos effici, vestrum sequi ducatum ac magisterium, fieri prorsus non potest. Et hæc quidem de causis dissidiorum, quæ in religione adhuc durant in ecclesia, sufficere mihi posse videntur. Ex quibus, quam sit aliena a veritate Buceri sententia, quã in nullo cohærens, sed multis modis secum pugnans eiusdem oratio, quam falso iactet perpetuo, se cum suis communionem & societatem catholicæ ecclesiæ mordicus tenere, eius consensum in omnibus se perpetuo sequi, in quam certo denique damnationis periculo agant omnes, qui Lutheri se addixerunt magisterio, sectæ, & euangelio, nunc euidens factum existimo.

Qua ratione hæc in religione dissidia tolli queant, & ecclesiæ in piam reduci concordiam, Buceri sententia.

Non

On male suadet, inchoandum nobis omnibus a syncera peccatorum nostrorum pœnitentia. Quandoquidē ea sunt, quæ sicut inter Deū & nos, ita inter nos ipsos distractionem faciunt.

Deinde assumit, non nisi inter Dei filios, & in ijs, quæ vere a dn̄o tradita sunt, consensionē posse constitui. Cum ijs vero, qui ex Deo nati non sunt, quos non agit Christi spiritus, eis qui Christi esse volunt, nihil esse posse in religione commune, sed cum illis irreconciliabile, & irremissibile ipsis bellum gerendum. Proximum igitur esse, ad sarciendam in religione concordiam affirmat, vt quicūq; Christi esse volunt, ij se mutuo inquirant, agnoscant, cōplectantur, omnesq; non filios Dei caueant ac fugiant. Hos solos vult conuenire in synodum, præsertim eos, q ex his, vel docendi, vel gubernandi munere, seu ciuili, seu ecclesiastico funguntur, etiam inuitis & reclamantibus summis sacerdotibus, hoc est, omnibus, qui religionis sibi primam & iudicationem & gubernationem vendicant, nihil morati successionem & autoritatem, quas iactitant.

Neque esse cum illis conueniendum vel tra-

ctandum

ctandum de religione, qui nobis cognosci non possunt Dei filij, & præditi Christi spiritu. Nam peccatoribus in concilio iustorum locum patere non debere. Hos, inquam, solos Dei filios, & Christi spiritu præditos, moderatores præsertim doctoresque, vtrimque vult conuenire in Christi nomine, & scripturas sacras in manus sumere, & bona fide scrutari, quas solas sufficere vult ad tollendas omnes controuersias, nec esse eas, vt ait blasphemare impios, velut cereum quendam nasum in omnem sensum flexiles, sed vnum certumque, & eum certissime familiarissimeque docere. Tametsi quid veteres ecclesiæ crediderint, quid obseruarint, quid in omni vita sectatæ sint (quod ex sanctorum patrum scriptis intelligitur) ijsdem illis negligendum non esse, sed studiose inquirendum.

Mentiri illos, qui affirmant, non licere nobis sine Romani Pontificis assensu concilium cogere, aut quicquam de religione statuere, quod non ipse vna cum alijs nationibus simul approbet. Nam quod cum scriptura non conuenit, nec est traditum ab initio, & obseruatum bonis ecclesię temporibus, id admittere, nec ius, nec fas esse. Contra,

quod docuit & instituit Christus, cum per se, tum per Apostolos suos, quod religiose coluit pia antiquitas, id amplecti & consectari esse necessarium omnibus, qui Christi esse volunt, & reijcere fugereque, quicquid est ab eo dissentaneum. Quæ vero a domino commendata atque instituta sunt, nec rudes latere posse, si ea, inuocato Christi spiritu, in scripturis, & sanctorum patrum monumentis syncero studio inquirant. Nemini enim petenti in fide non dari a patre cœlesti bonum spiritum, nec cuiquam non recludi mox ista mysteriorum Christi adyta, quisquis prece, & vero faciendæ voluntatis Dei studio ea pulsauerit. Solere quidem vocari semper ad generales synodos Romanos Pontifices, dum veros ea ecclesia Pontifices habebat, vt primos inter patriarchas. At non licuisse, nisi Romani Pontificis accedente autoritate, etiam generales synodos indicere & celebrare, id esse vanissimum constare omnibus, qui norint historias ecclesiasticas, & in veterum monumentis vel mediocriter versati sunt: ad Eusebium, & ecclesiasticam historiam tripartitam se referens. Quin & cōtradictiones Episcoporum Aphricanorum introducit, & sub beatissimo Cypriano, & po

ſterioribus tēporibus, aduerſus appellationes trāſmarinas, eorum nempe, qui a legittima Epiſcoporum ſynodo pro ſuis criminibus in Aphrica condemnati fuerant, vbi & accuſatores, & teſtes ſui criminis præſentes habuerunt. Eſſe etiam Niceni concilij canones, quibus ſit ſtatutum, eos, qui ſe alicuius concilij ſententia inique premi putarent, ad maius frequentiuſque concilium, non ad Romanum Pontificem appellarent. Quæ omnia, abſque repetitionis tædio, cum hæc ipſa excutiemus, commodius explicabimus.

Imo ipſos eſſe canones Apoſtolicos indubitatæ fidei, quibus præcipiatur, vt quotannis in qualibet prouincia binæ ſynodi habeantur, & in qualibet natione, quoties id neceſſitas poſtulauerit. In quibus, quicquid conſtituerint pro veritate contra mendacium, pro ſynceritate diſciplinæ contra omnē diſſolutionem morum, id ipſum tam ratum, ac firmum haberi vult oportere, vt reſcindi non poſſit, nec per Rom. Pontifi. Quin & olim reges pios, veroſque Prophetas, de reſtituenda religione, nihil prorſus cum ſacerdotibus, ſuiq; temporis impijs cōſtituere potuiſſe, ſed coactos eccleſiam Dei cogere & inſtau

rare, omniaque cum ijs tractare, quos ad id animauerat Deus. Et in nostra quoque Christiana ecclesia, persecutionum temporibus, quas ecclesiæ sunt perpessæ ab hæreticis, orthodoxos tũ ex clero, tum ex plebe, velut conspiratione contra impios & hæresi infectos Episcopos, facta, ad sanam Christi doctrinam, & sanctam in ea cõmunionem tuendam, per se congregari solere, & de religione constituere, quod ipsis videbatur necessarium. Ita neque hodie quicquam dubitandum pijs esse, oportere nobis, licet inuitis & reclamantibus summis sacerdotibus, hoc est, omnibus, qui primam sibi autoritatis, dignitatisq; prærogatiuam in ecclesia vendicant, qui primam in omnibus, quæ ad religionem pertinent sibi iudicationem præsumunt: nihil morati successionem & autoritatem, quas iactant, vt quos omnes pro illa sua Christiana modestia dicit natos ex diabolo, atq; eius opera facere, nec colligere cum Christo, sed dispergere cum satana.

Qui in cathedra Mosi et Apostolorum sederint, hoc est, doctrinam Mosi & Apostolorum tradiderint, hos, inquit, libenter audiemus, quicquid viuãt. At si qui aliud, quam hi ipsi Prophetæ & Apostoli,

euangelium afferunt, vel qui, vt id, quod illi nobis attulerunt, extinguatur, nihil prorſus intentatum relinquunt, hos anathema nobis habendos, & vt lupos rapaces, Antichriſtoſque nobis fugiendos eſſe.

Et hactenus quidem, qua ratione graſſantia hæc in religione diſſidia tolli, & eccleſiæ in piam concordiam reduci queant, Buceri ſententiam explicauimus, non paulo tamen, quam ille, & compendioſius, & ordinatius, & luculẽtius, vt qui idem terque quaterque ad nauſeam vſq; repetit. Ad hæc oratio omnis, ſtudio inuoluta, & velut ſine ſcopo currens, obſcuriſque falſa inuoluens, vnum hoc moliri videtur, vt lectorum oculis fumos inijciat, quo videatur ad concordiam conferens dixiſſe aliquid, cum dicat nihil, aut ſi quid nihilo minus dici poteſt: euidenter falſa audaciſſime aſſumens & impudentiſſime aſſeuerans: deinde concludens ad ea media, quæ ſunt a re alieniſſima, plane impracticabilia, imo prorſus impoſſibilia, & quæ ſeipſa euidenter elidunt, & cum ijs, quæ bonis eccleſiæ temporibus, a ſanctis illis patribus noſtris, in ſimilibus cauſis vſitata & obſeruata ſunt, euidenter pu-

gnant. Quæ vt tu etiam lector, qualia verissima sunt, etiam clarissime intelligas, nunc dabo operam, & certo efficiam, modo sepositis tantisper affectibus, qui ex partium studio oriri solent, vni interim veritati aures, mentemque accommodes.

Excussio explicatæ nunc Buceri sententiæ de ratione, qua & tolli dissidia, quæ in religione sunt, & ecclesiæ in piam concordiam reduci queant.

ECclesiam Christi esse societatem Christifidelium, eamque vnam, catholicam, & Apostolicam, ex confessione Nicenæ fidei indubitatum est. Quanquam alioqui nulla societas, nisi vinculo vnitatis alicuius, possit subsistere. Inter multos vero, nec vnitatem, nec societatem posse constare, nisi alicuius ordinis vinculo in vnum contineantur, vt per se notum est, ita alibi a nobis, nec vno loco euidenter demonstratum est.

Nec est hæc societas tantum inter paucos ali-

quot Dei filios, qui CHRISTI aguntur spiritu, & regno supernæ beatitudinis adscripti sunt, quam & nos (qui peccatores sumus,& quotidie cadimus, aliquando surgimus, & in timore ac tremore salutem nostram operamur) sperantes in infinita Dei bonitate ac misericordia, incerti tamen quis hinc nos exitus maneat, nihilominus ecclesiasticam societatem non deserimus: sed in ea, sub disciplina publica, sub rectorum pastorumque eius obedientia viuimus.

Illi vero, ex quibus solis aduersarij constructam ecclesiam volunt, & nos, & seipsos latent, nec sese agnoscunt mutuo, sed in diuersis forte mundi angulis delitescunt. Sed est hæc societas inter omnes, qui CHRSTO nomen dederunt, eius familiæ adscripti sunt, in eius domo, & ouili se continent. Quod vt faciant necesse est, vt in his, quæ ad societatem eam, hoc est, religionem pertinent, vniuersæ societati consentiant, & magistratus, summos præsertim, qui in ea nobis constituti sunt, religiose reuereantur, & obedienter agnoscant. Nam quod etiam peccatores, qualis fere nemo inter nos aliquando non est, eius societatis pars

sunt

ſunt & permanent, quouſque & ipſi ſe inde ſa-
crilego furore diuidunt, aut ab ea eijciuntur ob
rebellionem, aduerſus magiſtratus eius & contu-
maciam. Id tam cernere licet per ſe ex ipſa rei natu-
ra, ex qua neceſſario eſt conſtituta eccleſia, quam
ex clariſſima Chriſti doctrina, qui eam ſubinde
decem virginibus comparat, quarum eſt medie-
tas fatua, & peccatores, qui eccleſiaſticæ ſocietatis
membra, & pars ſunt. Quod & hos tamen vult
argui, corripi, & ſeueritate publicæ diſciplinæ co
erceri, patet ex Apoſtolica quoque & totius ab in-
itio eccleſiæ conſentiente doctrina, & obſeruatio-
ne (qua hæc etiam publicos peccatores, ſua tamen
membra agnouit: pro eis piam ſollicitudinem
geſſit, velut mater filios admonuit, corripuit, &
in eorum emendationem, aliorumque terrorem
& exemplum, ſeueritatis & diſtrictionis ſpecimen
edidit). Quæ tametſi nulli Chriſtifideli non ſunt
euidentiſſima, tamen ob impugnantium nos hæ-
reticorum pertinaciam atque impudentiam, alibi,
nec vno loco, a nobis irrefragabiliter demonſtra-
ta ſunt. Vnde eſt euidens, quam euidenter falſa,
quam impia atque impudens ſit Buceri aſſertio,
qua in hac quoque de tollendis, quæ nunc ſunt in
reli-

religione, diſſidijs, ſarciendaque eccleſiarum concordia, toties affirmat, imo velut fundamentum ſuæ ſententiæ conſtituit: Non poſſe, niſi inter Dei filios, & qui eius ſpirtu aguntur, eiuſque opera perficiunt, vllam in his, quæ ad religionem pertinent, conſenſionem conſtitui, nihil his, qui CHRSTI eſſe volunt, poſſe cum illis in religione commune eſſe, ſed neceſſario cum illis & irreconciliabile, & irremiſſibile bellum gerendum. Nam quam diu inter quos ſocietatis eccleſiaſticæ ius conſeruatur & conſtat, tam diu perdurat in his, quæ ad religionem pertinent, conſenſio. Quid enim, ſi quis noſtrum alicui peccato ſuccumbat, nunquid propterea a religione, & vniuerſis, quæ ad eam pertinent, eccleſiaſticis ſacramentis, vniuerſaque denique religioſa eccleſiarum ſocietate, alienus eſt? nunquid ſacerdos, ſi cui ſit peccato obnoxius, non baptizat? non dimittit pœnitentibus peccata his, qui remiſſionem eorundem, vt oportet, quærunt? non conſecrat panem & vinum in Chriſti corpus & ſanguinem? Miſera ſane foret, & ſuæ ſalutis plane incerta eccleſiaſticæ societatis conditio, ſuo illo autore et opifice prorſus indigniſſima, perpetuis, irreconciliabilibus, & irre-

N miſ-

missibilibus agitata bellis, seditionibus, idque Andabatarum more, qui in tenebris dimicant, & cœcis vniuersa miscent tumultibus: quando de nemine, quod vere sit Dei filius, & Christi spiritu agatur, omnino certi sumus, ac ne de nobis ipsis quidem.

Sed aduersariorum tam stupendam temeritatem, qua ecclesiarum dispensatores, Pontifices, & Episcopos vniuersos, quos nunc habet ecclesia, imo & cæteros omnes, qui ab impia eorum doctrina dissentiunt, pronunciant natos, non ex Deo, sed diabolo: non CHRISTI, sed satanæ agi spiritu, Paulus apostolus vehementer redarguit: qui non solum non vitam, sed nec administrationis eorum rationem vult inquiri a subditis, sed velut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei reuerenter haberi. Nam cum de sacrorum & verbi ministris, eorumque (quod ad vitæ dignitatem spectabat) inæqualitate & differentia præmisisset: Vnde carnales quidam, etiam sacrorum, quæ per illos ministrata erant, imaginabantur inæqualitatem & differentiam. Sic vos, inquit, existimet homo, vt ministros Chri-

Christi, & dispensatores mysteriorū Dei. Hic iam quæritur a vobis inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Mihi autem pro minimo est, vt a vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neq; meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusq; veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit vnicuique a Deo.

Vides, vt tantus ille Apostolus non tulerit subditorum, non solum de vita præpositorum suorum, & ecclesiæ rectorum, tam temerarium, tam iniquum, tam atrox, quale hi tanta impudentia de omnibus proferunt, iudicium, qua eos filios diaboli pronunciant (quorum tamen multorum, si e propinquo & interne spectetur, longe magis quam ipsorum vita, Christum exprimit) sed nec in rationem administrationis eorum inquirere, sed velut Christi ministros, & dispensatores mysteriorum eius vult eos reuerenter haberi, vult honorari ministerium & officium, non vitam iudicari a subditis, vnde nihil pendet mysteriorum

Chriſti, quibus miniſtrandis illi præſunt, efficacia. Nam quam ſit fallax, & incertum etiam noſtrum ipſorum de nobis ipſis iudicium, idem ipſe non tacuit: Nihil enim mihi ſum conſcius, inquit, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem iudicat me, dominus eſt. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui & illluminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Quid igitur tibi frontis eſt Bucere? Quid tibi conſonat cum Paulo apoſtolo? Tu vniuerſos diſpenſatores myſteriorum Dei, Pontifices & Epiſcopos, quos modo habet eccleſia, non ſolum diſpenſatores minus fideles, ſed natos ex diabolo pronuncias: agi non CHRISTI, ſed ſatanæ ſpiritu. Sed ille Chriſti ſpiritus, tam temeraria, tam iniqua, tam atrocia iudicia de proximis, imo de paſtoribus & præpoſitis noſtris non ſuggerit. Tamen quid habes, quod eos omnes tam inimico, & crudeli iudicio ſubijcis? Scio non inſpectam tibi vitam omnium, de quibus tam hoſtiliter pronuncias. Scio etiã multorum, quam tua ſit, vitam multo meliorem eſſe, et quæ ſyncerius Chriſtum exprimit. Quid habes igitur? Scilicet, quia pie & euangelice, veſtræ aduer=

aduerſantur doctrinæ & ſententiæ. Qua tamen in re, ipſe tecum aperte pugnas, & aduerſaris tuæ, & veſtrorum fidei confeſſioni, quam Auguſtæ profeſſi eſtis, & adhuc tueri videmini. In ea ſiquidem agnoſcitis, & tribuitis Epiſcopis autoritatem cognoſcendi de doctrina (ſi quæ noua exurgens vocatur in controuerſiam) an cum euangelio conſentiat, an vero pugnet: & reijciendi, quam diſſentire iudicauerint. Qua in re, confitemini eccleſias iiſdem ex iure diuino obedientiam debere, iuxta illud Chriſti: Qui vos audit, me audit. Si vobis ipſis confitentibus, ad Epiſcoporum autoritatem pertinet, vt cognoſcant de doctrina qualibet, quæ vocatur in controuerſiam, an conſentiat cum euangelio, an vero pugnet: & reijciant, quam diſſentire iudicauerint: Si inſuper vos illis, ex iure diuino hac in re obedientiam debetis, quid iiſdem indignamini, quod ſuo officio defuncti ſunt? nunquid propterea filij ſunt diaboli? An non vos ipſos potius demonſtratis diaboli filios, quod detrectatis obedire eorundem ſententiæ & iudicio, cui veſtra ipſorum confeſſione ex diuino iure tenemini obnoxij? Iudicarunt Epiſcopi, & imprimis Epiſcoporum ſummus & totius rector ec-

 cleſiæ,

clesiæ, vna cum sacerdotali concilio secum seruientium domino in cathedra Apostolica, quam primam ac principalem ecclesiæ suæ constituit. Iudicarunt, inquam, hi omnes, quas vos assertis nouas doctrinas, vt pias & euangelicas, pugnare cum Christi euangelio: & contra, illi consentire, quas vos traducitis, vt impias. Quid igitur non defertis Episcopali illi cognitioni, iudicio, & sententiæ? quid alienas partes inuaditis? quid vobis arrogatis, quod ad Episcopalem autoritatem iure diuino pertinere etiam ipsi vos confitemini? Quid Episcopale iudicium ad vestrum reuocatis iudicium? Quod si ita vobis facere liceat, quando obsecro tenebimini obedire Episcopali iudicio & sententiæ, quam profert de doctrina aliqua, & eam vel damnat vt pugnantem, vel probat vt consentiētem euangelio? Si dixeritis, quando vere pugnantem damnat, & vere consentientē probat: verum si quid contra euangeliū doceat, tunc ecclesias habere mandatum Dei, quod obedientiam prohibet.

Sed hoc ipsum erat quod quærebatur, & controuertebatur inter quosdam de doctrina aliqua, pugnaretne, an consentiret euangelio. Et ne istiusmodi

pugna

pugna & controuersia inter aliquos, ecclesiæ et fidei in eadem vnitatem scinderet, vt ad viuam aliquam, nempe Episcopalem autoritatem eius rei spectaret cognitio, agnouistis necessariam, cui etiam diuino iure subiectas ecclesias, & Christifideles cõfitemini. Quod si post prolatum illud iudicium, licebit his, q eam controuersiam introduxerunt in ecclesiam, æque vt antea a se dissentire, & inter se contẽdere, plane frustratoriam, imo ridiculam ea in re autoritatem & cognitionem Episcopalem facitis. Quem enim vnquam proferetis casum, in quo Christifideles, hac ipsa in re Episcopali cognitioni, & iudicio tenebuntur acquiescere? An quando doctrina, quã probat, vere consentit euangelio?

Quid si vere consentiat, & tamen vobis dissentire videatur? An quicquid vobis videtur, necessario verum est? Certe non esse, luce meridiana clarius demonstrauimus, imo ipsi vos re ipsa demonstrastis, etiam nobis tacentibus. An tibi Bucere, vt alia innumera taceam, aliquando visum non est, Sacramentariorum illam execrandam impietatem, tam euidenter pugnantem cum Christi euangelio, & omnium orthodoxorum ab initio patrum cer-

Sacramentarius Bucerus.

certissima sententia conuenire cum Christi euangelio? An non eiusdem impietatis doctor, assertor, & disseminator extitisti tu vna cum symmistis tuis, apud Argentinenses tuos & alios? Quid igitur, nũ tibi nunc idem videtur? an non iam cõfiteris & intelligis nobiscum, Christi consonare euãgelio, in eucharistia esse veritatem corporis Christi & sanguinis? Adhuc non vides, quam vos ipsos hic ridiculos facitis, quam ipsi vosmetipsos, quid intelligatis & velitis, non intelligitis? Sed vt reuertamur, vnde paululum excurrit oratio, ad excutiendam sententiam tuam, qua ratione & tolli possint, quæ in religione nunc grassantur dissidia, & ecclesiæ renouari in piam concordiam.

Assumis, nisi inter Dei filios, & qui Christi spiritu aguntur, in his, quæ ad religionem pertinent, vllam consensionem esse nõ posse: quinimo istis ipsis cum his, qui Dei filij non sunt, nec Christi spiritu aguntur, irreconciliabile atque irremissibile bellum gerendum necessario. Habet hæc Christi domus, & familia etiam carnales non paucos, & qui ab operibus carnis (quibus a regno Dei excludi ea facientes affirmat Apostolus) immunes non sunt:

ad

ad quos reducendos corrigendosq́ꝫ eiusdem domus disciplina publica uigilat. Habet & suos ægrotos & infirmos, quorum curæ ut parata eadem habet remedia, ita ut illis omni cum dexteritate intendant, præpositorum officium exigit. At non omnes illi, his uitijs, his morbis pro tempore subiecti, sunt dei filij secundum præsentem iustitiam, ut qui non dei, sed cõtra carnis potius & diaboli opera perficiũt: nec ægroti illi & infirmi semper aguntur a Christi spiritu, sed sæpe suæ infirmitati succumbunt: Præcipit nihilominus Christus, & instantissime exigit, pacem seruari in sua domo & familia: In quam tu contra Bucere, irreconciliabile, & irremissibile bellum introducis inter eos, qui Christi spiritu acti, dei opera faciunt, q̃ reliquorum comparatione pauci sunt, & inter carnales hos e regione, qui auscultant mundo, carni, & satanæ: nec tamen propterea ecclesiasticæ familiæ societatem deserunt. Huius tam pertinacis atq; intestini belli, in eadem societate & familia, quis tandem expectari posset nisi funestissimus exitus, etiam in filiorum dei, quos tu fingis, ut paucissimorũ ad reliquos comparatione, cessurus perniciem? Tu affirmas, nullam inter hos constare posse cõsensionem in his, quæ ad religionem pertinent. Potest ne quicquam dici aut

cogitari magis pugnās cum Christi doctrina, & euā gelio? Sed uestro more facis, quod uelut legislator quidam ista nobis, sola nudaq; asseuerandi audacia atq; impudentia obtrudis. In quibus sane miror, si te ipsum intelligas. Supra demonstrauimus ueram religionem, in uera dei cognitione, & uero pioque cultu eiusdem consistere. Christifidelis per orthodoxam fidem, & diuinarum scripturarum diligens, & fidele studium, ueram dei cognitionem iam assecutus, si sibi per humanam infirmitatem excidens, carni aut diabolo auscultet, & contra legem dei committat aliquid, non propterea ab ea, quam iam pridem ex auditu, & diuinarum scripturarum diligenti studio assequutus est, uera Dei cognitione excidit. At ea prima religionis pars est. Constat igitur euidenter falsum esse, inter eos qui uere Dei filii sunt, eiusq; opera perficiunt, & eos, qui a mundo seducti & satana, carnis opera faciunt, nullam consensionem esse posse in his, quæ ad religionem pertinent: Nisi uera Dei cognitio, & syncera doctrina fidei (quæ iamdudum acquisita, per mortale peccatum non amittitur) ad religionem non pertineat. Quam certum est esse usui maximo, ad tollenda hæc in religione dissidia, & sarciendam ecclesiarum pacem & concordiam,
apud

apud quęcumq; demũ inuenta fuerit quamuis peccatorem, modo illi ex animo hæc dissidia displiceant. Quæ tamen displicere quã plurimis, qui tam arroganter de se, aliisq; statuere & iudicare non præsumunt, uel ex me ipso, mihi certo est cognitum. Horum (tametsi pro tempore peccatorum) operam, ad id quod quæritur multo utiliorem, efficacioremq; non dubito, quã multorum uere dei filiorum, si modo hos ipsos daretur internoscere, sed simplicium, & qui in diuinis scripturis & syncera doctrina fidei perinde eruditi & exercitati non sunt. Quin stat etiam alteram illam ueræ religionis partem (de quo id minus apparet) nempe pium Dei cultum, in peccatores congruere. Nam peccator eatenus quis est, quo adusque per ueram pœnitentiam, & ad Deum synceram conuersionem, eidem reconciliatus est. Stat autem, ut in ipso conuersionis huius actu existens, Deum pie & humiliter colat, atq; eo cultu a deo peccatorum suorum ueniam impetret.

Sed quid est hoc? Vis hos uestros Dei filios, & quotquot Christi esse uolunt, ut inquirant se mutuo, agnoscant & complectantur, omnesque non filios

dei caueant & fugiant. Qui ita fieri potest? Quo pacto se inquirere, mutuo agnoscere, & complecti possunt hij dei filij, & qui Christi spiritu aguntur: quando nec de se ipso quidem, etiam qui uere talis est, satis secure pronunciat. Nihil, inquit ille tantus Apostolus, mihi sum conscius, non tamen in hoc iustificatus sum: sed qui me iudicat, dominus est. Imo quanto quis uerius est dei filius, tanto profundiori humilitate id ipsum in se non agnoscit: sed se potius suspectum habet in omnibus, & ignorat sinistra eius quod dextera faciat. Vnde ergo huic uere humili tanta arrogantia, ut se ante omnes dei filium certo statuens, etiam de alijs hoc temere iudicare præsumit, quorum secreta cordis sibi cognita nõ sunt? Multi sane, quod ad uitæ externæ speciem attinet, Christi esse uidentur, qui tamen reuera Christi non sunt. Quę ergo erit horum dei filiorum temeritas, ut contra euidentem Apostoli sententiam sibi arrogent, ante tempus iudicare de alijs, anteq̃ ueniens ipse dominus illuminet abscondita tenebrarum, & reuelet secreta consilia cordium? Quæ deniq; ista horum dei filiorum uestrorum erga proximos omnes, quos ecclesiastica adhuc domus & familia continet, uera Christianaq; charitas, ut uniuersos, quos temerario illo suo, iniquoq; iudicio

cio non dei filios iudicāt eos uniuersos, uelut pestem aliquam caueant & fugiant: imo cum eis bellum gerant irremissibile & interminabile. Nunquid ita hos Christus docuit & Apostoli? An ille peccatorum fugit societatem & consortium? Et quoties respondit pharisæis illis, qui idem prætendebant, quod nunc nostri aduersarij, se iustos & dei filios, criminantibus, quod cum publicanis & peccatoribus uersaretur, se potius missum ad peccatores, q̃ iustos istiusmodi in oculis suis, & qui alios peccatores iudicarēt superbo, temerario, præsumptoq; iudicio? Numqd illi bellum irreconciliabile, atq; irremissibile gesserūt cum peccatoribus? quos tamen uerius, q̃ hij nostri, internoscere poterant: & non potius omnibus sunt facti omnia, ut omnes lucrifacerent?

Quid deniq;? Hos solos suos dei filios uult Bucerus conuenire in publicam totius Germanicæ nationis synodum, præsertim eos, qui ex his uel docendi uel gubernandi munere, seu ciuili, seu ecclesiastico funguntur: uult eos solos inter se tractare & conuenire debere de his, quæ ad religionem pertinent, exclusis ab ea tractatione omnibus, qui nobis cognosci non possunt dei filij.

Sed qui hæc fieri Bucere poterunt? uellem id quoque clarius explicasses nobis. An hij ultro & soli, etiam non uocati conuenire debeant in synodum, & harum rerum cognitionem, tractationem, definitionẽque, sua sibi autoritate usurpare, exclusis inde cæteris omnibus? & quicquid statuerint uniuersæ tantæ nationi, imo uniuersæ ecclesiæ, uelut necessario sequendum, obtrudere? Hac sola uia tollentur, quæ sunt in religione dissidia, & ecclesiis sua sarcietur cõcordia? Ego sane nihil uideo, si non hæc ipsa uia triplo atrociora bella inueheret in ecclesiam. Quomodo enim Christifideles cæteri, qui meliori forte, q̃ tui iure sunt Dei filij, aut ad hæc tractanda, (qualiscunque alioqui corum uita fuerit) sunt magis instructi & idonei, istorum paucorum arrogantiam, & tam usurpatum, temerariumque iudicium, & tantum sui contemptum ferent? Istorum in his, quæ religionis sunt, quisq̃ se submittet iudicio? imo uero, quomodo non iniectis in illos manibus, eosdẽ ipsos temerarios & arrogantissimos conuenias, e cathedra, quam sua sibi propria temeritate usurparũt, doctrinæ catholicæ, eiecturi sunt?

An uero publica aliqua autoritate indicetur synodus eiusmodi an? ad eandem pertinebit conuocare

hos

hos, quos iudicat Dei filios, & excludere, reprobareque cæteros? Ita sane Bucero non uidetur, ut qui docet eos, qui Christi esse uolunt, sese mutuo inquirere, agnoscere, & complecti debere, cauereque & fugere omnes nõ Dei filios: oportere itidẽ hos ipsos conuenire, quis inuitis & reclamãtibus omnibus, qui religionis primam sibi iudicationem & gubernationem in ecclesia uendicant, nihil moratos successionẽ & autoritatem, quas iactant, q hodie uocantur Pontifices & Episcopi. At quo pacto (si autoritate aliqua publica, indicenda conuocandaque foret istiusmodi synodus) ille, penes quem esset eius indicendi conuocandique autoritas, quo pacto colliget, euocabit, distinguet hos Dei filios & Christi spiritu actos, qui diuersis orbis locis dispersi sunt, & quorum ipse familiarem notitiam habere non potuit. Etsi forte nonnullorum notitiam haberet, sciret tamen, quod nec de seipso tuto pronunciare posset, se esse Dei filium, & Christi spiritum habere, sed in timore ac tremore salutis suæ agens negocium, & humiliter de se sentiens, suaque omnia suspecta habens, cum Apostolo diceret, si tamen uere hoc posset dicere. Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est. Certe de alijs sibi iudicare ante

tem-

tempus non licere, quousque ipse dominus aduētu suo occulta & abscondita in lucem positurus est, & manifestaturus secreta consilia cordium, eidem illli Apostolo crederet. Quo unquam pacto hic solos dei filios, & Christi spiritu actos deliget ex omnibus, & cōuocabit ad synodum? Nisi forte Bucerum hic, Philippum, & Lutherum paracletos haberet, ut quibus scilicet familiariter noti sunt omnes dei filii, & q prædíti sunt Christi spiritu: ij nempe, qui piæ sanæque, quam ipsi profitentur, doctrinæ Lutheranæ assertores sunt: contra, uniuersos satanæ filios, qui illi doctrinæ bellum indixerunt: qui nihil intentatum relinquunt, quo Lutheri illud sacrosanctum extinguatur euangelium.

Sed quæ tandem hec noua, & prodigiosa forma foret celebrandæ synodi, ubi nemo esset, qui indiceret synodum? Affirmat Bucerus, quod cum scriptura non conuenit, quod non est traditum ab initio & obseruatum bonis ecclesiæ temporibus, id admittere, nec ius nec fas esse: contra quod docuit & instituit Christus, cum per se, tum per Apostolos suos, quod religiose coluit pia antiquitas, id amplecti & consectari esse prorsus necessarium. Ad quod axioma su-

um si

um ſi hanc, quam ſomniat, ſynodum ſuam expende-
rit, certum eſt, quod non inueniet iſtius & modi, &
formæ, aut traditam ab initio, aut obſeruatam bonis
eccleſiæ temporibus: & proinde ut nunc admittatur,
nec ius nec fas eſſe. Quis enim unq̃ audiuit de ſyno-
do, quæ nullius autoritate cõuocata eſt, ſed ad quam
ſeſe ultro ingeſſere pauci quidam, qui ſe dicerent dei
filios, & Chriſti ſpiritu agi, & in ea ſibi uendicarent
omnia, & exturbarent cæteros, ſua ſibi autoritate ar-
rogarent in controuerſiis religionis definiendi, ſtatu-
endiq́ autoritatem & iudicium? Et quo tandem lo-
co, ubi nemo eſſet, qui publica autoritate indiceret ſy
nodum: quo deniq́ tempore conuenirent hij dei filii,
quos Bucerus ſomniat? ut ſcire poſſet Germanica na
tio, conueniſſe hos alicubi ad celebrandam ob cau-
ſam religionis ſynodum? Nihil enim horum ne ima-
ginari quidem foret, ubi nemo eſſet, apud quem in-
dicendæ ſynodi iſtiuſmodi publica foret autoritas.
Proinde, ut penes aliquem aut aliquos Bucerus eam
autoritatem patiatur fore, & ſuos hos dei filios doce
at modeſtius agere, non ſeipſos inquirere, agnoſcere
& complecti, nec ſua ſe autoritate ingerere in uniuer-
ſa, ſua ſibi autoritate uſurpare omnia, ſed expectare,
dum conuocentur, dum eis mandetur agendum ali-

quid, est plane necessarium,

Penes quem igitur Bucere permissa ista erit autoritas? quandoquidem ut penes aliquem sit, id omnino oportet. At ipse summos sacerdotes, Pontifices & Episcopos ab hoc iure prorsus excludit, & alienos pronunciat, quod non cum Luthero & symmistis eius colligant, & proinde spargere cum satana eos pronũciat. Penes quẽ igitur? Puto, quod p̃ter Imperatorẽ Carolum, præsertim in indicẽda synodo nationis Germanicæ, neminem comminisci poterit. Nisi forte nec illum solum uelit, sed uniuersos Imperij principes Electores illi socios adhibeat. Et hos omnes, unde certo nobis constabit esse Dei filios, & Christi spiritu actos, aliorum quoque Dei filiorum certam notitiam habere, & eosdem a non Dei filiis discernere, ut hos deuitent & caueant in hoc negocio, illos conuocent, & agendæ rei summam ijsdem committant? Hoc scio, Imperatorem pro sua modestia non præsumpturum, ut se Dei filium certo statuat. Et quamuis dicere posset cum Apostolo: Nihil mihi cõscius sum: dicturum nihilominus cum eodem: Non tamen in hoc iustificatus sum: sed ad do-

mi-

minum ea in re ſpectare certum iudicium. Multo minus ante tempus præſumpturum ipſum iudicium eiuſmodi de aliis, aduerſus diuinum præceptum & Apoſtolicũ: nec puto ipſum de Luthero, Philippo, Bucero, cæteriſque ſymmiſtis eorum, hoc conſtitutum penes ſe, certumq; habere, quod Dei ſint filij, & in his, quæ agunt, & egerunt, Chriſti agantur ſpiritu. Periclitarentur ergo, ne & ipſi admitterentur in hanc ſynodũ, in qua ſe pene totos regnare oportere, & eorum præſcripto agi omnia, ipſi iam penes ſe uelut certo ſtatuerunt, nec ſe pretermiſſis, agnoſcerent celebratã legittime, & æque, ut cæteras uniuerſas, quæ ipſis aduerſantur, impugnarẽt ut impiam. Quod ſi non ad unum Imperatorẽ, ſed ad multos, nempe ad uniuerſos Imperii Electores & cæteros principes, hanc indicendi conuocandiq; (quam Bucerus ſomniat) filiorum Dei ſynodum, autoritatem detulerimus, multo incertiora faciemus omnia. Quis enim de his tã multis nos certos faciet, omnes eſſe Dei filios? Inter quos utinam non eſſent multi, quos uita publica nõ magis coargueret de contrario. Et hij tam multi, tam diſcrepantes & diuerſi, quid conſonum ſtatuere poterunt de Dei filiis, ex Buceri pſcripto tãtum cõuocandis ad ſynodum, ut recte hos diſcernant, ad quorum

ipsi numerum magna parte non pertinebunt, a cæteris nõ dei filijs? Si est uerum, quod tu toties affirmas Bucere, non nisi inter solos uere dei filios, & q̃ Christi spiritu aguntur, in his, quæ ad religionem pertinent; ullam posse consensionem constitui: quin imo his cum cæteris omnibus irreconciliabile & irremissibile bellum necessario geri, iam spem nobis oẽm adimis, ut ex tua sententia feliciter agi, constituique possit aliquid in hoc negocio, si autoritatem hãc indicendi, conuocandiq; synodum, in tam multos, tamq; diuersos, discrepantesq; contuleris. Quod si in unius Imperatoris autoritate acquiesceres, ita quidẽ causæ consuleres magis, sed uereor, ne etiam non oĩa succederent ex tua sententia, ob rationes, quas paulo ante attulimus.

Vt autem quacunq; felici fortuna in unum conuenirẽt soli hij dei filii, ut ipsis solis, a cæteris omnibus, ultro deferreretur uniuersa hæc synodalis autoritas, utq; omnes libenter se submitterent eorum sentẽtiæ, definitioni, & iudicio in his, quæ ad religionem pertinent: qua tamen ratione uerisimile erit, hos tanto negocio tractando fore idoneos? Neq; enim continuo uniuersi dei filii (ut quos fere magis inter idiotas & sim-

ſimplices, q̃ inter egregie doctos, eruditosq́ꝫ inueni-
es) huic erunt negocio tractando idonei. Hos tamen
qualeſcunq́ꝫ alioqui Bucerus cõſtituit in tanti iudicii
ſolio. Hos in Chriſti conuenientes nomine, uult ſcri-
pturas in manus ſumere, & bona fide in illis ſcruta-
ri: In eis ſolis abunde ſe inuenturos, quod ad tollen-
das has controuerſias ſatis erit. Nec ipſe eas (quod
nobis non impie, ut puto, uidetur) in diuerſum ſen-
ſum, a ſuo illo uero & germano facile flexiles, ſed
unum, certum, eumq́ꝫ certiſſime & familiariſſime do
cere: Non poſſe, quæ a domino commendata atque
inſtituta ſunt, neq́ꝫ rudes latere, ſi ea, inuocato Chriſti
ſpiritu, in ſcripturis & ſanctorum patrum monumẽ
tis inquirant. Nemini enim petenti fide, non dari a pa
tre cœleſti bonum ſpiritum, nec cuiquã non recludi
mox iſta myſteriorũ Chriſti adyta, quiſquis prece,
& uero faciendæ uoluntatis dei ſtudio, ea pulſaue-
rit. Hæc enim quã ſint a uero aliena, mox demonſtra
bimus: & nemo uno ipſo Bucero horum falſitatem
conuincit euidentius. Quid enim, ſi in ſcripturis tam
clare, tam familiariter ac certo inuenitur expreſſum,
quicquid a domino nobis commendatum, inſtitutũ-
que eſt, ut nec rudes latere poſſint: qui fieri potuit, ut
uos, tu uero præcipue Bucere, quam paulo ante ma-

gna autoritate, & audacia publice docuisti, atque asseruisti cum symmistis tuis, pestilentissimam Sacramentariorum impietatem, non intellexistis, Christi euangelio, & consonæ per ecclesiam fidei, & sententiæ ab initio aduersari ex diametro? Certe nobiscum iam impugnas & execraris eam sententiam, & errorem uestrum publice & ingenue agnoscis, catholicam nunc sententiam publice nobiscum asseris. Vnũ igitur ex his aliquod ut sit necesse est ut agnoscatis: uel uos non fuisse Dei filios, sed contra potius actos Antichristi spiritu, quamdiu doceretis tam impia: uel non diligenter admodum uos requisiuisse in scripturis, quæ tamen aduersus clarissima Christi uerba, aduersus tam certam, tam consonam orthodoxorum omnium patrum, & totius catholicæ ab initio ecclesiæ sententiam, præsumebatis publice docere ecclesias: uel denique, ut ea recte intelligeretis ex scripturis & sanctorum patrum monumentis, non uere & ex fide inuocasse uos Christi spiritum. Oportet enim, ut horum omnium unum saltem aliquod agnoscatis de uobis. Sed uos interrogo, an non eo ipso tempore, æque ut nunc, certo persuadebatis uobis, quod essetis Dei filij, & Christi perfusi spiritu? An uobis non uidebatur, quam publice docebatis (quamuis

uis Christi euangelio & catholicæ fidei tam euiden-
ter pugnantem) sententiam cum eisdem Christi euan
gelio & catholica fide congruere? An non, quod eti-
am ex fide petistis uobis dari a patre cœlesti bonum
spiritum? Ego certe mihi hæc de uobis persuadeo.
Quis igitur de his, quos nunc producis nobis Dei
filios, etiam diuinarum scripturarum rudes & idio-
tas in hoc nos certos faciet, quod etiam quicquid sibi
uidebuntur fecisse & facere, certam in controuersijs
(quibus religio nūc exagitatur,) nobis ueritatem pro
ferent? quod uobis, quamuis doctis & in scripturis
uersatis diligenter, tametsi eadem, quæ hij, omnia de
uobis ipsis persuasis, nulla ratione contigit.

Hoc ego præcipue de te Bucere admirari cogor,
quod tam aliena, tam absurda, de ecclesia, de forma,
ordine, magistratibus sacris, & Hierarchia, (q̄bus a
Christo tam per se, q̄ per Apostolos eius, Apostoli-
cosq; uiros ab initio ordinata est) tamq; absona, etiā
a communi, eoq; euidenti omnium hominum sensu,
& imagineris & doceas, etiam quæ a te ipso haud sa
ne recte intelligi, certo intelligo.

Recte quidē affirmas tu, (aduersus eos q̄ etiā san
cto-

ctorum patrum tẽporibus a celebratis synodis plus fere mali, quã boni existimant allatum ecclesiis, & idem, ut nunc quoq; fiat, plærisq; rationibus metuunt) etiam duce, magistraq; natura hunc ipsorum timorem merito coargui, ut quæ ipsa hanc uiam, rationemq; demonstret (dum aliquid turbatur in Republica, atq; inter ciues existit dissensio) ut uiri aliquot boni, prudentesq; conueniant, & componendi, quod turbatum est, & ciues dissidentes in concordiam redigendi consilium captent. Recte, inquam, hæc affirmas tu, si modo recte intelligas. Quæ ita demum recte intelligi existimo, si non quorumlibet (qui seipsos bonos ciues iudicant) ultro sese ingerentium ad officium eiusmodi, hoc sit permissum arbitrio, sed ut illud ipsum, ad certos aliquot, publica autoritate secũdum rationem, & formam eiusdem Reipublicę electos, designatos & descriptos ciues bonos pertineat. Alioqui, quantam perniciem in eiusmodi Rempublicam admitteres, si orta in ea graui inter ciues dissensiõe de rebus grauissimis (unde penderet eius Reipublicæ salus & unitas) de magistratibus publicis, de communibus, quibus gubernaretur, legibus, de cæterisq; eiusmodi licere faceres quibuslibet (qui se bonos ciues dicerent) ut inita inter se coniuratione & fa-

ctione,

ctione, congregarentur per se ipsos ad causam eiusmodi: suo arbitrio in ea quicq̃ statuerent: publicas leges ad suum iudicium cogerent: summos in ea magistratus abrogarent, & nouam Reipublicæ formam ac faciem introducerent: publica priuata, & priuata publica facerent? An non & cæteri ciues, uere boni, æquali & maiori numero, aduersus hos ipsos conuenientes, una cum summis magistratibus, & legibus publicis coniuncti, non hos insequerentur, ut perduelliones, & suæ Reipublicæ hostes cõiuratos, & manifestarios? Nunquid aut Solon, aut Lycurgus, (& si qui alij, probatæ alicuius Reipublicæ, & constitutæ in eadem disciplinæ, autores extiterunt) talem aliquando formam inueniuntur constituisse Reipublicæ? Nos certe talem autorem habemus Reipublicæ ecclesiasticæ nostræ, ut si quis iudicet ab eodem non cõstitutam illi suam formam, & speciem suo fini cõgruentissimam, si non prouissaq; eidem existimet omnia (quæ ad eam ipsam, eiusq; unitatem conseruãdam, & ad noxas ab ea omnes, ex quibuscunq; emergentibus casibus, facile depellendas, necessario pertinere, etiam a nobis euidenter intelliguntur, quamuis homunculis) is talis de eo ipso eius autore indigne mihi sentire uidetur. Est is autor, infinita & om̃ipotens

ſapientia, quam uti nihil omnium ſuæ eccleſiæ neceſſariorum latere potuit, ita ne quid illi omniũ deeſſet, eidem prouidere æque fuit facile: ut qui oĩa, quæcunq; uoluit, fecit, & in cœlo & in terra. Et quod abunde prouiderit de omnibus, eiuſdẽ ſtudium erga eandem eccleſiam ſuam (quæ illi fuit cauſa operum ſuorum omnium) non ſinit, ut dubitetur ab aliquo.

Quę uero forma, ut ſpecies eccleſiaſticę Reipublicæ neceſſario cõgruat, etiã humanæ rationis euidentia nõ eſt difficile intelligere, ſiue materiã, ex qua neceſſario coagmentanda erat, & coagmentata cernit, ſiue eius finẽ reſpicias, ad quem neceſſario congruere debet rei forma & ſpecies. Imprimis, eſſe Chriſti eccleſiã, cœtũ ac ſocietatẽ Chriſtifideliũ, ab ipſo Chriſto, Apoſtolorum, diſcipulorũq; eius miniſterio, ex omni gẽte, lingua, natione, & populo congregatã, & propagandã in fines orbis & ſæculi, ſicut ipſa rei euidẽtia nemini obſcurum eſſe ſinit, ita aduerſus iſtorum hominũ impudẽtiã alibi adſtruximus accuratius. Eſſe, inquã, diffuſæ in totũ orbẽ (tã diſſonæ alioqui ac diſcrepantis) multitudinis ſocietatem quandã. Porro ſocietas eiuſmodi inter multos, atq; adeo infinitos, tã diſpſos, tam a ſe alioqui alienos, in cæteris omnibus, niſi cõnexio quædam per efficaciſſimum quoddam

unita

unitatis uinculum intercedat, ut subsisteret, & uel ad momentum conseruaret, prorsus imaginari non est. Vna tñ ut sit, & ad finem usq; necessario permaneat, habet Nicenæ fidei quotidie in ecclesijs decãtata cõfessio. Quam q̃squis ruperit, a salute illum alienum esse (qualicumq; alioq; in deum fide, qualicunq; uita & moribus fuerit, etiãsi pro cõfessione Christi nominis in mortẽ se tradiderit) orthodoxis ab initio omnibus sp̃ in confesso extitit, & supra a nobis demonstratum est. Proinde quibus modis eius soluat̃ unitas, ut nemo Christifidelis ignorare debet, ne forte se credẽs tenere unitatẽ ecclesiæ, extra eandẽ existẽs, ĩ statu damnationis p̃maneat: ita facilibus atq; euidẽtibus notis cuiq̃ haud difficulter intelligit̃. Imprimis hoc habet ecclesiastica Respublica et societas commune cũ societatibus cæteris, q̃d diuersorum hominum multitudo sit: hoc in eo ipso communi differens a cæteris, quod pene infinita sit. Hoc autem, incommutabili lege sanciuisse naturam, ut omnis multitudo (etiamsi inanimata foret, quo in unitatẽ aliquã concilietur et una conseruetur) necessario ordinata sit, principatum in eo ordine obtinẽte uno aliq̃, quale ἡγεμονικὸν Græci uocãt, sicut hoc ipsa ubiq; rer: natura in uniuersis suis opib⁹ euidẽter loq̃t, ita ca. secũdo li. ij. de Hierarchia

Suas habet notas ecclesia.

eccleſiaſtica (aduerſus eos, qui etiam ad euidentia o-
mnia ultro claudunt uel inuitos oculos) accuratius
demonſtrauimus. Maxime uero omnium, uinculo
iſtiuſmodi neceſſario conſtringi hominum multitu-
dinem, ut inter illos conſiſtat aliqua, etiam qualiſcũ-
que, ſocialis unitas, aliqua in unum conſpirans unio:
quando alioqui unoquoq; non ſolum proprium ali-
quod, uerum & liberum habente arbitrium, ſi nõ ob-
ſequatur ἡγεμονικοῦ alicuius autoritati & imperio, &
ſuo ordini, ſuis legibus pareat, nullam tñ formam ſo-
cialis alicuius unitatis, uel ad momentum in ea conſer
uari poſſe, res & ipſa loquitur in ſingulis, & notius
eſt, q̃ ut a quoquam dubitari poſſit aut debeat. Pro-
inde etiam ſuam ipſius eccleſiam nũc ſub Regni, nũc
ſub nobiliſſimæ cuiuſdam, ac diligenter cõſtitutæ ci-
uitatis, nũc etiam ſub domus forma & ſpecie, ille ipſe
eius architectus nobis producit & commendat. Ean-
dem eccleſiam Apoſtolus immenſi animantis alicu-
ius corpori aptiſſime comparat, quod ex multis mẽ-
bris in ſolidam aliquam unitatem ſit compoſitum,
conſpirantibus ad communem totius corporis, atq;
ad mutuam utilitatem in unum ſingulis. Porro in u-
no animantis corpore niſi unum eſſet motiuum prin
cipium membrorum omnium, nunq̃ in unum, aut to

tius

tius utilitatem conspirarent omnia: sed uno hac, alio mouente in contrarium, foret schisma in corpore, & membra sese impedirent mutuo, nec ullum assequeretur, quod uellet, proprium. Itaq; ut in omni humanæ societatis genere, nisi ea ordine certo, & ad suum finem proprium commodo, in unum contineatur, & sit qui præsit, cuius dicto sint audientes cæteri: nec ad momentum, unitatem & concordiam cõseruari posse, res ipsa loquitur. Ita & Christi ecclesiã hoc ipsum necessario habere commune cum societatibus cæteris, imo magis necessarium præ cæteris, eadem ratio demonstrat. Tanto, inquam, magis necessarium, quo magis numerosam in se multitudinem cõplectitur. Quo enim est corpus uastius, & membrorum, quæ colligari desiderant, multitudo immensior, eo efficaciori, fortioriq; uinculo, quo contineatur in unum, necessario indiget. Est enim immensa, atq; adeo infinita in uniuersum orbem diffusa, quæ nullo alioqui ciuili uinculo continetur, multitudo fidelium. Porro uinculi istius efficaciam in ordine diligentissime constituto, & q̃ fieri potuit in arctissimam unitatem sub unius principantis habenis, & imperio redacto consistere, æque euidenti ratione intelligitur. Nam si ordinis, & unitatis in eo principantis efficacia, multitu-

dinem in unum cōtinet: magis utiq; cōtinebit, q̊ & il le diligentius cōstitutus, & in maiorem unitatem redactus erit. Vt plane certū sit, siue in ipsam rerꝝ rōnē cōiiciamus mētis oculos: siue cœlestiū illorꝝ corporꝝ admirabilē, & pulcherrimū ordinē, quem alibi explicauimus: siue cœlestē illā Hierarchiā, ut eius deliniationē quandā, & e diuinis scripturis, & a sanctorum patrum diuinitus illuminatorꝝ monumentis cōcipere qualitercumq; possumus: siue deniq; ipsam totius naturæ tenorem consideremus attentius, cōsona uoce hoc ipsum nobis loquentibus om̄ibus, omnem multitudinem eo rectius, ac felicius degere, quo magis per unius igemonici efficacissimum impium, in arctissimam, q̄ fieri potest, unitatem redacta est. In q̊ societatis genere, si quid nonnūq̄ occurrat, q̊d quem possit offendere, ac reprehensione dignum sit, id hominum uitio, etiam rebus & optimis & omnino necessarijs abutentium, non autem ex ipsa societatis ratione (quam esse constat perfectissimam oīm) oriri certum est. Et hactenus quibus rebus cōstet, & contineatur ecclesiasticæ societatis illa tā necessaria unitas, ex his q̄ habet communia cum societatibus cæteris, ex materia, inq̄, sua ex qua coagmentāda erat, & coagmentata cernitur, nemo est qui non intelligat. Sed nō habēt societates oēs humanę eandē formā ac

ſpeciē, q̄ ex rei cuiuſq; fine pſcribit̄,& cū eo ut exa-
cte cōgruat neceſſe eſt. Queadmodū ad eiuſdē finis
modū pręſcribit̄ autoritas,q̄ igemonico in unaquaq;
ſocietatis forma,& ſpecie cōgruit. Neq; em̄ eadē for
ma & ſpecies,neq; eadē igemonici autoritas cōgruit
om̄ibus,ſed uarietas hæc,ut diximus, ex cuiuſq; fine
dependet. Abſq; ordine nulla ſubſiſtit humana ſocie
tas,nec ullus eſt ordo,ſi non redigat̄ ad principiū,&
caput aliquod:ſed cuiq; ſocietati ſuus ordo, cuiq; or
dini ſuum principiū erat neceſſariū. Et cuiq; capiti ac
principio ſua autoritas ad finē ſuę ſocietatis congrua.
Habet una domus mēbra uaria, ordinata ſub unius
patrisfamilias autoritate & imperio: q̄,ea ratio in u-
nū cōciliat,ut cōmodius educent̄ liberi, & rebus ne-
ceſſarijs om̄ibus prouiſi & cōmuniti,in eadē domo,
eiſdēq; parietibus,& tectis multi conuiuāt melius &
ſecurius. Ad quem finem quæcunq; recta præſcribit
ratio,ad autoritatem patrisfamilias neceſſario perti-
nēt. In q̄bus reliq̄s eiusdē familiæ om̄es,in ſuo queq;
gradu atque ordine, illi obedire oportet: ut ſi uxori
pręcipiat,q̄ uxorē non dedeceāt:ſi filijs, ad rationem
eādē:ſi famulis,ſeruis,ancillis, oēs dicto eius audien
tes eē cōuenit,et naturali,diuinaq; lege,ut ſint,adſtrin
gūtur. Secus uero, ſi omnino iniqua præciperet, aut
etiam,

etiam, si suæ autoritatis limites plane excederet. Iniqua præcipere intelligendus foret, non solum si contraria ijs, quibus ipse subest, potestatibus superioribus præciperet, hoc est, Deo, ecclesiæ, & quibus ipse quoque subijcitur, ciuilibus publicisque magistratibus: sed etiam, si ordinis, personarumque rationem in suis præceptis non obseruat: ut si uxorem ad ancillarum humilitatem deijciat, atque illi indigna præcipiat, quę seruorum forent: si & his quoque, quæcunque præscriberet, non recta dictaret ratio, sed aut furor potius quidam atque indiscretio, aut petulantia: aut si uirium in his, aut humanæ conditionis rationem iustam, nõ haberet. Omnino uero limites suæ potestatis transgrederetur, si quid præciperet, quod plane foret præter rationem domesticam. Nec quid refert, bonum malumve id foret: aut quod ab alio igemonico, in alia societatis specie idem imperatum, teneremur exequi.
Hoc enim præcipienti patrifamilias, uxor, liberi, serui, ancillæ obedientiam non deberent, ut si eisdem aut ieiunia, aut eiusmodi pœnitentiæ opera præscriberet præter ea, ad quæ Dei, aut ecclesiæ præcepto a ligãtur. Hæc enim ad alterius formæ societatem, & principantis in ea autoritatem, pertinent. Quemadmodum & ciuilibus magistratibus pro Reipublicæ salute,

lute, aut Imperatori in acie p̃cipientibus, multa præstare teneretur filiusfamilias, quæ non teneretur iubente patre ut eiusmodi. Secũdum exemplum istud, qualia sint in singulis humanis societatibus, & quid in quoque ordine superioribus nostris debeamus, ipsam formam, speciemq́ societatis, in qua superiores sunt, æstimanti, iudicare difficile non est: si modo rationis regulam prauus affectus non obliquat, aut uiciat. Nam suam cuiq́ societati formã ac speciem præscribit finis, ob quem ea ipsa contracta est. Qui est regula & scopus, in quem perpetuo respicere debet præsidentis autoritas: adeo ut quicquid manifeste præter illum est, multo magis si ab eo abducat etiam, manifestum est ad eius autoritatem non pertinere, nec eidem p̃cipienti obedientiam deberi a subditis.

Itaq́ qui ad hanc rationem pergit expendere catholicæ Christi ecclesiæ formam, & speciem: uniuersum etiam autoritatis modum, quæ igemonico ac principanti in eadem necessario competit, facile intelligit. Demonstrauit superior ratio, ut ordine arctissimo, ac diligentissime constituto, sub unius igemonici & rectoris efficacissimo imperio colligata, in unum necessario cõnecti debuerit. Sed ordinis speciem, for-

mamque & modũ autoritatis in eadẽ præsidis igemonici, necdũ aperuit. Vtrunque ex fine eiusdẽ intelligetur facile. Qui finis est, ut legẽ fidẽque Christi, quam edocti a spũ sctõ Apostoli, uiua doctrina tradiderũt ecclesijs, in finẽ usque incorruptã conseruemus, quẽad modũ est tradita ab initio: utque in his, quæ ad Christi fidẽ religionẽque ptinẽt, idẽ perpetuo dicamus, teneamusque omẽs, et consona pietate honorificemus deũ: ut in fide Christi, & in dei præceptis suo modo recte instituti Christifideles omẽs, & sacramentorum, q̃ nobis ad salutẽ & remediũ relicta sunt, participatione muniti, his medijs assequamur una cœlestem illã (ad quam per Christũ uocati sumus, & cuius ipse nos sibi cohęredes effecit) æternæ felicitatis hæreditatem. Hic, inq̃, finis est societatis ecclesiasticæ, ex quo mox intelligitur eiusdẽ forma & species necessaria, qualis ab initio ad nũc usque fuisse cõspicitur. Imprimis em̃ hoc quiuis intelligit, in hac societate tã immensa, quo eius conseruetur unitas, & sui illius finis compos euadat, fuisse necessariũ, ut multis sacrorum ministris, & qui plebi tã infinitæ, tã a se in uniuersum orbẽ dispersæ, erudiẽdæ, ac gubernãdæ superintẽderent, multis diaconis, presbyteris, & ecclesiarum rectoribus ac pastoribus dirigeretur. Intelligit quoque lector, etiã hãc

Finis ecclesiasticę societatis.

mi-

ministrorum, rectorum, pastorũque multitudinẽ necessario ad unitatẽ paulatim, gradatimq; redigi oportere, & oẽs subesse unius tandẽ igemonici totius ecclesiasticę societatis rectoris efficacissimæ autoritati, in his uidelicet, q̃ ad finẽ eiusdẽ societatis pertinent. Formã itaque ac speciẽ ecclesię uidemus, q̃lis ab initio ad nos usque perdurãs, iãdudũ ab aduersariis labefactari cœpta est: arctissimã nẽpe societatẽ Christifideliũ omnium in his, q̃ ad uerã religionem pertinẽt, uariis ministrorum, presbyterorum, pastorum, Episcoporũ, Archiepiscoporũ, primatumque ordinibus (ut in tã immenso corpore om̃ino erat necessarium) ad unũ summum Pontificẽ, totius ecclesiæ pastorem ac pręsidem, decentissime ordinatã. Cui p̃sidi, ut in cęteris quoq; humanarum societatum formis, ad suũ modũ cuiusq; igemonico, necessario cõueniebat tantã autoritatẽ habere, q̃ta illi ad continendos om̃es in officio, ad conseruandã in sua unitate, & mẽbrorum sympathia, conspirationeque, suã hãc societatem ecclesiasticã, & in ea publicam in omnes disciplinam conseruandã, breuiter quanta ad uniuersam feliciter in suum illum finem dirigendam erat necessaria.

Nec de hoc quisquã dubitare potest, quin eidem

necessario conueniat, quod & in alijs uniuersis humanarum societatum formis, suo cuiusque igemonico conuenire ipsa rei euidentia loquitur: nempe, ut si inter eiusdem societatis membra oriantur contentiones aliquæ & controuersiæ, præsertim quæ ad finē eiusdem societatis proprie pertineant, eæ decidantur autoritate igemonici, cum adiuncto sibi seniorum, prudentiumque consilio, quos, quotue, ad easdem assumere sibi utile uidebitur, ita enim habet omnis alia humanæ societatis forma ac species. Itaque, quando omnes homines sumus, & cum hominibus uiuimus, suboriri subinde inter nos quæstiones & controuersias erat necessarium, non solum inter plebeos & simplices, sed multo magis inter ecclesiarum rectores & præpositos, de his quæ ad doctrinam religionis, fideique Christi pertinent. Ne igitur his ipsis inter se pertinaciter dissidentibus, unusquisque ad se rapiens ecclesiam Christi, eius unitatem scinderet, hoc plane quiuis necessarium intelligit, ut horum omnium summa autoritas esset penes unum totius ecclesiæ præsidem: ad quem tandem referreretur eiusmodi omnis quæstio & controuersia, quæcunque ad Christi fidem, religionem, breuiter ad ecclesiasticæ societatis finē, quomodocunque pertineret: cuius sacrosanctum de

de his omnibus apud omnes haberetur iudicium. Sine quo, perpetuis & inextricabilibus quæstionibus, cõtrouersijs, & pugnis, perpetuo plena foret domus ecclesiastica: & tot essent, tamq; dissonantes de fide & religione sententiæ, quot sunt in ecclesia, & quã diuersa, capita.

Vniuersa hæc de Christi ecclesia, de eius forma, specie, ordine, igemonici in ea præsidis unitate, & efficacissima, & sacrosancta autoritate in prædictis omnibus, utq; sine his non possit uel ad momentum subsistere, unusquilibet nostrum, quamuis non admodum subtili ingenio, ex communibus rerum rationibus (ut iam palam fecimus) haud difficulter intelligit. Quãto magis ea ipsa intelligebat ille eius architectus & conditor, dei oĩpotens sapientia, quã ut nihil eorum omnium latere, aut fallere potuit: ita nulla difficultas eidem fuit, quo minus ecclesiæ suæ prouideret de necessarijs omnibus. Vt uero sciens illi defuerit in tam necessarijs infinita eius bonitas, & effusus in eandem amoris affectus, quem suo precioso sanguine, & morte amarissima satis contestatum fecit, non solum ut credamus non sinit, sed contra potius, ut diligentissime & abunde illi prouiderit de necessa-

rijs, & utilibus omnibus, certiſſimo perſuadet. Cui qui cernit ſubſcribere ipſam rei euidentiam, & uidet tali forma, ac facie fuiſſe ab initio diligentiſſime ordinatam uarijs miniſtrorum, officiorum, presbyterorum, paſtorum, Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, primatum, gradibus & ordinibus, per quos totius eccleſiaſticæ ſocietatis quamuis infinita immenſitas, unius præſidis autoritatem & imperium perſentiſceret & ſympathię, obedientiæque ſenſum uiciſſim redderet: Qui, inquam, tali forma & ſpecie uident, fuiſſe eccleſiam ab initio: Qui ita deliniatam eandem a ſuo illo architecto in ueteri populo, longe antequam fieret: hij nec quicquam habent, quod in his dubitare debeant, cur in monte & in clariſſima luce poſitam eccleſiam, atque eius faciem, formamque omnibus euidenter conſpicuam inuoluere queant, & obſcurare pluſquam Cymmeriis tenebris: cur nouã illi, ſed abſurdiſſimam faciem affingere, qualem ſane nec ipſi explicare poſſunt, nec quam uelint intelligunt: cur in compoſitam ad ſummam unitatem & pacem, & ad extirpãdas ſubortas in ea uniuerſas quæſtiones, & cõtrouerſias cõueniẽtiſſime prouiſã, & efficaciſſime armatã, non ſolum introducere ſtudeant bella irremiſſibilia, & irreconciliabilia, ſed etiam ſuis illis ornamentis, & præſi-

presidijs spoliare, & efficere, ut subortis (quæ oriuntur quotidie) cõtrouersijs ac dissidijs eiusmodi, ignoremus quo pacto, & cuius autoritate, definitione, & iudicio, ea componi oporteat, sed totus orbis, tam multis annis per ea inquietari & concuti debeat: imo ut horum nullus unquam modus & finis sit, eiusmodi somniorum suorum portenta, de celebrandis eius causa synodis nobis proponentes, quæ ipsi nec explicare possent, nec intelligunt. Et quæ tandem Bucere hæc est rei indignitas, quæ tua non impudentia? ut ex decentissime ordinata, formataque a suo illo opifice & in tam clara luce posita & conspicua (ut eam etiam si nolis subinde, qualis est, intueri cogaris) orationis tuæ tenebris inuolutam, tali nobis forma producere conaris, ut eius me puderet, si ego illi autor adscriberer. Adeo nemo nostrum est, qui nõ infinito conuenientiorem illi formam, saltem cogitatione affingeret, quam sub qua a te producitur.

Diuinus ille spiritus in populo ueteri (quo nostrã quodammodo deliniauit, adumbrauitque ecclesiã) tãetsi quæ ad legem & religionem pertinebant uniuersa illis scripto diligentissime explicanda curauerat: exorientes nihilominus inter illos quæstiones &

con

controuersias circa legem, cæremonias, & alia grauiora negocia, uiua aliqua autoritate definiri uolebat: quippe sciens nisi uiua autoritate componi non posse eiusmodi. Et primum quidem, ad inferiores, & subalternos in singulis ciuitatibus constitutos harum rerum iudices, ex Leuitis et presbyteris aut sacerdotibus, referri eas ipsas uolebat. Per quos plane consentientes, si forte plena inter altercantes fuisset composita concordia, nihil opus erat alio referri eiusmodi quæstiones & iudicia. At si uel non satis conueniebat inter ipsos iudices, uel altercantes animosiores essent, quã ut suis utrinque opiniõibus facile cederẽt, iussi sunt ad ultimum & supremum tribunal referre negociũ: quod penes summum sacerdotem, & Põtificem maximum erat, una cum concilio sacerdotum & Leuitarum, secum una pro uicis suæ tempore ministrãtium domino in loco, quem ipse inter eos elegerat & singulariter coli uolebat, præcipiens altercantibus eiusmodi, ut facerent iuxta uerbum, qualecunque demum annunciarent illi de loco, quem elegerat dominus, in quo tum conseruabatur uetus illa Mosi cathedra. Neque satis habuit idipsum semel, uelut obiter aut negligenter uideri pręcepisse, sed addidit: Et custodies ualde, ut facias secundum omnia, quæ te docuerint: Magnã
uidelicet

videlicet a nobis in obediētia sollicitudinem & singularem diligentiam requirens: nec quicquam excipiens omnium, sed in omnibus, eorum nos sententiæ & iudicio absq; vlla discussione subijciens. Et quasi non satis habuerit etiam secundo hæc nobis diligenter commendasse atq; ingessisse, addidit tertio: Iuxta legem, quā docuerint, & iuxta iudicium, quod dicent tibi, simpliciter facies: Nec discedes a verbo, quod annunciauerunt tibi, ad dextram neq; ad sinistram. Addidit postremo etiam mortis pœnam in contemptorem sacrosanctæ autoritatis sacerdotis summi præsidis cathedræ. Qui autem superbierit, inquit, nolens obedire imperio sacerdotis præsidis cathedræ, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel.

Hæc vniuersa ita diligenter constituisse veteri illi populo diuinum spiritum, tametsi ex vulgata nostra lectione, quibus hæc corrumpant, nōnullam ansam inuenerint, sed frigidam admodum, veritatis hostes & aduersarij, cap. iij. lib. iiij. de Hierarchia ecclesiastica, & alijs plærisq; locis, euidentissime demonstrauimus.

Sed ne cuiquã hic humanæ conditionis memori, humana quoq; cogitatione occurrat, etiam homines esse summum sacerdotem ac Pontificem, præsidem cathedræ & sacerdotum, Leuitarũq; cõcilium vna secum ministrantium dño: esse & peccatores, infirmitate, vt nos, & errore circundatos: posse proinde & falli & fallere, & mendacium nobis pro veritate suggerere, quod sequentes cæci cæcos duces vna cum eisdẽ præcipitaremur in foueam: hic suã nobis prouidentiam, qua suam ecclesiam singulari cura gubernat, & quod humanis viribus deest, ipse per cõstitutos nobis sacrosanctos illos magistratus suos, suppleat (qualicunq; alioqui vita fuerint) vtilitatis & publicæ necessitatis ecclesiæ suæ, non vitæ illorum, aut personalis meriti hac in re respectũ habens. Hæc idem ille diuinus spiritus nobis cõmendat, & vniuersa hac sollicitudine liberat: affirmans fore, & nos securos faciens, illos ipsos (nempe Pontificem maximum, cathedræ præsidem, cum sacerdotali concilio vna secũ seruientiũ dño) qualescũq; alioqui fuerint, iudicaturos esse controuertentibus, & veritatem apud eos requirẽtibus, ipsam quæsitæ & controuersæ rei veritatẽ. Qui iudicabunt, inquit, tibi iudicij veritatẽ. Proinde iudicij, definitionis &

senten-

ſententiæ eorū,omnem nobis ademit diſcuſſionem, retractationem & iudiciū,ſed abſolute obſequendi neceſſitatem impoſuit:nec vitæ,ſed ſacroſancti,quē pro publica totius eccleſiæ neceſſitate gerant,magiſtratus,dignitatis,autoritatisq; rationem a nobis haberi voluit:nec vitā illorū noſtro ſubiecit iudicio(vt quos ipſe nobis conſtituit iudices)ſed ſuo vnius illos ſeruauit iudicio.Itaq; contumacem oēm inobedientiā aduerſus imperium ſacerdotis præſidis cathedræ,mortis ſupplicio puniri voluit.Nō dicit ſacerdotis boni,ſancti,& qui imperat,quæ ſecundum legem Dei ſunt,ſed ſimpliciter,vt audiſti.Quorū vita etiā ſi euidenter vicioſa & ſcandaloſa fuerit(qualis erat ſcribarum & phariſæorū,quos Chriſtus notat ſuo tempore præſides cathedræ)nec hoc te releuat,eodem ipſo doctore Chriſto, quin eiſdem humilem obedientiam debeas,propterea quod præſident cathedræ.Super cathedram Moſi ſederunt,inquit,eiuſmodi tales,quales ipſe depinxerat,ſcribæ et phariſæi.Quid igitur dicturum exiſtimas? an propterea obedientiam a nobis illis nō deberi? an non annunciaturos nobis quæſitæ rei veritatem, ob vitæ propriæ indignitatem ac demeritum? nec proinde teneri nos ſequi eorum definitionem & iudicia?

cia? Imo contra prorſus omnia. Ergo, inquit, omnia quæcunq; vobis dixerint, ſeruate & facite. Ideo, ſeruate omnia, quæcunque vobis dixerint, quia ſupra cathedram ſedent: nõ quia ſancti & boni viri ſunt. Quorum vitæ exemplum ita vitare debes, vt nihilominus ſacroſancti magiſtratus autoritatem, ad publicam eccleſiæ vtilitatem in eiſdem reuereare & agnoſcas. In cuius totius perniciem tendit ob procliuitatem exempli in alios, etiam ſi vnius aduerſus ſummi ſacerdotis autoritatem inulta tranſeatur cõtumax inobedientia. Vt auferas, inquit, malum, perniciem & ſcandalum de medio Iſrael, vniuerſæ nẽpe eccleſiæ: & cæteri ſupplicij exemplo territi diſcãt non ſuperbire, ſed humilẽ illi obedientiam deferre.

Quin & hoc voluit diuinus ſpiritus: quam ipſe congregauit, ordinauit, et formauit ſocietatẽ eccleſiaſticam, differre a ſocietatibus cæteris, quas vtilitatis aut neceſſitatis publicæ cauſa inter ſe conciliarunt homines: vt q̃uis etiam in his, quamdiu earundem pars ſumus, obedire teneamur præceptis ſuperiorũ noſtrorum, etiam coram Deo (modo prorſus non aberrarẽt a fine ſocietatis, in qua præſident, quo caſu non teneremur pręcipientibus illis obſeq;) In illa tamen

men ſua, non vult a nobis diſcuti præcepta ſummi magiſtratus, quem ipſe in ea cōſtituit, ſed velut ſua ipſius a nobis accipi & haberi. Et proinde, vt audiſti, præcepit, ne in vllam ab eis partem declinaremus, nec ad dextram nec ad ſiniſtram: ſed ſollicite cuſtodiremus, vt faceremus ſecūdum omnia, quæcunq; nobis dicerent: tametſi prohibeat eorum opera, vt ſequaris, attendere. Quando ipſe ſingulariter adeſt illis in his, quæ ad officium eorum pertinent, pro neceſſitate ſuæ eccleſiæ.

Hæc eſt Bucere eccleſiæ noſtræ forma et ſpecies, plana, explicata, decora, efficax, ſolida, vere digna ſuo illo opifice, omnipotenti, infinitaq; Dei ſapientia. Qua quidē vna, quamuis inter homines et peccatores homines (quales ſubinde ſumus vniuerſi in vniuerſis ordinibus eccleſiæ) in tam immenſa toto orbe diffuſa multitudine Chriſtifidelium, cōſeruari poteſt vnitas, pax & concordia: conſeruari diſciplina publica: contineri vniuerſa tam vaſti corporis membra, in ſympathia, in cōſpiratione in mutuam et totius vtilitatē, et in ſuo quodq; officio. Eandem, vt audiſti, etiam in illius veteris populi eccleſia conſtituit, vt in ea noſtram, qualem eam cōditurus eſſet, velut deliniatione quadam exprimeret. Ean-

dem constituisse in nostra, ipsa rei euidentia loquitur, vt quæ tali forma & specie ab initio semper cōspicua extitit. Atq; ita constitutam a Christo (si modo is autor est suæ ecclesiæ) & non ab homnibus, toto semper orbe orthodoxi omnes verissime intellexerunt. De quo ne quis omnino dubitare possit, eidem ipsi singulari curę fuisse videtur. Nam cū Apostoli (quæ est corruptæ humanæ naturæ ambitio) in hoc Christi regno, quod idem ipse nusq̄ non in ore habebat, nec illi, quale futurum foret, intelligebant, fere omnes primatum ambirent, in omnium Apostolorū præsentia clarissimis verbis designauit Petrum, cui eundem commissurus esset. Et cum illi nomē ante fuisset Simoni Ionæ filio, ipsum Cepham appellauit: quod Latine saxū quoddam ingens, ingentem petram, rupem, aut scopulum dixeris, immenso alicui ferendo ædificio idoneum. Vnde & Iosephus in sua Hierosolymitani belli historia, scopulosum quēdam collem, vnde Hierosolyma libere conspicua, etiam grauiter vrgebatur ab obsidentibus Romanis, Cepham dicit fuisse appellatum. Hoc nomen Simoni dominus imposuit, atque addidit, super illam ædificaturum se ecclesiam suam, aduersus quam inferorum portæ præualitu

ræ non forent. Quibus paucis verbis, & quæ foret ecclesiæ suæ cum illa petra, rupe, aut Cepha connexio, & quæ cõditio earum, quæ se diuisissent ab eodem, clarissime expressit. Nam eam vnitatem & connexionem ecclesiæ suæ ad Petrum innuit, qualis est ad suum fundamentum ædificij: ad cuius vnitatem euidenter non pertinet, quicquid a fundamento eius diuisum, separatũq; existit. Deinde eius vnius ecclesiæ Petro vnitæ custodiam sibi curæ fore significat, nec inferorum portis aliquando cõclusam eam iri, nec illos in eandem, vt suam, sibiq; deditiorum liberã potestatem obtenturos: sed quicunque in eadem permanẽt, sub regno Christi, non inferorũ permanere, tametsi peccatores sint: cũ contra, quotq̃t ecclesiæ ab illa se petra diuisere, eas ipsas inferorum portis conclusas, & membra esse regni satanæ, in quos ille liberũ imperium obtinet, clarissime significet. Nam qui intra alicuius munitiones et portas inclusi cõtinentur, in libera eius sunt potestate et arbitrio. In libera proinde potestate satanæ, in eius regno, ditione & portis inclusi tenentur, si Christo credimus, quicunq; se diuiserunt ab vnitate catholicæ ecclesiæ: nec illi Cephæ vniuntur, supra quem Christus affirmauit ædificaturum se ecclesiã suam.

Per-

Pergit autem Christus ad eũdem illum Cepham: Et tibi, inquit, dabo claues regni cœlorum, hoc est, regni mei, ecclesiæ meę, quam bis vicies regnum cœlorum appellat. Promittit Petro daturum se claues regni sui, hoc est, gubernandi, regendiq; autoritatẽ, quæ in metaphora clauium rectissime exprimitur, & in hodiernum vsq; diem, ex vetustissimo more in traditione clauium traditur. Proinde earundem clauium mysterium explicare pergens: Quæcunq;, inquit, hic ligaueris in hoc meo regno super terrã, alligata habebuntur coram Deo in cœlis. Et quæcunq; ante obligata resolueris, soluta habebũtur in cœlis. Quicquid hic fixeris aut refixeris, ad verbum oris tui, ad imperium tuum agentur vniuersa: tuisque præceptis & iussionibus, vt rectoris mei regni, meæ ecclesiæ ac familiæ, mei parebunt vniuersi: vt quas Deus in cœlis, firmas, ratasq; habiturus est.

Quas autem claues sui regni hic promisit Petro, ibi eas dedit, cum mox redituro ipso a nobis ad patrem, alterius (eius vice) pastoris, rectorisq;, necessitas fore inciperet suæ ecclesiæ. Tunc in cæterorum etiam præsentia Apostolorum, & discipulorũ suorum, vnum Petrum ouili suo præposuit, vni cõmisit &

ſit & ouium & agnorum ſuorum paſtoralem curam, & regimen. Quod faciēs, ſicut eidem omnem ad hoc neceſſariam autoritatem attribuiſſe neceſſario intelligendus eſt, qualem ſupra explicauimus: ita quoque vniuerſas ſuas oues, omnes agnos, eiuſdē curæ, regimini & autoritati ſubieciſſe, & ijſdem rectori, paſtorique ſuo obediendi neceſſitatē impoſuiſſe (ſine quo illos non potuiſſet, nec poſſet regere) nemo tam eſt ſtupidus, qui non intelligat. Pro cuius etiā vnius fide, vt totius eccleſiæ rectoris, & ad quē quæſtiones et controuerſias omnes iuxta formam, quam in veteri illa eccleſia expreſſerat, neceſſario referri oportuit: ne quando deficeret, ſingulariter rogauit patrē ſuum, quem & exauditum pro ſua reuerentia, nemo eſt qui dubitat. Cuius orationis effectus ad illum, non vt Simonem Ionæ filium, ſed velut ad Petrum & Cepham illum, hoc eſt, eccleſiæ ſuæ rectorem, & quem inter nos conſtituit principalis, & Apoſtolicæ cathedræ præſidem, pertinere, ex orthodoxorum omnium & totius eccleſiæ certa & conſona ſentētia lib. IIII. & VI. de Hierarchia eccleſiaſtica, prolixe & luculentiſſime demonſtrauimus. Hæc, inquam, eſt Bucere, eccleſiæ noſtræ forma et ſpecies, plana, vt dixi, explicata, decora, ſolida,

efficax, vere digna ſuo illo opifice, omnipotenti, infinitaque Dei ſapientia: qua vna, quamuis inter homines, & peccatores homines (quales haud ſcio an non ſæpe ſimus vniuerſi, aut certe pars maxima, in vniuerſis eccleſiæ ordinibus et gradibus) in tam immenſa toto orbe diffuſa multitudine Chriſtifidelium, ſeruari poteſt pax & concordia: conſeruari diſciplina publica: & vnumquodq; membrorum tam vaſti corporis contineri in ſuo officio, in ſympathia & conſpiratione in totius vtilitatem et mutuam.

Quæ cum in tam clara luce ab initio fuerit poſita, tam euidenter conſpicua omnibus, vt eam non videre non poſſis, etiam ſi vltro illi claudas oculos: ſtupēdum ſane mihi videretur, niſi idem feciſſent maiores veſtri pene omnes hæretici, poſtquam ſe ab eius vnitate diuiſerāt, quod veſtris eam tenebris poſtquam Cymmeriјs ſtudeatis inuoluere: & pro ea, neſcio quas eccleſias mathematicas, quæ portenta, quæ mōſtra, quas Chymeras, ſine forma, ſpecie, ac ordine, abſque membris & capite, & quas ipſi explicare non poſſetis, introducere conamini: nunc vere filiorum Dei & ſanctorum, nunc electorum

rum et illi supernæ Hierusalem adscriptorum communionem proferentes. Quæ, vt ab illa triumphante ecclesia aliena admodum non sunt, tametsi eius speciem & formam nulla ratione explicent: ita a nostra militante sunt plane alienissima, vt in qua nemo est perpetuo vere Dei filius, perpetuo vere sanctus, sed velut in lubrico decertantibus omnibus, qui nunc stat, paulo post cadit: & in manus pedesque surgit iterum. Nec hos vere sanctos, vere Dei filios, & qui tales perseueraturi sunt, hoc est, electos, quisquam inter nos nouit: nemo scit qui sint præter illum, cui patent omnia: nemo vbi latent, vbi requirendi forent, si cui pro salute sua persuasum esset ad Christi regnum & ecclesiam cõfugere. Inter quos, vt ignotos omnibus, atque adeo sibi ipsis, non posset vllius ordinis certa forma & species consistere: nullus rector aut pastor aliorum curæ & regimini superintendere.

Breuiter in ipsam tenebrarum pene palpabilium abyssum, quę in tam clara luce a Christo est posita, ecclesiã deturbare conamini. Quid hæc inuoluitis omnia? Ne a catholicæ ecclesiæ vnitate recessisse videamini? a qua vos esse alienos ipsa rei euiden-

dentia loquitur,& nos ſupra,& alibi euidentiſſime demonſtrauimus. Nec dubitamus Chriſti affirmatione inſtructi,certo pronunciare, vos, vniuerſaſqꝫ eccleſias veſtras concludi intra portas, munitioneſque inferorum,vt quæ illi Cephæ vnitæ non ſunt, velut ſuo fundamento ædificium, nec Petri agnoſcunt autoritatem & officium, ſed ipſum pluſquã hoſtiliter impugnant. Ac proinde certo colligimus pertinere vos ad regnum ſatanę,non Chriſti, cuius Petro claues a Chriſto commiſſæ ſunt. Nec vllis verborum fumis, aut inuolucris hanc nobis euertetis rerum naturam: hanc certiſſimam & clariſſimam veritatem obſcurabitis.

Nec quicq̃ facitis,dum quæ in vos veriſſime cõpetunt,in nos transformantes,Antichriſtos nos dicitis. Nam qui inſeparabilis & indiuiduæ domus vnitatem non tenent, qui extra eccleſiã Chriſti conſiſtentes eius pacem perturbant,hos vere Antichriſtos eſſe,& ad regnum ſatanæ, non Chriſti pertinere, ex certiſſima Chriſti & orthodoxorum omnium ſententia indubitatum eſt. Vos vnitatem indiuiduæ domus nõ tenere,& extra eccleſiam Chriſti conſiſtere,eius pacem & concordiã perturbare

vt res,

vt res ipſa loquitur,ita a nobis toties irrefragabiliter demonſtratum eſt. Proinde vere vos Antichriſtos eſſe,etiam quicquid aut de nobis, aut de vobis ipſis feceritis,nec ipſis vobis dubium eſſe poterit, nec nobis. At non ignoramus elaborandum quidem nobis eſſe,vt vnitatem,formam,& faciē eccleſiæ a domino per ſe & Apoſtolos nobis traditam,quãtum poſſumus,obtinere curemus: & quod in nobis eſt, vt palabundas & errãtes ouiculas(quas veſtra peruicax factio & hæretica tentatio a matre eccleſia ſecernit) in eccleſiam recolligamus,relictis vobis: de quibus,vt ad nos reuertamini,ſpes nulla eſt,obſtinatione veſtra & exitiali furore in veſtris,quamuis euidentibus,& a vobis ipſis intellectis erroribus veſtris,perſeuerantibus. Diſcretionis huius & ſeparationis per vos factę procul dubio ipſi rationem reddetis domino,niſi quis nobis & Chriſti eccleſiæ exurgat Phinees,qui etiam hic eius pœnas a vobis exigat: aut niſi qui gladium inter nos portant, ſui officij memores perpenderint,quid diuinus ſpiritus in illos decernat,qui contumaciter reſiſtunt autoritati Pontificis maximi, aut ſacerdotis ſummi principalis cathedræ præſidis: & quid ab ipſis idem exigat, quo pernicioſiſſimum ſcandalum de medio

ecclesiæ auferant.

Hoc vero Bucere de te & symmistis vestris satis admirari non possum, quod de scripturis tam impudenter aduersum omnium orthodoxorũ communem sensum, aduersus ipsam in se rei euidentiam, aduersus vestram ipsorum fidei confessionem publicam, aduersus earũdem ipsarum diuinarum scripturarum euidentem autoritatem asseritis, eas sufficere nobis & Christi ecclesiæ, ad componendas tollendasq; exortas inter nos omnes, quæ fidei doctrinam & religionem concernunt, controuersias: nec esse verum, quod in alienum sensum sint facile flexiles, sed vnum, certum, eumque familiarissime ac certissime docere. Quod si verum est, quid diuinus ille spiritus in illo veteri populo, legis scripturarumque occasione altercantes, non remisit ad scripturas ipsas, sed ad viuam quandam autoritatem, viuumque iudicium: ipsius nempe Pontificis maximi præsidis cathedræ, & sacerdotalis concilij vna secum seruientium domino? Et quis non intelligit scripturas, quantumuis clarissimas finxeris, & vnam, certamque certissime & familiarissime explicantes sententiam, esse tamen mul-

tos iudices? Et proinde inter altercantes animose & pertinaciter, nunquam componendas controuersias eiusmodi, sed viua autoritate aliqua opus esse, qua definiantur illæ, si modo controuersiarum & quæstionum istiusmodi finem aliquem, aut modum habere voluerimus in ecclesia: si idem dicere omnes absque sectis & schismatibus, oportet: si verum est quoque, quod ipsi vos ipsa veritate coacti, in vestra ipsorum fidei confessione Augustana aperte confitemini, nempe ad Episcopalem autoritatem pertinere, vt cognoscant de doctrina, si quæ noua emergens vocetur in controuersiam, an cum euangelio CHRISTI consentiat, an vero pugnet, & reijciendam esse, quam dissentire iudicauerint. Atque ea in re agnoscitis, ecclesias ex iure diuino eisdem obedientiam debere. Nam si hanc inter nos licentiam admiserimus, vt in his, quæ ad fidem religionemque pertinent, nemo superioris alicuius, sed scripturarum tantum subijciatur autoritati & iudicio (cum illas varie intelligi pro cuiusque captu & ingenio plane indubitatum sit, nec sit cuiusuis, nec facile, veram earundem intelligentiam assequi) an non tot inter nos introducemus,

tan-

tanquam pugnantes de fide religioneq; sententias, quot sunt, & quam diuersa hominum capita? Quæ est ergo hæc tam pudenda inconstantia vestra, vt vestræ ipsorum fidei in totius orbis conspectu publice confessæ, & cui adhuc inhęrere vos profitemini, nec ab ea declinare velle latum digitum, obliti, pugnetis tamen cum eadē bis per omnia? Si tam sunt claræ omnes scripturæ, quam tu eas facis, vt vnum, certum, eumq; certissime familiarissimeq; sensum doceant, vt nullus in eis hallucinandi locus sit: quid igitur causæ est, vt tam varia, tam diuersa, ex eisdem scripturis diuerse senserint? Quæ causa inter nos tot, tantorumque dissidiorum & controuersiarum in doctrina religionis et fidei, qui tamen eisdem scripturis vtimur? Imo quæ causa, cur ipse tu Bucere, & multi tecum vna symmistæ tui, quos ante publice asserebatis & docebatis pestilentissimos errores circa præcipua nostræ religionis dogmata, nunc eosdem nobiscum execramini? An tunc, quā nūc, aliæ diuinæ vobis scripturæ lectæ sunt? Haud ita sane, vt existimo, sed aliter intellectæ, tunc quidem vestro, nunc autem nobiscum catholicæ sensu ecclesię.

Difficultatis atq; obscuritatis diuinarum scripturarum, orthodoxi tractatores earundem ab initio omnes,

omnes,& præſertim doctiſſimi quique,teſtes ſunt. Quin & Petri de Paulinis epiſtolis,eadem ipſa irrefragabilis cenſura eſt. Eſſe videlicet in his obſcura quædam & difficilia intellectu,quæ affirmat depra uari ab indoctis atq; inſtabilibus,quemadmodum & cæteras ſcripturas, ad ſuam ipſorum perditionẽ. Proinde pios admonet, vt caute legant eaſdem, & ſe diligenter cuſtodiant,ne & ipſi inſipientium erro re traducti,a propria firmitate & veritate excidant. Quin & idem Petrus (quod de ipſo teſtatur Clemens ille glorioſus Chriſti martyr & Pontifex, illius comes indiuiduus) per omnem occaſionem diſcipulis ſuis inculcabat, diuinas ſcripturas non ſecundum propriam cuiuſq; intelligentiam legẽdas aut docendas.Sunt enim,inquit,multa in ſcripturis diuinis,quæ trahi poſſunt ad eum ſenſum,quem ſibi vnuſquiſq; præſumit.Et ideo oportet intelligentiam ſcripturarum ab eo diſcere,qui eam a maioribus,ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruat.Hos ego duces & magiſtros ſequens Bucere,malo impius & blaſphemus a te audire, quam Lutherum & vos ſequens, Dei filius & Chriſti diſcipulus atque euangelicus. Hoc indubitato habuit veterum illorum omnium,orthodoxorum,ſanctiſſimorum,eo-

rundemq́ doctiſſimorum patrum certa doctrinã & ſententia, vt cõmunem catholicæ eccleſiæ ſententiam amuſſim & regulam infallibilem rectæ intelligentiæ diuinarum ſcripturarũ intelligerent, ad quã, inter varias pugnantium & ſcripturas diuerſimode interpretantium opiniones & ſententias, perpetuo nobis reſpiciendum, collimandumq́ foret, vbi hallucinari nollemus, & impingere. Quã regulam vt nusq̃ non inculcat eruditiſſimus ille, & diligentiſſimus ſcripturarum excuſſor Origenes: Ita inquirens in doctrina fidei, quæ certa definitaq́ iam tum eſſent, quæ vero adhuc in medio poſita, operationi & ſtudio Chriſtifidelium, & de quibus adhuc diſputare in vtranque partem liceret, primi eandem principij loco propoſuit. Sicut, inquit, multis apud Græcos & Barbaros pollicentibus veritatem, deſueuimus apud omnes eam quærere, qui eam falſis opinionibus aſſerebant, poſtq̃ credidimus filium Dei eſſe Chriſtum & ab ipſo nobis hanc diſcendam eſſe perſuaſimus: Ita cum multi ſint, qui ſe putant ſcire, quæ Chriſti ſunt, & nonnulli eorum diuerſa a prioribus ſentiant, ſeruetur vero eccleſiaſtica prædicatio per ſucceſſionis ordinem ab Apoſtolis tradita, & vſque ad præſens in eccleſijs permanens,

manens, illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab ecclesiastica traditione discordat. Hæc ille ante annos mille trecentos, & eo amplius: Imo hæc orthodoxis ab initio omnibus certa regula extitit, ad quam, exortam omnem inter nos quæstionem, omnem pugnantium opinionum concertationem & controuersiam, examinandam esse non dubitarunt: ad illam nimirum regulam multo securius, q̃ ad scripturas prouocantes aduersus hæreticos: tum quod illæ plærunq; difficultatis & obscuritatis plurimum haberent: vt non esset difficile ad eum, quẽ sibi vnusquisq; ante præsumpsit, & ad scripturas attulit, sensum, scripturas etiam ipsas pertrahere: tũ quod non vniuersa ad doctrinã religionis & fidei pertinentia, nodis scripto explicata essent, sed viua doctrina Apostolica tradita. Quin potius constat accessisse euangelia, accessisse & Apostolicas epistolas, accessisse, inquã, doctrinæ fidei iã diuulgatæ, & magna autoritate receptæ in orbẽ: non aũt præcessisse, nec hãc ab illis, sed cõtra potius, illas ab hac, accepisse indubiæ veritatis certã autoritatẽ in ecclesia, sicut alibi a nobis luculẽtissime demonstratũ est. Itaq; Irenæus ille gloriosus Christi martyr & Episcopus aduersus Valentinũ, & cæteros sui tpis hæreticos,

ad hanc traditionem ecclesiasticam, hoc est, doctrinam, ab ecclesia non scripto, sed viua Apostolorum traditione acceptam, & per manus succedentium sibi sacerdotum & Episcoporum peruenientem ad nos, non vero ad ipsas scripturas, perpetuo cõfugit. Quam requirendã docet in ecclesijs, in quibus ipsi proprie versati sunt Apostoli, & ab ipsis ad nos haud interrupta conseruatur sacerdotalis successio: maxime vero omnium in Romana ecclesia, fundata a Petro & Paulo, duobus gloriosissimis Apostolis, præsertim quod ad eam, ob principalis cathedrę prærogatiuam, necesse sit omnem conuenire ecclesiam, & vniuersos toto orbe Christifideles. Hãc, inquit ille, traditionem, quam ab Apostolis accepit ecclesia, & ad nos cõtinua sacerdotali successione peruenit, proferentes atq; indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo pacto, vel per sui placẽtiam, vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & malam sententiam, fidem præterquã oportet colligunt. Quos peruicaces, & qui alioqui confundi nesciunt, vt scripturis confudisset aut confunderet ob causas, quas attulimus, nec illi, nec cuiquam etiam in scripturis exercitatissimo, saltem in plærisq; multis, facile futurum arbitror, cum scripturis non explicari com-
prehen-

prehendiq; vniuersa, quæ ad fidei religionisq; doctrinam pertinẽt, alibi, nec vno loco, a nobis irrefragabiliter demonstratum sit.

Proinde & idem ille Irenæus addidit. Nam etsi Apostoli nullas nobis scripturas reliquissent, tamẽ oportebat, inquit, nos sequi ordinem traditionis ecclesiæ, & veterem ex ecclesia fidem cognoscere. Huius ipsius ecclesiasticæ traditionis, non scripturarũ autoritatem, nempe antequam scripta ab Euangelistis legerentur euangelia, tam serio & sub tam horrendi anathematis denunciatione, nobis commendauit Apostolus: cum etiam sibi ipsi & coapostolis omnibus, atq; adeo angelis de cœlo anathema denunciaret, si euangelizet vobis, inquit, præter id quod euangelizauimus vobis, hoc est, diuersum ab eo. Non dicit, si quis qd euangelizauerit vobis præter id, quod nos, cæteriq; Apostoli & Euangelistæ scripsimus. Neq; enim eatenus, aut ipse quicquam scripsisse inuenitur Galatis, aut legebantur publice in ecclesijs quatuor Euangelia, vt quæ nondum scripta fuisse indubitatum est. Sed hoc est, quod nobis tam serio commendat & inculcat, vt nullius autoritate, nec ipsius quidem, nec Apostolorum om-

nium, ſed nec angelorum de cœlo, permitteremus nos abduci ab illa antiquitate traditionis Apoſtolicæ, quã viua traditione acceptam ab Apoſtolis, continuæ ſucceſſionis ſerie, velut per manus, transmittit ad nos.

A qua ne vlla canonicarũ ſcripturarum, q̃ nobis forte videretur, euidentia aut apparẽtia, nos abduci ſinamus, Chriſtiane admodum, et conformiter doctrinæ, quã nunc audiſti, Apoſtolicæ, ille nos admonet Origenes: vt meminerimus, quoties eæ inducũtur aduerſus antiquam, cõmunem, conſonantemq́ ecclesiæ obſeruationẽ, traditionẽ et ſentẽtiam, ea nos tentatione pulſari, de qua nos Chriſtus præmonitos, cautoſq́ fecit: nobiſq́ demõſtrari Chriſtum in deſerto, aut domorum penetralibus: qui, ſeipſo teſte, alibi quam in corpore catholicæ eccleſiæ nõ eſt. Sed nos (inquit) credere illis non debemus, nec vnquam exire a paterna eccleſiaſticaq́ traditione.

Eandẽ hãc ipſiſſimam veritatis & pietatis regulam, ab ipſo eccleſiæ initio orthodoxi, ſanctiſſimiq́ patres omnes, quam ſcripturas, efficatiorem aduerſus hæreticos experti ſunt: adeo vt illi Tertulliano non videatur ex ſcripturis ineundum certamen cũ

hæ-

hæreticis. Certe ipſe eadem Martionem, conſorteſque eius feliciter confecit.

Cyprianus & Baſilius ad eandem ſæpiſſime cõfugerũt, & diligenter inculcarunt, cõmendaruntque Chriſtifidelibus. Hieronymus aduerſus Vigilantium haud aliȷs fere telis vſus eſt. Auguſtinus aduerſus Donatiſtas paruulorum baptiſma aſſerit, haud equidem ſcripturis. Sed paruuli, inquit, baptizati ponuntur in numero credentium: et hoc ſolum ex conſuetudine eccleſiæ, antiqua, canonica, fundatiſſima. Hoc habet, inquit, autoritas matris eccleſiæ, hoc fundatiſſimæ veritatis canon obtinet.

Cum aũt Irenæum audis, cum Tertullianũ, Origenem, Cyprianum, Baſilium, Hieronymum, Auguſtinum hac de re conſonam, imo vnam proferẽtes ſententiam, nolo imagineris totidem hominum doctiſſimorum quidem & ſanctiſſimorum, attamen hominũ, te audire ſententiam, q̃ nobis præiudicare nõ poſſit, nec fidei religioniſque legem præſcribere. Nolo nobis (vt ſolent veſtri) occlames, niti nos nõ verbo Dei, ſed opinionibus hominũ. Neque em̃ eorum tantum, ſed totius catholicæ per vniuerſum

orbem

orbem diffusæ ecclesiæ (cuius & sunt & fuerũt columnæ quædam præcipuæ) ex quatuor orbis terræ cardinibus consonam, imo vnicã, per illos ipsos audis prolatam ad nos sententiam. Neq; aliud Irenæum, Tertullianum, Origenẽ, Cyprianum, Basilium, Hieronymum, Augustinum, de ecclesiasticæ traditionis & antiquæ obseruationis autoritate, tanto consensu sensisse credendum est, quam quod cõmuniter tenebat catholica Christi ecclesia. Sed hæc alibi a nobis prolixius, accuratiusque demonstrata sunt, ita vt ijsdem hic diutius immorandum nõ sit. Et forte Bucerus, si fidei suæ memor fuerit, & dominus nobis vitam eatenus prorogauerit, occasionem nobis ipse subministrabit eadem hæc adhuc explicandi diligentius et luculentius, si modo quid ipse (quod vix expecto) noui, & nondum a nobis excussi attulerit,

Nunc & illud expendendum est, quam ipse vere dicat mentiri nos, pro sua scilicet illa modestia singulari, & familiari illo, quo agũtur, spiritu (Christi ne ille, an Antichristi sit, res ipsa loquitur) qui affirmamus, absq; Romani Pontificis autoritate cogi non licere ecclesiastica concilia extraordinaria,

hoc

hoc est, quæ a sacris canonibus iussa non sunt, pro disciplina ecclesiastica conseruanda, quotannis ordinarie celebrari per singularum prouinciarũ Episcopos, sub Metropolitano suo conuenientes: vt si quid forte perperam, inordinate, iniusteque gestũ, ordinatumue esset, ab vno quolibet Episcoporum in sua ecclesia: si quis ex clero aut populo iustam aliquam queremoniæ causam aduersus Episcopum suum (vt homines omnes sumus) se habere prætenderet, communi id comprouincialium Episcoporum cõsilio, & Metropolitani autoritate antistitis retractaretur. Cuiusmodi vt quotannis bina celebrarentur per vnamquamq; prouinciam, a Niceno concilio salubriter ordinatum est. Præter istiusmodi, inquam, concilia, quæ ordinaria dicimus, tãetsi nunc male & in magnam ecclesiæ perniciẽ desueuerint, nulla nos concilia ecclesiastica, aut cogi, aut celebrari licere absq; Romani Pontificis autoritate, nec fas esse quibuscunq;, aut quocunq;, etiam si omnes in vnum nationes Christianæ conuenirẽt, vt præter Apostolicę sedis autoritatem, quicquam de religione statuant, affirmare nos non imus inficias. Bucerus vero hac in re nos mentiri affrmat.

Proinde vt euidentissima veritas lectori pateat,

imo ipsis pene digitis palpabilis fiat, imprimis q̊d ante, atq; alibi non paulo copiosius atq; accuratius ex diuinarum scripturarum irrefragabili autoritate demonstrauimus, Christianæ ecclesiæ in clarissima luce, velut insignis, maximęq; cuiusdam ciuitatis super montem positæ, ordinem, formam, faciẽ, ad ipsam rei euidentiam, quæ ab initio fuisse cernitur, reuocabimus, ponemusq; ob oculos: & ab illis palpabilibus & crassissimis tenebris, quibus eandẽ obscurare & offundere nituntur aduersarij, vindicabimus. Ex quo solo, nulli non certissima erit veritas eius, quod nunc vocatur in cõtrouersiam. De quo ipso, sequẽti deinceps loco demõstrabimus, q̄d proprie et clare definiat diuinarũ scripturarũ autoritas. Cui ipsam addemus recognitionẽ ab initio totius catholicæ ecclesiæ, & conciliorum ipsorũ melioribus illis ecclesiæ temporibus celebratorũ, orthodoxorumq; patrũ consensum omniũ. Qua in re, si aliquãto prolixiores erimus, spero id nõ fore absq; operæprecio, nec tibi molestum, sed iucundum potius, quisqs certæ veritatis intelligendæ studio hæc nostra lecturus es. Alioqui aduersarijs, & imprimis Bucero imputãdum foret, si cui iuste nostra hic displiceret prolixitas. Quam tamẽ rerum vltro & v-

bertim

bertim se ingerentium copia (in qua nihilominus magis laborauimus, quid possemus detrahere, quã addere) non studium prolixitatis peperit. Quamq̃ diligentię nostræ calcaria, ipsius, quod in nos impudenter impingit, conuitij cõtumelia & grauitas addidit. Graue em̃ est homini modesto audire, mentiris, & apud Germanos pene capitale est. Mihi certe ille testis est, qui me iudicaturus est, quod in nullius gratiam quicq̃ affirmaui in his omnibus, quæ hactenus edidi. Erro fortassis in quibusdam, vt homo sum, nec humani quicquã a me alienum existimo: hoc nihilominus sentio, quod scripsi: hoc scribo, quod sentio: gratissime accepturus, si quis salua Christiana modestia, & conuitijs abstinens, rationibus argumentisq́, quibus ego ducor, satisfaciat, & veriorem me sentẽtiam doceat. Vt vero conuitijs & nuda, impudentiq́ asseuerandi audacia in suam me sententiam quisquam pertrahat, fieri omnino nõ potest. Ego meæ sentẽtiæ rationes partim iã explicaui, partim subiecturus sum. Quas si Bucerus, aut quisquam alius, inefficaces mihi demonstrauerit, & efficaciores attulerit in diuersam sententiam, vltro illi subscripturus sum, reiecturus propriam. Pighĳ synceritas.

Hoc imprimis de te Bucere, vestrisq́ omniũ ma

xime admirari cogor, quod vbiq; tam irreuerẽter, tam impudenter, tam iniuriose, tam contumeliose in Romanum Pontificem, & cathedram Apostolicam debacchamini. Qua re vna, vt alienos vos plane demonstratis ab omni Christiana modestia, & ouilis Christi hostes, impugnatoresq; palam ostenditis: ita nemo non intelligit, ignaros vos omnis antiquitatis ecclesiasticæ. Cui dum consentire vos iactatis per omnia, & catholicæ ecclesiæ consensum sequi, certum est id fieri a vobis nõ potuisse aut posse, sicut & alia plæraq;, quæ dicitis, agitis, & asseritis, nisi laboraretis ecclesiasticæ antiquitatis ignorantia crassissima: vt ex qua cognita ignotum vobis esse non posset, quid ab ipso sui initio catholica Christi ecclesia in vniuerso orbe de Romana ecclesia senserit & crediderit. Quod vt libris tribus posterioribus de Hierarchia ecclesiastica fecimus euidentissimũ: ita tua me cogit impudentia, vt ex illis multis hic pauca perstringam, quæ vestræ vos impudentiæ admoneant.

Imprimis cupio vos diligenter perpendere tenorem professionis orthodoxæ fidei catholicæ ecclesiæ, sub qua ante annos mille reuertentes a schis-

mate

mate,quod graue admodum & periculosum Acatij Constantinopolitani Episcopi superbia & pertinacia excitauerat,ad eiusdem catholicæ ecclesiæ gremium & communionem,in extremo Oriente, Septentrione,Meridie,& Occidente recepti sunt. Nã illo sublato e medio, cum eius successor Ioannes ad catholicæ ecclesiæ communionem reuerti cuperet, reunirique suo capiti ecclesiasticæ Hierarchiæ præsidi,libellum professionis suæ &catholicæ ecclesiæ fidei,propriæ manus suæ subscriptione roboratum, etiam dicto in seipsum anathemate,si eum vnquam transgrederetur in posterum , misit ad B. Hormisdam Rom.Pontificem, in veræ suæ pœnitentiæ testimonium,quo sic mereretur ab eo rursus in communionem recipi, a qua alienam temeritatem & culpam sequutus, se separauerat : ad eundem scribens in hæc verba.

Redditis,inquit, mihi vestræ sanctitatis literis in Christo frater charissime nuper per Gratum clarissimum comitem,nunc vero per Germanum & Ioannem reuerendissimos Episcopos, & Blandum presbyterum,& Felicem,& Dioschorum sanctissimos diaconos,lætatus sum de speciali charitatis ve-

ſtræ ſanctitate, quod vnitatem eccleſiarum Dei, ſecundum veterum patrum requiris traditionem: et dilaceratores rationabilis gregis Chriſti, amore pulſare feſtinas. Certus igitur ſcito per omnia ſanctiſſime, quia ſecundum quod vobis ſcripſi tecum in veritate conſentiens, omnes a te repudiatos hæreticos renuo, &c. Omnibus actis a ſanctiſſimis IIII. ſynodis, Nicena, Conſtantinopolitana, Epheſina, & Chalcedonenſi, de confirmatione fidei inſtituta eſſe eccleſiæ aſſentior, & nihil turbari de bene iudicatis patior: ſed & conantes in ipſis ad vnum apicem placitorum turbare, lapſos eſſe a ſancta Dei generali & Apoſtolica eccleſia ſcio. Et tuis verbis recte dictis euidenter vtẽs, per præſentia ſcripta hæc dico. Quia prima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, & a patrum traditione nullatenus deuiare. Et quia non poteſt domini noſtri Ieſu prætermitti ſententia, dicentis: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduerſus eam. Atqꝫ hæc, quæ dicta ſunt, rerum comprobantur effectibus. Quoniam in Apoſtolica ſede inuiolabilis ſemper fides catholica cuſtoditur. Hæc igitur fides eſt, a qua nec cadere cupientes, anathematizamus omnes hæreticos, &c.

nominatim subijciens vniuersos damnatos in Ephesina & Chalcedoneñ. synodis. Quibus subiungit in hæc verba. Quapropter, sicut prædiximus, sequentes in omnibus sedem Apostolicam, prædicamus etiam omnia, quæ ab ipsa decreta sunt. Et propterea spero, in vna cõmunione vobiscum, quam Apostolica sedes prædicat, me futurum: in qua est semper integra doctrina Christianæ religionis, perfectaque soliditas. Promittens in sequenti tempore, sequestratos a communione ecclesiæ catholicæ, id est, in omnibus non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria. Quod si in aliquo a professione hac mea deuiare tentauero, his quos condẽnaui, etiam per condemnationem propriam, consortem me esse profiteor. Huic vero professioni subscripsi manu mea, &c. Hactenus ille. Sub qua fidei professione B. Hormisda ad Hispaniarũ Episcopos scribens, affirmat etiam de Thraciæ & Scythiæ, Illyriciq; partibus, similiter et Syriæ, a dicto schismate venientes multos ad catholicæ ecclesiæ communionem receptos fuisse: mandans eisdem, vt si qui (super quo ipsum consuluerant) ex Orientali clero ab eodem schismate venientes, ecclesiasticam communionem ab eis expo-

posce-

poſcerēt, ſecundum eandem profeſſionis formam admitterentur. Conſtat autem, catholicæ eccleſiæ eandem hanc tunc fuiſſe fidem & certam ſententiam, vt ſub cuius profeſſione, ad eiuſdem communionem ab eadem recepti ſunt, a qua per cōtrariam ſententiam ſe diuiſerant.

Proinde diligenter perpendendū, quid in ſe contineat dicta profeſſio. Continet aūt certiſſima & veriſſima. Imprimis, vt ſalus veſtra p̃cipue cōſiſtat in cuſtodia rectæ fidei, ſine qua, affirmante id Apoſtolo, impoſſibile eſt placere Deo. Deinde in cuſtodia traditionis paternæ & eccleſiaſticæ, quam & orthoxæ doctrinæ, & rectæ diuinarum ſcripturarum intelligentiæ certam amuſſim eſſe, ſuperius atque alibi irrefragabiliter demonſtrauimus. Ad hæc, vt infallibilis illa Chriſti ſententia, qua Simonem Cepham pronunciauit, & velut fundamētum superædificandæ eccleſiæ ſuæ conſtituit, nunquam deficiat in eius cathedra, eiuſque præſidibus, comprobante hoc ipſum rerum euidentia, ſubſecutisq; effectibus. Quod & nos ſupra, atq; alibi euidens fecimus, nec minus ex his, quæ poſt dicentur, reddetur illuſtruis. Aeque & illud, quod eius decretis & præ-

ceptis

ceptis omnes obedientiam debeant, vtcꝫ omnes in omnibus eius ſequi fidem teneantur: in qua, ſingulari diuinæ prouidentiæ priuilegio, ad totius eccleſiæ vtilitatem perpetuo conſeruatur inuiolabilis fides catholica, & integra doctrina Chriſtianæ religionis. Denicꝫ (quod ipſum etiam per ſe eſt euidēs, & a nobis ſupra atque alibi euidentiſſime demonſtratum) vt Apoſtolicæ ſedi non conſentientes, diuiſi ſint a communione catholicæ Chriſti eccleſiæ.

Eandem catholicæ eccleſiæ fidem et ſententiam, eſt videre in libello profeſſionis fidei, ſub qua Eulalius Carthaginēſis Epiſcopus, vna cum cæteris Aphricanis Epiſcopis, dudum per Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum aduerſus Romanam eccleſiam ceruices ſuas erigentem, & eccleſiaſticæ Hierarchiæ ordinem confundentem, vigoremque ſoluentem, ſub Bonifacio primo & B. Cœleſtino in ſchiſma pertracti fuerant, ſub Bonifacio ſecundo ad catholicæ eccleſiæ gremium recurrerunt. Sed nobis paulo poſt hæc ipſa neceſſario eſt explicanda Tragœdia, vt quam pro ſe inducit Bucerus: ſed eius decurſum atcꝫ exitū nō perpendit. Itacꝫ profeſſionis eius tenorem, etiam tunc oportunius audies.

Nihil ergo insolenter factũ, aut arroganter vsurpatum a veteribus illis Pontificibus existimabis, sed quod ipsæ diuinæ scripturæ euidenter comprobant, & ab vniuersa ecclesia publice recognitum confessumq; extitit, quoties (quod frequentissime faciunt) hanc Apostolicæ sedis singularem prærogatiuam, in scriptis suis & epistolis canonicis ab eis præferri, inculcari, & velut iactari in conspectu & facie totius orbis inuenies. Vt ille Lucius gloriosus Christi martyr & Pontifex ante annos mille & circiter trecentos, ad consulta Occidentalium per Gallias & Hispanias Episcoporum, ex autoritate Apostolicæ sedis respondens, post explicatam de omnibus eiusdem sedis sententiam, quam viuam, non scriptam traditionem Apostolorum affirmat, quo iusta apud eos autoritate haberetur ea ipsa sentẽtia, subiungit in hæc verba.

Hæc sancta & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, per omnipotentis Dei gratiam, a tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur: nec hæreticorum nouitatibus deprauata succubuit: sed vt in exordio normam fidei catholicæ percepit ab autoribus suis, Apostolorum

rum Christi principibus, illibatam fine tenus conseruat, secundum ipsius domini saluatoris nostri diuinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in suis fatus est euangelijs: Petre, inquiens, ecce satanas expetiuit, vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogaui, ne deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hactenus ille.

Idem eadem de causa, & in eadem omnino verba, a Felice ad Benignum Episcopum, ab Eusebio ad vniuersos per Campaniam & Tusciam Episcopos, a Marco ad beatum Athanasium & vniuersos Aegyptiorum Episcopos, a beato Agathone in epistola, quam direxit cum legatis suis ad sextam synodum, & ab alijs plærisque ad alios, factum inuenies. Et hi sanctissimi Pontifices, & magna parte gloriosi Christi martyres, non in angulis domorum aut penetralibus, sed in facie totius ecclesiæ, & tanquam rem omnibus confessam ac notoriam, & quam supra toties audisti inculcari a sanctissimis patribus nostris, & professione orthodoxæ fidei catholicæ ecclesiæ, prærogatiuam hanc Apostolicæ cathedræ protulere.

Quam & ipsam clarissimis verbis recognouit magna illa Chalcedonēsis synodus, in epistola synodali ad beatissimum Leonem Pontificem, qua actis, definitionibusque suis, Apostolicæ autoritatis robur impartiri postulabant. In qua inter cætera gratulātes eidem sedi tam doctum, tamq; sanctum Pontificem: Non desinimus, inquiunt, domino Deo nostro gratias agere, & pariter supplicare, gratulantes quod tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tātæq; doctrinæ, Apostolicæ sedi, vnde religionis nostræ fons & origo manat, antistitem dederit.

Audis, quid tantum concilium, imo quid vniuersa in eo Christi ecclesia, de sede Apostolica sentiat; nempe vt inde in ecclesiam vniuersam, velut perennis quidam fons, & origo religionis nostræ, syncerissimos riuos deriuet. Quod & ille orthodoxus, doctissimusq; Hieronymus intellexit, & re ipsa & verbis confessus est, dum in medio pene Oriente prope Antiochiam habitans, de his quæ pertractabat fidei, scripturarumq; quæstionibus, vltra tam vasta terrarum, mariumq; spacia, Petri cathedram consulēdam censuit. In qua sola seruatur, inquit, incorrupta patrum hæreditas, viua, inquam, illa Apostoli-

ſtolica traditio,quã ab initio ab Apoſtolorũ princi pibus accepit. A qua quiſquis diuiſus fuerit, eum profanum dicit,& extra myſticam illã arcam, quæ ſola ſuos ſaluat ab ingruente diluuio. Cuius & iudicium quiſquis damnare præſumit, eum non catholicum, ſed hæreticum pronunciare nõ dubitat. Et quis non intelligit, eccleſiæ Chriſti atque eius fidelibus fuiſſe neceſſarium, vt inter tot hæreticorũ procellas ac turbines,quibus aliquando, velut a ſuis fundamentis vniuerſa pene commota eſt Chriſti eccleſia, & infecti omnium principalium ſediũ Epiſcopi, vna ſaltem inter nos ſpecula erecta eſſet, ad quam reſpicientes dirigerent tenorem ſuæ fidei, qui aberrare nollent? Quid enim alioqui in iſtiuſmodi,tam periculoſis caſibus, refugij ſupereſſet miſeris Chriſtifidelibus? Sed, vt vides, non defuit eccleſiæ ſuæ Chriſtus in omnibus neceſſarijs. Quod ipſum,non ſolum diuinarum ſcripturarum clariſſima autoritate, ſed publica totius eccleſiæ recognitione & confeſſione, atque rei euidentia euidentiſſimum fecimus. Certe,ex vna beatiſſimi Leonis ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum, ſuum & Apoſtolicæ ſedis per Orientis partes vicariũ, de Attico veteris Epeiri Archiepiſcopo epiſtola (ad

quã te lector remitto. Prolixior enim est, q̃ vt in hac scribendi angustia contrahi potuerit in luculẽtum compendium, aut integra subijci debuerit, tametsi quæ integra & diligentissime legatur, sit dignissima) Ex vna, inquam, hac epistola, nemo non cordatus & attentus ad omnia lector, euidentissime perspicit, qualis eo sæculo fuerit, quam decore, quam ordinate, quam decenter disposita illa domus ecclesiastica, sub cura vnius, velut patrisfamilias, Romani Pontificis. Cuius non minus tunc viguit in vniuersum orbem autoritas (vnitatem ecclesiasticam continens, & non secus, quã animus q̃dam, immẽsum aliquod corpus, ex plurimis maximeq; dissimilibus mẽbris cõpositum sustinens, vegetans, et gubernãs) q̃ faciat in vna domo vnius patrisfamilias. Hinc elucescit et illud, vt per diuersos officiorũ, dignitatum, ordinumq; gradus, ad vnam B. Petri sedem, totius ecclesiæ cura tunc ordinatissime, cõmodissimeq; confluxerit, vt oẽs, etiam longissime positæ ecclesiæ, nõ minus moderatiõis eius, velut præsentis, sentirent habenas, nec minus imperia religiosissime, prõptissimeq; exequerẽtur, q̃ quæ vicinæ erant et proximæ. Breuiter, vt sine eius iussu ac permissu, nihil, quod alicuius momenti esset, ec-

clesiasticorū negociorū ageretur in vniuersa domo ecclesiastica: sed quod maiores oēs causæ referrerētur, disponereturq; ad eius arbitrium. Imprimis ex illa videre est, quæ eius fuerit libertas in euocandis coram se, etiam personalitar ex distantissimis regionibus, Episcopis: quātaq; illorum, quamq; districta obedientia: quam parata quoq; sæcularis potestas executioni mandatorū, etiam huius sedis legati: quæ, omnia sibi publica officia, in exhibitionem insontis alioqui Archiepiscopi, Attici memorati, per tempus importunum, & itinera difficilia, in effectum præceptionis adiūgeret. Ad hæc, ex eadem est euidentissimum, vt consueuerint etiam tunc, in extremo Oriente Metropolitani, obedientiam præstare Romano Pōtifici: vtq; nulli toto orbe, nisi huius sedis autoritate, ordinarentur Episcopi. Siquidem electionum Episcopalium confirmationes ex toto orbe, etiam a longissime distantibus ecclesijs, petebantur a sede Apostolica, id quod clarissime indicant hæc dictæ epistolæ verba. De persona autem consecrandi Episcopi, & de cleri plebisque cōsensu, Metropolitanus Episcopus ad tuam fraternitatem referat: quodque in prouincia bene placuit, scire te faciat, vt ordinationem rite celebrandam

tua

tua quoq; confirmet autoritas. Et rursus: Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari: ita nihil permittimus, te ignorante præsumi. Hæc ita, etiam ante beatissimum Leonem, inconcusse & destrictissime obseruata, paulo post indicabimus. Quod vero etiam post ipsum annis quam plurimis, vsque dum totus pene Oriens vetusto inter se populorum furore collisus, indiscissam domini tunicam, & desuper cõtextam, minutatim discerpere cœpit, & ad schismata declinare, euidentissime demonstrat B. Gregorij ad Constantinam Augustam epistola: qui de Maximo præter autoritatem, & confirmationem Apostolicæ sedis, Salonitanæ ecclesiæ ordinato Episcopo dubitans, ne forte id Imperatoris Mauritij iussu factum fuisset, qui et alia plæraq; egerat temerarie & præter ordinem, Constantinæ Augustæ mulieri religiosæ scribit in hæc verba: Salonitanæ, inquit, ciuitatis Episcopus, me, ac respõsali meo nesciente, ordinatus est. Et facta est res, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit. Vides, quod tantus Pontifex affirmet, nunquam ante factum, vt absq; Apostolicæ sedis autoritate quisquam ordinaretur Episcopus. Hęc enim est illa Episcopatus Petri vnitas in catholica Christi

ſti eccleſia, in qua Cyprianus ille Chriſti martyr & Pontifex eruditiſſimus, conſiſtere vnitatem eccleſiæ vbiq; prædicat: cuius Epiſcopatus a ſingulis pars quædam teneatur in ſolidum. Cæteris enim vocatis in partem ſollicitudinis: vni Petro & qui illi ſuccedunt, commiſſam plenitudinem poteſtatis. A qua plenitudine quiſquis non participat, nihil ſibi Epiſcopalis autoritatis vendicare poterit. Quin & ex alijs plæriſq; dicti beatiſſimi Leonis epiſtolis clariſſime videre eſt, non ſolum, quod ea tunc toto orbe conſuetudo fuerit petendarum ab Apoſtolica ſede confirmationum electionum Epiſcopaliũ: ſed etiam, quod eaſdem confirmare non conſueuerint, præſertim in ſedibus principalibus, poſt ſemel accenſam Arrianam illam facem, priuſquã ſuę fidei propria manu ſubſcriptas, & roboratas miſiſſent literas. Quod idem ipſe Leo & re ipſa, & ſcripto atteſtatur in Anatholio Conſtantinopolitano, & B. Protecerio Alexandrino Epiſcopis. Neq; eñ Anatholium in defuncti B. Flauiani locum ſubrogatum Epiſcopum confirmare conſenſit, quanuis intercedente pro eodem Imperatore Theodoſio, priuſquam de verbi incarnatione ea ſe credere et tenere profiteretur, quæ tam in ſua ad dictum B.

Flauianum, quam in beati Cyrilli ad Nestorium epistolis continentur, eamq; professionem absolutissima subscriptione coram omni clero & vniuersa plebe declararet: nec se communicaturum cũ his, qui de verbi incarnatione aliter sentirent, sub suo etiam chirographo profiteretur, vt eiusdem Leonis ad præfatum Imperatorem Theodosium testatur epistola. Pro Proterio quoque, qui in locum Dioscori Apostolica & Chalcedonẽsis synodi autoritate deiecti, ordinatus fuerat Alexandrinus Episcopus, Martianus Christianissimus Imperator suis literis & nuncijs apud eundem Leonem intercessit, vt ab ipso confirmaretur: quod tũ facere consensit, cum fidei & confessionis eius testes, propria ipsius manu scriptas, & proprio ad hoc legato destinatas accepisset literas, quemadmodum ipsius epistola testatur, qua Martiano Imperatori respondet.

Ita sane est, & erat necessarium, vt cum vniuersa Christi ecclesia Romanorum Pontificum, & apostolicæ sedis autoritate, non secus quam familia vna ac domus, administrari & cõtineri debebat in vnitate & officio: omnes quoq; omnium ecclesiarũ

Præ-

Præpositi ab vno ipso dependerent: per quos ad vnum ipsum totius ecclesiæ referri oportebat negocia, quo tota sibi esset vndiq; consentiens & consona: tota sentiret moderationẽ vnius capitis: vnius exequeretur iussa & imperia, & proinde, vt ex toto orbe referrerentur electiones ad confirmationem capitis domus ecclesiasticæ pręsidis. Hoc enim eius domus ordo plane requirebat, quo in eadem suus vigor disciplinæ & vnitatis conseruari posset concordia.

Vt vero intelligas, etiam prioribus illis ante beatissimum Leonem sæculis, eodem tenore frequentatas confirmationes illas electionum Episcopaliũ, & tanti momenti fuisse habitas, vt sine illis toti orbi confessum haberetur & notorium, ordinatiões eiusmodi viribus non subsistere, nec habitos pro Episcopis ab orthodoxo populo, vtrimq; ex historia Iulij Romani Pontificis & Anthiochenæ synodi, est clarissime perspicere.

Conuenerant in hanc, autore Eusebio Nicomediensi Episcopo, qui Arrianæ factionis (quæ vniuersum pene Orientẽ, Occidentemq; diu multumq; vexauit, cõturbauitq; post Nicenam synodum)

dum) se antesignanum & signiferum præstiterat, nonaginta secum consentientes Episcopi, aduersus præcipuos quosq; Nicenæ fidei zelatores subordinantes calumnias: quos coram se conuictos variorum criminum, vt prætendebant, suis sedibus eijcientes, in eorum locum superordinauerãt alios in Alexandrina, Constantinopolitana, atq; alijs plærisque per Orientem ecclesijs. Quorum motus vt persentisceret Iulius, etiam ante certam vllam actorum ab eis notitiam, scripsit ad eos plenam autoritatis epistolam, ex qua aliquanto post nõnulla adducemus opportunius: ipsos coarguens, quod aduersus autoritatem ecclesiasticorum canonum, absq; huius sedis autoritate, tentassent celebrare concilium, et Episcoporum sibi vsurpauerint iudicia: in irritum reuocans, quicquid sub synodi prætextu, aut egissent eatenus, aut acturi essent in posterum. Insuper & Apostolicæ sedis in illos cẽsuram minitatus est, nisi ab eiusmodi præsumptione desisterent. Cui responderunt quidem satis arroganter, & contumaciter, grauiter imprimis expostulantes, quod eorum concilia dissolueret, & damnatos ab ipsis pro grauibus, vt dicebant, criminibus Episcopos, inaudita causa restitueret. Inter hæc tamen,

tam

tam sua ipsorum, quã totius orbis conscientia conuicti, fatẽtur Romanam ecclesiã maternam curam gerere totius ecclesiæ. Romanos Pontifices vel inuiti agnoscunt, & eisdem, tanquam suis patribus ac superioribus, obedientiam a se deberi, & se congregari cum ipsis oportere. Tamen instanter petentes, vt confirmet ordinatos a se Episcopos, & hæretico spiritu inflati, quasi discessionem minitantes, ni hac in re ipsis condescendat: nihilominus inter eiusmodi hinc minas, inde in diuersum trahentem, tam suam ipsorum conscientiam, quam communem totius orbis consensum, ex suis fratribus se ad ipsum mittere scribunt, cum actorum a se omnium instructione plenissima, quo eadem sanctitati innotescere curarent, eundem rogãtes, æquum se in ijs iudicem præbeat. Cuius epistolæ tenorem cap. XI. lib. IIII. de ecclesiastica Hierarchia inseruimus. In qua hoc Christiane lector diligenter perpendes, quantum confessionis in se pondus cõtineat, q̃d illi tot & tales Episcopi, hoc est, qui Christi velut ex professo & hostiliter oppugnabant ecclesiam, & Hierarchiam eius modis omnibus confundere moliebantur, qui capto primum omnium Imperatore & Imperio, vniuersis eius viribus persequebãtur orthodoxos,

& velut ex ſuperiore loco magnis cladibus & iniu-
rijs afficiebant, qui inſuper ſynodalem autoritatem
præ ſe ferebant. Quod, inquam, hi a Romano Pon
tifice Iulio, cuius vnius grauis nimium ipſis erat au
toritas, vt quæ ſola impijs eorum conatibus obſiſte
ret, factæ a ſe ordinationis in illis eccleſijs Orientali-
bus confirmationem Epiſcoporum peterent.
Quod nunquid feciſſent, niſi totius orbis conſen-
ſu & confeſſione fuiſſet notorium, abſque Roma-
ni Pontificis confirmatione factas ordinationes ei-
uſmodi viribus non ſubſiſtere? Quid enim hac de
re ex medio Oriente vltra tam vaſta terrarum, ma-
riumque ſpatia vni Romano Pontifici moleſti fue
re, ſi ad eum (quod nunc diabolico odio excœcati,
& omnis eccleſiaſticæ antiquitatis ignorantiſſimi
aduerſarij noſtri impudentiſſime & pertinaciſſi-
me affirmant) vnius Romanæ cura pertinebat ec-
cleſiæ? ſi quæ in Orientalibus illis eccleſijs gereban-
tur, nihilo magis ipſius intererat, quam Mediola-
nenſis, Rauennatis, aut alterius cuiuſque Epiſco-
pi? Et quid tandem factum eſt? Receptis ſyno-
dalibus actis, æquum ſe iudicem Iulius præbuit, &
canonice coram ſe euocatis, damnatis vna cum da-
mnatoribus, examinatiſque ſingulorum accuſa-
tioni-

tionibus & defensionibus, cum illos innocentes reperisset, ab horum damnatione absoluit, & singulis suas ecclesias reddidit, conuersa in damnatores iusta damnationis sententia. Cuius vnius iudicium, absque vlla hæsitatione aut contradictione, amplexa est & sequuta vniuersa Christi ecclesia: & Athanasium suum receperunt Alexandrini, Constantinopolitani Paulum, Gazei Asclepam, Marcellum Ancyrani, Lucianum Hadrianopolitæ, & suos quosque cæteræ. Illos vero dicti concilij & iniustæ damnationis fratrum innocentum autores excommunicatos ab eodem, catholica Christi ecclesia, & tunc, & deinceps, pro rite excommunicatis habuit. Horum ita gestorum, præter fidem historicam (cuius testes habemus Socratem & Sozomenum, autores imprimis graues, & rerum ecclesiasticarum eius temporis scriptores dilligentissimos, ad hæc Græcos homines, ne quid eos in Romanæ ecclesiæ fauorem confinxisse calumniari possis) confirmat etiam altera Iulij ad dictæ synodi autores epistola, cuius tenorem pene ad verbum prædicto etiam capite libri quarti Hierarchiæ a nobis insertum inuenies. In qua inter cætera affirmat, antiquis canonibus ecclesiasticis,

atq;

atque adeo Apostolicis, cõstitutum, & Niceni concilij canonibus renouatum, non licere præter sententiam Romani Pontificis celebrare concilia, nisi illa ordinaria, nec damnari Episcopos, nec quicquã terminari de omnibus grauioribus negocijs ecclesiasticis, quo oppressis & iniuste damnatis refugium pateat: & aduersus improbos, contumaces, superbos, & fratrũ oppressores, vltio iusta parata sit.

Et quamuis Nicomediẽsis ille Eusebius, eius impiæ factionis caput & signifer, quæ de Athanasio decreuerat Iulius, vt habet ille Socrates, non occurrit agnoscere, hoc ipsum, non propterea factum idẽ affirmat, quasi autoritatem & iudicium eius adhuc contemnere pergeret, sed quia continuo post celebratum illud concilium, ante finem iudicij Romani Pontificis morte præuentus fuerat. Habet enim in hæc verba. Eusebius autem legationem misit ad Iulium Romanæ vrbis Episcopum, rogans vt contra Athanasium iudex esset. Sed quæ de Athanasio decreuerat Iulius, non occurrit vt cognosceret. Quia dum paucum tempus vixisset post concilium, vita priuatus est. Quapropter Constantinopolitæ Paulum rursus in ecclesiam introduxerunt,

& cæ-

& cætera. Sed & Vrsatius & Valens hæretici, postea libellum pœnitentiæ Iulio offerentes, & consentientes ὁμουσίου verbo, communicare meruerunt. Hactenus Socrates.

Sozomenus vero eidem historiæ his verbis testimonium perhibet. Igitur Athanasius, inquit, relinquens Alexandriam, Romam profectus est. Cõtigit autem eodem tempore etiam Paulum Constantinopolitanum Pontificem illuc vna concurrere, & Marcellum Ancyræ, Asclepam quoque Gaziæ: qui, dum Arrianis esset aduersus, calumniam passus ab his, quasi subuertisset altare, damnatus est. Pro quo Gazeorum ecclesia Quinciano committitur. Lucianus autem Hadrianopolites Episcopus, ob aliam accusationem ecclesia sua priuatus degebat in vrbe Romana. Cognoscens ergo Romanus Episcopus crimina singulorum, & omnes Niceno concilio concordare comperiens, eos in communionem suscepit tanquam omnium curam gerens propter sedis propriæ dignitatem, singulisque reddidit suas ecclesias. Et Orientalibus Episcopis scripsit, quod non recte tractassent viros inculpabiles, de suis ecclesijs eos expellentes; & quod constitu-

tiones Niceni concilij minime obseruarent. Quorum paucos ad certum diem sibi adesse præcepit, vt coram eis ostenderet, iustum se super illis protulisse decretum, & deinceps se non passurum interminatus est, nisi ab huiusmodi turbis & nouitate cessarent. Et ille quidem hæc scripsit. Athanasius autem & Paulus, epistolas Iulij Orientalibus Episcopis miserunt, & singuli eorum suas sedes adepti sunt. Hæc ille Sozomenus. Ex quibus omnibus clarissime intelligis lector Christiane, eo sæculo, hoc est, ante annos mille ducentos, magis recognitam fuisse autoritatem Romanorum Pontificum in Alexandria, Constantinopoli, vniuersa denique toto orbe ecclesia, quam nunc in hoc vno, qui vix nobis restat, Occidentis angulo. Ab eius autoritate dependisse statum vniuersæ domus & familiæ ecclesiasticæ: Episcoporum vt confirmationes, ita depositiones & iudicia: vtque impiorum & malignantium concilia, & totius pene Orientis conspiratio, aduersus autoritatem eius præualere non valuerit. Quin & Agapeti, te quæso lector, & Anthemij Tragœdiam, vt diligenter attendas. Nam eius exitus euidentissime demonstrat, quam eo sæculo vniuersus toto orbe Christia-

nus

nus, ab vnius Romani Pontificis iudicio suspensus fuerit.

Quin Athemius ille Trapezuntinus ante Episcopus, Iustiniani Augusti, & præcipue Theodoræ Augustæ, cuius affectibus ille obsequebatur, fauore deserta ecclesia sua, cõtra ecclesiasticos canones irrepsisset in Constãtinopolitanam ecclesiam tunc vacantem per mortem B. Epiphanij, eoq; suo illicito ambitu, & insuper, quia cum Seuero Antiocheno Episcopo, & Petro eius discipulo, Zoaroq; monacho Euticianæ paulo ante damnatæ præsidiæ sectatoribus, communicare suspectus fuerat, haud leuiter perturbaret statum Orientalis ecclesiæ: confugerunt totius pene Orientis orthodoxi Episcopi, presbyteri, clerici, & monachi ad sedẽ apostolicam, supplices literas dirigentes Agapeto Romano Pontifici, & orãtes vt sui memor officij, illud scandalum auferret ab ecclesia, & apostolicæ sæueritatis gladium destringeret in hæreticos & euersores ecclesiasticorum canonum. Vtque iuberet impia hæreticorum scripta igni contradi, & ea habentes proferre in publicum ad imitationem eorum, qui zelarant possidere Manichæa, Nestorij, inquam,

& Euticetis insensati, & Dioscori patris et protectoris eorum. Addunt & rogare eundem aduersus Anthemium, velut paternis Apostolicorum Pontificum prædecessorum suorum sanctionibus contrauenientem, vt suæ aduersus illum sententiæ sanctum & perfectum finem imponat, quo omne de medio extinguatur scandalum a paruulis in dominum credentibus. Et optatam, inquiunt, vocem audietis ab omnibus nobis. Custodiat dominus sedē vestram tanquam dies sæculi, qui Petri successor et imitator existens, nos a tribulatione saluastis, & eos, qui nos odiunt, confudistis. Quas illorum literas in acta quintæ synodi relatas inuenies, vna cum speciali accusationis libello aduersus Anthemium. In quo eundem ipsum velut obsecrando adiurant, vt sequens eorum exemplum, qui ante se claruerant in sede Apostolica, faceret & ipse contra inualescentes aduersus autoritatem sanctorum canonum, quod B. Cœlestinus fecit aduersus Nestorium: nempe, vt illi tempus præfigeret, intra quod, nisi Apostolicæ sedi & suæ beatitudini libellum sanæ fidei suæ porrigeret, & se ab hæretica suspicione liberaret, cæteraque omnia iussa ipsius peragerete, alienum ipsum definiret ab omni Pontificali

ficali dignitate & efficacia, & ſortem ipſum accepit ſe cum eis,quibus communicabat hæreticis.

Ad quorum ſupplicationes ſanctus Pontifex cō miſſæ ſibi curæ ouilis Chriſti non defuit,ſed Seuerum illum Antiochenum Epiſcopum cum ſuis cō plicibus,anathematis mucrone confoſſos,velut mē bra palam putrida abiecit ab eccleſia. Anthemium vero de Conſtantinopolitana ſede, in quam illicito ambitu aduerſus canones irrepſerat, depoſuit. Inſuper & terminum illi præfixit purgationis canonicæ,intra quem,niſi coram ſe comparens,omni ſe expurgaſſet ſuſpicione,qua laborabat, prauitatis hæreticæ, non ſolum ab omni dignitate eccleſiaſtica,ſed etiam a nomine Chriſtiano alienus habēdus foret:ſortemq; accepturus cum his, quibus cōmunicaſſe conuictus fuerat,hæreticis.Hæc in hunc modum geſta fuiſſe quintæ ſynodi acta clariſſime cō probant.

Poſt hæc, cum idem Pontifex, inter Theodatū Gothorum regem, & Iuſtinianum Imperatorem componendæ pacis gratia Conſtantinopolim profectus,nullo nō honoris genere ab Imperatore exci

peretur, impetrassetque, quæ volebat pro necessitate temporis, ex sententia: vicissimque ab eodem importunis nimis ac pene violentis precibus sollicitaretur ac perurgeretur, vt damnatum a se Anthemium, in communionem rursus reciperet, & confirmaret in Constantinopolitana ecclesia: cum imperialis ille sollicitationis vim (quæ iustam satisfactionem non admittebat, vxoris, cui plurimum indulgebat, impotenti affectui subseruiens) non ferret amplius, rei indignitate commotus, & liberiori constantia vtens: Ego, inquit ad Iustianum Christianissimum Imperatorē, venire me putaui: sed Diocletianum inuenio. Qua responsi libertate, & tanti Pontificis autoritate permotus Imperator Anthemium cum suis excessibus & erroribus execratus, & Pontificiæ damnationis executor factus, relegagauit. In cuius locum venerabilem Menam S. Pontifex suis manibus consecrauit Episcopū. Qua de re idem ad Petrum Hierosolymitanū Episcopum, & eos qui secum congregati fuerant, scribit se dignam, Christiane doctam, piam, & plenam apostolicæ grauitatis epistolam, quæ et ipsa inter acta quintæ synodi relata est.

Sed cum Theodora Augusta iamdudū capta

acti-

actibus et impietate illius damnati Anthemij, ordi-
natum in eius locum venerabilem Menam perse-
queretur implacabili odio, mortuo Agapeto, quid
non egit & scriptis, & nuncijs apud eius successo-
rem Siluerium, vt rursus expulso Mena, in Cõstan
tinopolitanam ecclesiam reuocaretur Anthemius?
Cui cum ille libera autoritate respõdisset, nũquam
se reuocaturum hominem hæreticum, iamdudum
condemnatum eius impietatis a suis prædecessori-
bus: accensa illa magis furore fœmineo, & agitata
illo spiritu, qui hæreses & schismata seminat, cõtra
sanctum Pontificem egit apud Belisarij vxorem,
vt subordinata quacunque aduersus illam calũnia,
quoque prætextu, quoquam relegaretur in exiliũ.
Itaque submissis per illam falsis testibus, qui dicerẽt
sibi constare, coniurasse illum cum Gothis aduer-
sus Imperatorem, illis proditurum vrbem, in Põtia
nas insulas deportatus est: quamuis non dubita-
ret Belisarius, nec ignoraret, ab vxore subordina-
tam esse calumniam. Quæ res illi multarum cala-
mitatum, in quæ post incidit iusto Dei iudicio, cau
sa fuisse creditur.

Cum autem, neq; sic voti compos illa fieret, san
cto

cto Pontifice fortiter ferente exiliũ, eo mortuo, modis omnibus ſtudebat, vt in eius locum eligeretur Vigilius, etiam vi apud clerum & P. R. interpoſita: qui ſub Siluerio legatum agens ſedis Apoſtolicæ apud Iuſtinianum Conſtantinopoli, promiſerat Auguſtæ, ſi eius ſtudio deſignaretur ſucceſſor Siluerio, ſe illi obſequuturum de Anthemio. Cum quo iam promoto ad culmen ſedis Apoſtolicæ, agit velut ex pacto, vt ſuæ fidei ſatisfaciat, & abiecto Mena Anthemium reſtituat Conſtãtinopolitanæ eccleſiæ. Sed iam factus ille Ro. Pontifex, quamuis malis artibus, haud tamen deſtitutus eſt illius cathedræ priuilegio: ſed ſanioris ſententiæ effectus reſpondit Auguſtæ, dolere ſe, ſi quid male atq; inſipienter illi addixiſſet. Nunc vero Petri ſucceſſorem et Chriſti vicarium, quamuis indignum, agentem, committere ſe non poſſe, vt hominem hæreticum, per ſuos prædeceſſores damnatum, reſtituat, ſed malle potius ſe omnia perpeti. Qua de cauſa aliquãto poſt aduocatum ad ſe Conſtantinopolim, & omni honoris genere a Iuſtiniano exceptum, cum rurſus & minis & precibus fatigaret, vt præſtaret promiſſum, conſtantiſſime recuſantem deportari tandem fecit, muliebri impotẽtia, & iam præ ſenio

aut

aut morbo prope delirante, & impiæ mulieri per omnia obſequente Iuſtiniano, in Proconiſſum, Gipſumq; inſulas, vna cum clero, qui ſecũ Roma venerat, vbi permanſit ad Theodoræ obitum. Poſtmodum reſtitutus ad preces Rom. cleri & Narſetis, nec vnquam iniuriarum, aut exilij tædio, ad impia Auguſtæ vota ac deſyderia deflecti ſe paſſus eſt. Vt clariſſime intelligas, hanc apoſtolicæ ſedis rupem ſemper perſtitiſſe immobilem, ad confirmandos toto orbe Chriſtianos fratres, omnemque altitudinem ſeſe extollentem aduerſus Deum, aduerſus orthodoxam fidem, aduerſus eccleſiaſticos ſanctorum patrum canones, deijciendam.

Sed quo tandẽ, & a quo, tantopere efflagitarant illi, tantus Imperator, et tam impotens deſyderij ſui Auguſta, quaſi pro ſua & totius ſalute ageretur Imperij, vt reduceretur Anthemius? nũquid alio, quã Conſtantinopolim? nunquid ab alio, q̃ a Ro. Pontifice? Cur quæſo non poterant ipſi, ſua illa Imperiali poteſtate, in Imperialis reſidentiæ ſedem, abſque Ro. Pontificis conſenſu reducere Anthemium, & inde Menam expellere, niſi ad vnius Ro. Pontificis autoritatem iſta pertinere recognouiſſet orbis vni-

uersus? nisi orthodoxus populus his in rebus suspẽsus fuisset ab vnius Rom. Pontificis iudicio? Et nunquid aduersus eius sedis autoritatem aliquando Constantinopolitanæ ecclesiæ est restitutus Anthemius? aut inde expulsus Mena, quem in eius locum ordinauerat Ro. Pontifex? Et te, symmistasque tuos non pudebit Bucere, in hos ipsos esse tam contumeliosos, conuitiosos, & iniurios? Parum est quod dicitis, quamuis impudentissime & mendacissime dicatis, qui alios euidentissimam veritatem asserentes, mẽdacij reos facere nõ erubescitis, quod passim illa vestra asseuerandi quicquid in mentem venit audacia, simplicibus, & vobis credulis, inculcatis, non ita nuper natam huius sedis autoritatem, & primatũ super alias ecclesias, nisi adderetis horrẽda conuitia, quæ in fratrem Christianum nulla fert modestia, imo vix in vllum ethnicum. Quod si vobis satis demonstratum nondum sit, fuisse huius sedis primatum ab initio, ab ipso institutum Deo, nõ ab hominibus, eumq; tãto semper viguisse magis, quanto plus viguit Christiana religio, mihi videmini ad euidentissimam veritatis lucem vel inuitos oculos claudere. Audistis enim, & magis adhuc audietis in subsequentibus, in illa florente adhuc, et

vere

vere Christiana ecclesia, q̃ties vnus Romanus Pon tifex, & quanta cum libertate, in omnium aliarum principalium sedium antistites, Alexandrinũ, Antiochenum, Constantinopolitanum, cæterosq́;, suæ autoritatis potestatem exercuerit: vtq́; aut præuaricantes a regula orthodoxæ fidei, aut aduersus sacrorum canonum autoritatem sese efferentes, sua illa principali autoritate, aut resipiscere coegerit, aut deploratos abiecerit e sedibus illis suis, omnique Christiana ecclesia, in deiectorum locum substitutis alijs. Et hæc non vi vlla, aut vlla tyrãnide, sed verbo solo: at tam potenti, tantæq́; autoritatis, vt aduersus sæua violentissimorum tyrannorum arma, aut potentissimorum & superbissimorum Imperatorum Imperia, etiam in ipsa Imperialis residentiæ vrbe Constantinopoli, præualuerit.

Dioscorus Alexandrinus antistes, vna cum tot secum congregatis Episcopis in secũda illa, quãuis vniuersali synodo, etiã legittime indicta, testes sunt, quanta aduersus ipsos, & q̃ efficax viguerit vnius Romani Pontifi. B. Leonis autoritas, quæ sola orthodoxam fidem aduersus impium, quamuis generale concilium, tutata est, & in ipsum impietatis autorem Dioscorum secũdæ sedis Episcopum,

Apostolicæ sæueritatis gladium distrinxit: quē nō solum ab Alexandrina sede, sed ab vniuersa Christi ecclesia, irreparabiliter abiecit: cęteris, qui eius impietatem secuti sunt in concilio, ex cōmunicationi ad pœnitentiam & resipiscentiā vsq; subiectis. Cuius iustum iudicium probauit aliquanto post subsequens Chalcedonensis illa synodus, quale eatenus vniuersa etiam Christi ecclesia recognouerat. At huius rei Tragœdiam, lib. VI. Hierar. nostræ locis plærisq; prolixius ac diligētius explicatā inuenies.

Aduersus Anatholium, beati illius Flauiani in Constantinopolitana ecclesia successorem, cū nō recte incederet ad veritatem euangelij, idem Leo quā libera, efficaciq; autoritate vsus fuerit (Ne, inquit, ad negligentiam rectoris referatur, si quisquam in ecclesia catholica, ea prædicare præsumeret, quæ hæreticorum sensibus conuenirent) vtque coegerit illum, ad suum præscriptum ordinare Constantinopolitanā ecclesiam: insuper & pœnitere de illicito ambitu primatus suæ sedis post Romanam ecclesiam, quo tentauerat, & in assensum inclinauerat Chalcedonēsem synodum, dicti quoque lib. capite IX. ex eiusdem beatissimi Leonis plærisq; epistolis

cla-

clarissime demonstrauimus. Quem & ipsum, ita exigentibus eius excessibus, aliorumq; ædificatione & exemplo, a sua, & catholicæ ecclesiæ communione separauit ad tempus, vsq; ad satisfactionem congruam, qua intercedente, ac spondente pro eo Martiano Imperatore, recõciliari obtinuit, ea tamen adiecta lege, vt retractatis ordinationibus, quas de Andrea & Euphrate in sua ipsius ecclesia fecerat, eandem vniuersam ad præscriptam sibi regulam ordinaret. Testis est eiusdem epistola XLV. ad eundem Anatholium.

Aduersus B. Ioannem Chrysostomum, S. Paulinum, & Euagrium, conspirauerat Orientalium Episcoporum pars maxima: qui in vnum synodice couenientes, eosdem damnationis perculere sententia. Quam, tanq̃ prolatam contra autoritatem sedis apostolicæ, insuper & iniquã, vnius B. Innocentij Ro. Pon. retractauit autoritas, & autores iniquæ sententiæ excommunicationi subiecit. Quorũ Alexander Antiochenus patriarcha, per condignam satisfactionẽ, missa ex medio Oriente solenni legatione ad Innocentium, reconciliari meruit. Pro Attico aũt Constantinopolitano, ante dignam ad eiusdem

Innocentij arbitrium satisfactionem, a Maximiano sedis apostolicæ per Orientem legato frustra intercessum est. De Alexandro Antiocheno ita rem habere, testatur eiusdē Innocentij ad Bonifacium presbyterorum epistola. De Attico item Constantinopolitano, idem respōdet Maximiano, mirari se, quod pro eius cōmunione intercesserit: Cōmunio enim, inquit, suspensa restituitur demonstrāti causas, quibus acciderat, iam esse detersas, & profitenti cōditiones pacis impletas. Quod neque apud nos Atticus, missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel potuit demonstrare completum. Quemadmodum Antiochenæ ecclesiæ frater & coepiscopus noster Alexander, digna legatione prosequutus est, & probauit vniuersa, quæ apud Antiochiam fieri debuerant, fuisse cōpleta. Quorum amplexati pacem, vtique fidem fecimus, & magno tramite eandē ostendimus, si modo, quæ discussa sunt & completa ab alijs, etiam ipsi pro suo loco fecisse & compleuisse aliquando monstrauerint, communionemque, vt isti, legatione solenniter destinata, sibi rogauerint redhiberi. Hæc Innocentius, qui etiam ad Atticum Beroæ Episcopum, eadem ex causa reconciliari petentē, conditiones præscribit, quibus impletis recipi in communionē possit.

Hic

Hic rursus te oro Christiane lector, mecũ vt diligenter perpendas, quo pacto inter violentissimos illos turbines & procellas, quibus omnes aliquando omnium sedium antistites hæretica peruasit contagio, tota pene ab imis vsq; fundamẽtis quassata, concussaq; ab hæreticis, orthodoxa subsistere potuisset ecclesia, nisi fundata fuisset super illã petram, singulari beneficio Dei immobilem, quæ terrarũ orbe reluctante (vt illius Chrysostomi verbis dicã) adamantis naturã in firmitate superaret? Quæ apostolicæ illius viuæ traditionis (quã, successione tm̃ continua Episcoporũ, nõ aũt scripto nos accepisse, supra, atq; alibi clarissime demonstrauimus) peruenire ad nos potuisset synceritas, alias ecclesias vniuersas toties occupãtibus hæreticis Episcopis? Quis ordo, q̃ facies, q vigor Hierarchię ecclesiasticę, inter illos Episcoporũ toto orbe sine modo aduersus sese tumultuantiũ conflictus? inter illas improborũ ambitiones, contra ecclesiasticos canones, sibi passim omnibus vendicantibus omnia, nisi vna hæc sedes apostolica, & dotata a Deo & cõseruata fuisset illo, q̃d adstruximus & adstruimus, priuilegio? Cuius vt semp permãsit integra fides, ad confirmãdos toto orbe Christifideles in fide, ita viguisse autoritatem ad destruendam

dam omnem altitudinem sese extollentem aduersus orthodoxā fidem, aduersus apostolicos ecclesiasticosq; canones, an ex his cuiquam obscurum est?

Simplicij Romani Pon. haud est ignota historia, vt in Timotheum Alexādrinum, sectatorem Dioscori (qui trucidato per hereticos B. Proterio, quem in eiusdem Dioscori locum ordinauerat Chalcedonensis synodus, & confirmauerat beatissimi Leonis autoritas, ecclesiam Alexandrinam inuaserat) & Petrum eius diaconum, anathematis protulerit sententiam. Ad hoc instantibus, altero Timotheo, qui ab orthodoxis canonice electus erat successor Proterio, insuper & Acatio Constantinopolitano, cui vices suas per Oriētem cōmiserat. Quibus damnatis, et per Leonem Imp. sententiæ apostolicæ sedis executorem relegatis, cum post, mortuo eodē Leone, & Basilisco inuadente Imperium, per occasionem turbatæ Reipublicæ reuersi illi ab exilio, hæreticorum studio Alexandrinam rursus inuasissent ecclesiam, expulso inde Timotheo orthodoxo & legittimo Episcopo, haud longe postea e vita sublato Timotheo illo inuasore hæretico, Petrus eius diaconus & impietatis socius, eandem occupauit ecclesiam. At

Zeno-

Zenone mox legittimum recuperante imperium, ordinataq; Republica, deturbato, imo in fugam se proripiente illo Petro, suæ sedi restitutus est Timotheus ille orthodoxus & legittimus Episcopus. Qua de re, præfatus Acatius ad Simplicium scribens, & actorum omnium ipsum certum faciens: Sollicitudinem, inquit, omnium ecclesiarum circũferentes nos indesinenter hortamini, quamuis sponte vigilantes & præcurrentes, sed vos diuino zelo sollicitos demonstratis, statum Alexandrinæ ecclesiæ certius requirentes, vt pro paternis canonibus suscipiatis laborem, sicut semper approbatum est. Sed Christus Deus noster, &c. omnem ipse victoriam perfecit, cõsortes nos cum tranquillissimo Imperatore faciens. Et Timotheum quidem decessorem spirantem procellas, & ecclesiasticam tranquillitatem conturbantẽ, vitæ subtraxit humanę, dicens ei: Tace & obmutesce. Petrũ quoq;, qui ab Alexandria more similis procellę surrexerat, dissipauit, atq; in æternam fugã S. spiritu flante cõuertit: vnum ex his, qui olim dãnati fuerãt, &c. Timotheus aũt, qui Dauidicæ mansuetudinis exẽplo subditur, & vsq; in finẽ patiẽs, potestati propriæ restitutus a Christo, propriæ sedis honore lætatur, &c. Hæc ille Acatius.

Sed idem, cum delegata sibi in illis regionibus autoritate apostolicæ sedis abuti cœpisset, velut propria, sibi ipsi quendam primatum meditans: quemadmodum & prædecessorum & successorum eius aliqui fecerant, ad quem finem, & Zenonem Imper. haud suspicacem, suis sibi artibus deuinxerat, multorum magnorumque deinceps motuum perturbationumque autor fuit in ecclesia. Siquidem mortuo deinde illo Timotheo Alexandrino Episcopo successore B. Proterij, cum orthodoxus populus in eius locum elegisset Ioannem Episcopum, restitit quantum potuit Acatius, & Petrum illum nuper damnatum autoritate sedis apostolicæ, & relegatū, ab exilio reuocari curauit: Imperatori, quo spectaret, haud intelligenti persuadēs damnatum iniuste. Quem & ipsum Imperiali fauore modis omnibus studebat in Alexandrinam, quam nuper inuaserat, ecclesiam reducere, sperās si id posset, suis conatibus illum cōmodum fore, nempe secundæ sedis antistitem tanto sibi deuinctum beneficio. Itaq; cum electus ille ab orthodoxo populo Ioannes, pro confirmatione obtinenda a sede apostolica, suæ electionis synodicam mitteret ad Simplicium, vna superuenit Vrbanus Subadiuua, sacra principis ad eundē

defe-

deferens, quibus ille petebat, vt Ioannis cõfirmatio-nẽ adhuc suspenderet. Sed q̄a de restituendo Petro in eisdem etiam literis est facta mentio, nihil cunctatus Simplicius, canonicam Ioannis electionem absque dilatione confirmauit: nec ob Imperialem gratiam quicquam de suo fastigio deflexit Pontificia autoritas. Vnde offensus quidem Imperator extitit, incentore illo Acatio: attamen Imperali illa indignatione nihil obstante, Ioannes electus & ab apostolica sede confirmatus, Alexandrinam obtinuit ecclesiam, & in eadem multis annis praesedit.

Mortuo deinde Simplicio, Felix secundus eius in apostolica sede successor, etiam in Acatium damnationis sententiam protulit, quod damnato illi apostolica autoritate Petro, cuius idem ipse procurator fuerat, absque eiusdem sedis communicauerat iudicio, & multarum aliarum transgressionum conuictus fuerat. Sed cũ Zeno Imp. apud Felicem pro eodem instantissime intercederet, fidem ei faciens illum poenitere, & in eius futurum arbitrio, victus Imperatoris precibus Messenium & Vitalem Episcopos, legatos suos eo transmisit, quo co-

gnita illius satisfactione congrua & pœnitentia, ecclesiasticæ eum cõmunioni restituerent, & damnatum olim illũ Petrum, Alexandrinæ occupatorem ecclesiæ, prorsus expellerent, et abijcerent ab ecclesia. Qui profecti cũ peruenissent Heracleam, nihil egerunt ex Pontificis sententia, sed contra potius, partim adducti metu, partim corrupti muneribus, damnatis excõmunicatisq; a sede apostolica communicauerunt. Quapropter & in hos merito indignatus Pontifex, ipsos quoque vt præuaricatores & Simoniacos, de ecclesiastico gradu deiecit, & excommunicationi subiecit. Quorum ita gestorum præter historicam fidem, eiusdem Felicis ad Acatium epistola, quam per ecclesiæ suæ defensorem vna cũ damnationis eius sententia ad eundem misit, indubiam fidem facit in hæc verba.

Felix Episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ Acatio. Multarum transgressionum repere ris obnoxius, & in venerabilis concilij Niceni contumelia sæpe versatus, alienarum tibi prouinciarum iura sæpe vendicasti: hæreticos & peruersores, & ab hæreticis ordinatos, quos etiam ipse damnaueras, atque ab apostolica sede petisti damnari, non

non modo comunioni tuæ recipiendos putasti, verumetiam alijs ecclesijs (quod nec de catholicis fieri poterat) præsidere fecisti, &c. Et quasi hæc minora tibi viderentur, in ipsam quoq; apostolicæ doctrinæ veritatem, ausus tuos & superbiam extendisti, vt Petrus (quem damnatũ a sanctæ memoriæ prædecessore meo ipse retuleras, sicut testãtur annexa) beati Euangelistæ sedem, te iubente, rursus inuaderet, &c. pulsoque eo, qui fuerat regulariter constitutus, captiuam teneret ecclesiam. Cuius tibi adeo grata persona est, et acceptum ministerium, &c. vt per Messenum & Vitalem crederes excusandum, nec eum laudare desineres, & multis efferre præconijs: ita vt damnationẽ ipsius, quam ante retuleras, verã non fuisse iactares. Tantum autem perseueras in hominis amicitia peruersi, vt quõdam Episcopos, nunc vero honore & communione priuatos, Vitalem atque Messenum, quos ad eius expulsionem specialiter miseramus, sublatos, custodiæ passus fueris mancipari: atque ad processionem, quæ tibi cum hæreticis habebatur, exinde productos, sicut eorum professionibus patefactum est, ad hæreticorum tuamque communionem pertraheres, pręmijsque corrumperes: & læsionem beati Petri apo-

stoli, a cuius sede profecti fuerant, non solum inefficaces redire faceres, sed etiam impugnatores omnium, quæ fuerant mandata, efficeres. In quorum deceptione tuam nequitiam prodidisti. Et libello fratris, coepiscopi mei Ioannis (qui te grauissimis obiectionibus impetiuit) apud apostolicam sedem secundum canones respõdere diffidens, obiecta firmasti, &c. Eos quoque literis tecum communicare testatus, quos constat esse hæreticos, &c. Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem: & sententia præsenti, quam per tuæ tibi ecclesiæ direximus defensorem, sacerdotali honore, & communione catholica priuatus, nec non etiam a fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen, & munus ministerij sacerdotalis agnosce, spiritus sancti iudicio & apostolica per nos autoritate damnatus, nec iam anathematis vinculis eruendus. Hæc ille Felix. Itaque cum iam ille Acatius, vna cum Petro Alexandrino, a Felice parem in se accepissent damnationis sententiam, processit eorundem pertinax conspiratio, et peiora grauioraque semper moliti, Imperatorem etiam Anastasium, qui Zenoni successit, suopte ingenio impium, suis sibi artibus facile deuinxerunt, & in su-

am

am pertraxerunt perfidiam. Cuius autoritate & studio coacti in synodum leues plærisque, & parum memores officij sui Græculi Episcopi, Imperialis fauoris & gratiæ auram facile in quiduis sequentes, illi apostolicæ sedis in se damnationis sententiam, per eosdem velut synodali illa autoritate, retractari procurauerunt. Petrum insuper illum, restituendum, reducendumque in Alexandrinam ecclesiam, deturbato inde Ioanne præfato, orthodoxo & legittimo Episcopo. Et sicut nullum sibi modum facile inuenit prauorum, quoties in vnum conuenit, conspiratio, etiam Kalendionem Antiochenum Episcopum, quod autoritatem apostolicæ sedis secutus, ipsis communicare nolebat, e sede sua eiecerunt, substituto in eius locum altero quodam Petro hæretico, & alia præterea sacrilegia & flagitia innumera patrarunt aduersus orthodoxos per vniuersas Orientis ecclesias. Omnesque illas principales sedes, Alexandrinã, Antiochenam, Constantinopolitanam, sua peruaserunt, occuparuntque impietate ac tyrannide.

Aduersus quos Gelasius, sanctus et doctissimus Ponti-

Pontifex, illius Felicis successor, constanter agens, & illos perfidos, apostolicæ sedis autoritate confidentissime persecutus est, & orthodoxorum se asylum, perfugiumque præbuit: præfatum Ioannem Alexandrinum Episcopum, & alios plærosque ab illis diuexatos, & suis spoliatos ecclesijs, benigne liberaliterque excipiens, fouens, ac protegens. Inter hæc, cum Acatius ille rebus humanis excederet, & de reconciliatione ecclesiarum ageretur, eamque ob causam Faustus a Gelasio missus esset Constantinopolim: Imperatoris impietas, qui etiam se in religione damnatum querebatur, Episcopos illos, qui Acatio aut in impietate sociati, aut Imperialis fauoris auram secuti, aduersus sedis apostolicæ autoritatem obsequuti fuerant, animosiores obstinatioresque reddidit: ita vt contenderent, Acatium quamuis mortuum, a vinculo excommunicationis absolui debere: alioqui præ se ferentes discessionem se plane facturos a sede apostolica. Qua de re per Faustum legatum suum certior factus Gelasius, eidem respondit in hæc verba:

Ego, inquit, iam mente percepi, Græcos in sua obstinatione permãsuros, ne cui velut insperatum

videri

videri possit, quod est ante præcognitũ, &c. Quid sibi vult autem, quod dixerit Imperator, a nobis se in religione damnatũ? Cum super hac parte, & pręcessor meus non solum minime nomen eius attigerit, sed insuper quando principatum regiæ potestatis adeptus est, in eius se rescripsit Imperij promotione gaudere, & ego nulla ipsius vnq̃ scripta percipiens, honorificis eum nostris literis salutare curauerim. Prædecessores mei sacerdotes, qui præuaricatoribus se communicasse propria voce confessi sunt, a communione eos apostolica submouerunt. Si autem illi placet se miscere damnatis, non potest nobis imputari, si cum illis velit abscedere.

Deinde iniquã refellens Græcorũ postulationẽ, qua absolui petebant Acatiũ in excõmunicatione apostolicæ sedis mortuum: Legatur, inquit, ex quo est religio Christiana, aut certe detur exemplum in ecclesia Dei a quibuslibet Pontificibus, aut ab ipsis apostolis, ab ipso denique saluatore, veniam non se corrigentibus fuisse cõcessam. Auditum certe sub cœlo nec legitur, nec dicitur, quod istorum voce depromitur: Date nobis veniam, vt tamen in errore duremus, &c. Mortuos legimus suscitasse Christũ,

& in errore mortuos abſoluiſſe non legimus, &c.
Minus miror, ſi ignorantiam ſuam ipſe non per=
ſpicit, qui dicit, Acatium ab vno non potuiſſe da
mnari. Itane perſpicis, ſecundum formam Chalce=
donenſis ſynodi fuiſſe damnatum Acatium? &c.
Nobis opponunt canones, dum neſciunt quid lo=
quantur: contra quos hoc ipſo venire ſe produnt,
quod primæ ſedi ſana rectaqꝫ iubenti parere refugi
unt. Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius eccle
ſiæ, ad huius ſedis examen deferri voluere: ab ipſa
vero nuſquã prorſus appellari debere ſanciuerunt,
ac per hoc, illam de tota eccleſia iudicare, ipſam ve
ro ad nullius conuenire iudicium. Nec de eius iudi
cio vnquam iudicari præceperunt, ſed ſententiam
ab illa conſtitutam non oportere diſſolui, eius de=
creta in omnibus ſequenda mandantes. In hac ipſa
cauſa, Timotheus Alexandrinus, Petrus Antioche=
nus, alter Petrus, Paulus, Ioannes, & cæteri, non
ſolum vnus, ſed plures, ſacerdotij nomen præferen
tes, ſola ſedis apoſtolicæ ſunt autoritate deiecti. Cu
ius rei teſtis docetur etiam ipſe Acatius, qui eorum
damnationem, priuſquam præuaricator exiſteret,
fuerat executus, plurimis deinceps exemplis demõ
ſtrans, in quam multis ipſi eccleſiaſticorum cano=
num

num præuaricatores fuerint. Hæc ille Gelasius ad Faustum.

Ad Anastasium autem Imperatorem, iustissime damnationis Acatij rationem explicans, inter cætera scribit in hæc verba:

Si, inquit, cunctis generaliter sacerdotibus, recte diuina tractantibus, fidelium conuenit corda submitti, quanto potius sedis illius præsuli consensus adhibendus est, quem, cunctis sacerdotibus et diuinitas summa voluit præeminere, & subsequens ecclesiæ generalis pietas, sibi præsidere iugiter agnouit. Vbi pietas tua euidenter aduertit, nunquam quolibet humano cõsilio supereleuare se quemquã posse illius priuilegio, quem Christi vox prætulit vniuersis, cuius ecclesia veneranda semper confessa est, & obseruat deuota primatum. Impeti vero possunt humanis præsumptionibus, quæ diuino sunt constituta iudicio, vinci autem quorumlibet potestate non possunt, &c.

Dardaniæ vero Episcopis, qui ad ipsum cauillationes Græcanicorum Episcoporum retulerant, respondens: Retulit, inquit, dilectio vestra, iacta-

re aduersarios, ideo Acatium non putare iure damnatum, quod non speciali synodo videatur fuisse deiectus, præcipue Pontificem regiæ ciuitatis. Quam cauillationem eorum remouens, multis primum exemplis demonstrat, in vnaquaque hæresi, omnes complices, sectatores, & communicatores damnatæ semel prauitatis, pari sorte censeri, & principali damnationis adstringi sententia: eiusque exequendi præcipuam curam pertinere ad autoritatem sedis apostolicæ. Quę, inquit, vnamquãque synodum sua autoritate confirmat, & cõtinua moderatione custodit, pro suo videlicet principatu, quem beatus Petrus domini voce perceptũ, tota Christi ecclesia consentiente, & retinuit semper, & retinet, &c. Ideo autem negari nõ posse iuste damnatum Acatium, quod proprijs literis confessus fuerat, se Petri illius Alexandrini, quem, expetita sedis apostolicæ autoritate, executor ipse quoque damnauerat, se communione permixtũ, &c. Nec plane, inquit, tacemus, quod cuncta per mundum nouit ecclesia: Quoniam non quorumlibet sententia Pontificũ ligata a sede B. Petri ius habeat resoluendi, vtpote quæ de vniuersa ecclesia ius habet iudicandi, nec de eius licet iudicare iudicio. Si-

qui

quidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo appellare permiſſus eſt,&c. Sed nec illa præterimus, quod apoſtolica ſedes ſine vlla ſynodo præcedente ſoluendi, quos ſynodus iniqua damnauerat, & damnandi nulla exiſtente ſynodo, quos oportuit, habuerit poteſtatem. Sanctæ quippe memoriæ Athanaſium ſynodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum ſedes apoſtolica, quia damnationi Græcorũ non conſenſerat, abſoluit. Aeque ſanctæ memoriæ Ioãnem Conſtantinopolitanũ Epiſcopum (Chryſoſtomum intelligit) ſynodus etiã catholicorꝫ præſulum damnauerat, quẽ ſimili modo ſedes apoſtolica ſola, quia non conſenſit, abſoluit. Itemq; ſanctum Flauianum Pontificem, Græcorꝫ congregatione ac ſynodo damnatũ, pari tenore, ſola apoſtolica ſedes abſoluit, atq; eũ potius, qui illius dãnationis autor fuerat, Dioſcorꝫ ſecũdæ ſedis præſulẽ, ſua autoritate damnauit, & impiam ſynodũ ſola non conſentiendo ſubmouit: vtq; Chalcedonẽſis deinde ſynodus fieret, ſola decreuit, & hoc nimirꝫ pro ſuo illo principatu, quem B. Petrus domini voce perceptum, & tenuit ſemper, & tenebit. Sicut ergo ſola ius habuit abſoluendi eos, quos ſynodica decreta perculerant:

 ſic

ſic etiam ſine ſynodo, in eadem cauſa, multos etiam Metropolitanos damnaſſe cognoſcitur, &c.

Hæc ille Gelaſius, longe ante annos mille. Quæ ſi diligenter perpenderis, ſi rem ipſam, de qua, ſi eos, ad quos iſta ſcripſerit, ſi ipſam ſcribendi energiam, libertatem, confidentiam, vel ſola Romanorum Pon. autoritatem, quanta ſuper vniuerſam eccleſiam eo ſæculo fuerit, tibi comprobare ſufficient. Nec minus apud te momenti habebunt, quod ſcripta ſunt a Romano Pontifice, cum re ipſa verbis ſuis fidem faciat, euidentiſſimis exemplis & hiſtorijs demonſtrans, cunctam hoc per orbem recognouiſſe eccleſiam, ligata a ſede B. Petri ſolui non poſſe quorumlibet aliorum ſententia Pontificum. Illam vero ſoluere ligatos, etiam a quorumlibet Epiſcoporum ſynodis, & male ſolutos alligare. Ad illam iuſſiſſe canones appellatiões totius eccleſiæ deferri: ab eius vero iudicio nunq̃ appellari, vt quod vltimum, ſacroſanctum, ratumq́ etiam cœlis eſt. Illam de tota eccleſia iudicare, nullius vero, quam vnius Dei, ſubiacere iudicio, a quo ſpecialis priuilegij prærogatiua cõſeruatur, dirigitur, & gubernatur ad vtilitatẽ Chriſti eccleſiæ, ita vt ab ea quærentes iudicij veritatem

ſem-

ſemper inueniant. Quæ vniuerſa adeo confeſſa ac notoria eo ſæculo fuiſſe conſtat, vt ad ea comprobanda haud alios teſtes requirat, quam eos ipſos, aduerſus quod ſcribit, eorundem conſcientiam & totius orbis conſenſum, confeſſionemq́ appellans. Quæ ſi adiunxeris ad ea, quæ ſupra induximus, nec minus, quæ ſubiuncturi adhuc ſumus, non intelligo, quid ſcrupuli Chriſtiano cuiquam de eo, quod demonſtrãdum hic aſſumpſimus, relinquere poſſunt. Quin & exitus eius, quam nunc tractamus, Tragœdiæ, clariſſime comprobabit, vnius Romani Pontificis autoritati, victum ſua conſcientia Orientem, atq́ adeo orbem ceſſiſſe vniuerſum: illiq́ ſua colla ſupplices rurſus ſubdidiſſe, a quo inique ſe ſubtraxiſſe recognouerũt. Ad quam vt iam reuertamur, res ipſe nos monet.

Cum in demortui illius Acatij locum tandẽ Ioannes electus eſſet Epiſcopus, & fruſtra ſæpe laboraſſet apud ſucceſſores Gelaſij pro obtinenda cõfirmatiõe canonica, & nouiſſime apud Hormiſdã: ab eodẽ amice & paterne eſt admonitus, vt anathematizaret prædeceſſorẽ ſuum Acatium, vna cũ impijs eius actis & exceſſibus, ſi haberi vellet inter Epiſcopos

pos orthodoxos & catholicos. Quod ille, q̄uis cupe
ret, non tamen audebat, viuo illo Imperatore Ana-
ſtaſio, qui per ſe impius, ab hæreticis illis & ſchiſma
ticis Orientis Epiſcopis in impietate ſua magis ob-
duratus fuerat. At hoc tandem ſublato e medio nō
ſine manifeſto diuinæ in illum vindictæ iudicio, ſi-
quidē fulmine ictus Dei iudicio pœnas dediſſe pu-
blice creditum eſt, tum propter hæreticam impieta-
tem, qua ipſe infectus, ſuo cōſortio, ac fauore illo Im-
periali, plæroſq; Græcorum Epiſcopos infecerat, tum
vel maxime, qm̄ legatos Hormiſdæ, qui procurādæ
pacis eccleſiarum cauſa Conſtantinopolim venerant,
Euodium Ticinenſem, & Fortunatum Catinēſem
Epiſcopos, Venantium Romanæ eccleſiæ presby-
terum, & Vitalem diaconum, non ſolum aduerſus
omnem religionem, ſed etiam aduerſus ius gentiū,
nefandiſſime violauerat: & magnis iniurijs, contu-
melijſq; non ſine multorum dolore atque indigna-
tione affecerat. Hoc, inquam, omnis mali & diſcor-
diæ incentore ſublato e medio, cum Iuſtinus ortho
doxæ fidei zelator, Reipublicæ ſuſcepiſſet guberna
cula, quo ab eadem & Imperio, expiaret tam imma-
ne, tamq; impium prædeceſſoris ſui facinus, miſſa
cōtinuo ad Hormiſdam honorifica legatione, apo-
ſtolicæ

ſtolicæ ſedis cõmunionem reuerenter, humiliterq́ expetijt, & debitam ei reuerentiam obedientiamq́ detulit. De pace itẽ eccleſiarũ, & imprimis Conſtantinopolitanæ, Ioannisq́ Epiſcopi eius reconciliatione & confirmatione obtinenda, egit diligenter. Ad quem cum idem Pontifex viciſſim mitteret legatos ſuos, Germanum Capuanum Epiſcopum, Ioannẽ & Blandum Romanæ eccleſiæ presbyteros, Felicẽ & Dioſcorum diaconos, præſcripta eis forma, qua Conſtantinopolitanam eccleſiam, vna cum Ioanne ſi reconciliari mererentur, in cõmunionem apoſtolicæ ſedis reciperent, & Ioannem in eadem eccleſia confirmarent: eoſdem illos, nullo non adhibito honoris genere, & publicæ lætitiæ teſte pompa inſigni effuſa obuiam illis tam illuſtrium virorum, quã cleri, monachorum & populi tanta multitudine, vt vrbs ipſa ſedibus ſuis migrare videretur (omnes enim diutini ſchiſmatis Acatij culpa inchoati, & Anaſtaſij Imperatoris impietate protracti, iam diu multumque pertæſi, magno reconciliationis deſyderio tenebantur) honorificentiſſime excepit Imperator: & Ioannes Epiſcopus, apoſtolicæ ſedis & legatorum eius mandata omnia, cõgratulante principe, clero, & vniuerſo populo, humiliter reueren-

terque accepit, & fideliter adimpleuit, professio=nemque fidei catholicæ ecclesiæ, propriæ quoque manus subscriptione, publice corã omnibus pro=fessus est: etiam dicto in se anathemate, si ab eadem vnquam deuiaret in posterum. Cuius historiæ fi=des, & ex actis quintæ vniuersalis synodi Constan=tinopolitanæ secundæ, & ex Iustini Imperatoris, & Ioannis Episcopi ad Hormisdam literis, ex huius quoq; epistolis ad diuersos, nempe ad Ioannem Mi leuitanum, ad Episcopos Hispaniæ, ad Epiphaniũ, ad Episcopos Beticę prouinciæ, clarissime constat.

Iustinus autem, hac de re, inter cætera in hæc ver ba scripsit Hormisdæ Pontifici. Scias nobis pater religiosissime, quod diu summis studijs quærebatur, patefactum, etiam antequam aduenirent, qui a vobis destinati sunt, quod Ioannes vir beatissimus, antistes nouæ Romæ noster, vna cum clero vobis consentiunt, nullis variantes ambiguitatibus, nullis diuisi discordijs. Scias libellum ab eo subscriptum, quem offerendum iudicaueras, sanctissimorum pa trum concilio congruentem. Quo omnes concur=runt (alacri opera suscipientes vota, tam nostra, quam Constantinopolitanæ sedis, quos veritatis

coruscus

coruſcus fulgor illuminat) omnes accelerant libentiſſime, quos delectat via dilucida, vt ſequantur ſcita patrum ſanctiſſima, leges probatiſſimas, & cōſilijs quorundam firmatas, qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis qui vagabantur incerti, in eo res colligitur, vt vnitatem indiuiduæ trinitatis ipſi quoq; in vnitate colant mentium. Negatum eſt, inter diuina myſteria memoriam in poſterū fieri præuaricatoris Acatij, quondam regiæ huius vrbis Epiſcopi: nec non aliorū ſacerdotum qui vel primi contra ſtatuta venerunt apoſtolica, vel ſucceſſores erroris facti ſunt, & nulla vſq; ad vltimum diē ſunt pœnitētia correcti. Et qm̄ oēs noſtræ religionis admonendi ſunt, vt exemplum ſequantur ciuitatis regiæ, deſtinanda vbiq; principalia præcepta edixiмus, &c. Oret igitur veſtræ religionis ſanctitas, vt quod peruigili ſtudio pro cōcordia eccleſiæ catholicę procuratur, diuini muneris opitulatio, iugi perpetuitate ſeruare annuat, &c. Hactenus ille.

Tenorem autem confeſſionis & libelli, de quo in his Iuſtini literis fit mentio, ſupra adſcripſimus. Habebat autem, ſi meminiſti (neque enim inutile eſt rurſus id inculcari) omnibus eſſe ad ſalutem

 neceſſa-

necessarium, vt rectæ fidei regulam custodiant, & a patrum traditione nullatenus deuient: agnoscant præterea infallibilem illam Christi sententiam, qua Simonẽ Ioannis Cepham, hoc est, petrã fundamentumq; superędificandæ ecclesiæ suæ, pronunciauit nunq̃ deficere in eius cathedra & successoribus: cõtestante hoc ipm rerũ euidentia & effectibus. Inuiolabilem siquidẽ fidem catholicam, singulari in eadẽ præuilegio semper custodiri: proinde & eandẽ velut orthodoxæ fidei magistrã oẽs seq: & præceptis decretisq; eius eidẽq; præsidentiũ Pontificũ velut præpositorũ a Christo ecclesiasticæ suæ domus familiæ, oẽs qui ad eandem familiam pertinẽt obedientiam debere. Non pertinere aũt ad eandem, sed a communione eius alienos esse, qui illi non cõmunicãt, non subsunt, non vniuntur & cohærent, vt suo fundamento ædificiũ. Hæc, inquam, illa continebat professio, fidei catholicę ecclesiæ et sanctissimorũ patrum consona: sub qua Ioannes ille Episcopus vna cũ Constantinopolitana ecclesia, & post eos alij plurimi Episcoporũ cũ suis ecclesijs, tam Illyrici, Thraciæ, Scythiæ, Syriæ, cæterarũq; regionum per Orientem & Septentrionem ad sedis apostolicæ communionem & catholicæ ecclesiæ recipi meruerunt

a dicto

a dicto schismate. Vt intelligas, domino protegente nunquam demergi nauiculam illam Petri, quantumuis videatur fluctibus obrui: semper triumphare eius iudicium: semper eius autoritatem præualere, quantumuis omnes mundi potestates reluctentur.

Sed vt reuertamur ad inchoatã Tragœdiã, eiq; finem aliquando imponamus: Cum plæræq; per Orientem ecclesiæ, vt auferrerẽtur e dipticijs sacris suorum antistitum defunctorum nomina, quorũ memoriã venerabãtur (qui tamen excõmunicatorum Acatij & reliquorum communione, necessitate quadã polluti fuerant) nulla ratione adduci possent: & ob id impediretur earundem reconciliatio & optata vnitas, hinc religiosiss. Imperator eãdem supra modum zelans, missis rursus ad apostolicã sedem suis oratoribus, hanc pro illis veniam deprecatus est: petens remitti seueritati aliquid, & mollius clementiusq; cum illis agi: ne paruo discrimine imperfecta manerent pacis desyderia, sed remissis concessisq; exiguis maiora grauioraq; corrigerentur. Veniam itaque nominum, inquit, postulamus, non Acatij, non vtriusque Petri, non Dioscori, vel

Timothei, quorum vocabula datæ ad nos sanctitatis v. literę continebant: sed quos in alijs celebrauit ciuitatis populorum reuerentia. Et hoc, exceptis vrbibus vbi vestræ beatitudinis libellus in plenum admissus est. Nisi & hanc quoq; partem beneuolentia vestra statuerit mitius corrigendam, &c. Et hoc quidem non dubitaueris ita nobis gratum futurum, vt pacifico statim responso lætior mundus reddatur. Hæc ille Imperator religiosiss. Iustinus.

Ex q̃bus omnibus, quæ ante annos mille & scripta & gesta sunt, intelligis puto Christianæ lector, non solum, quanta fuerit, quam a toto orbe recognita in illa primitiua ecclesia, sed etiam quam necessaria huius sedis autoritas: vtq; sine ea nihil permansisset in ecclesia syncerum & integrum, per eam vero ecclesiasticæ disciplinæ vigor, & orthodoxæ fidei integritas semper perstiterint. Esse proinde nihil quod dubites, aduersus hanc, quam nunc inuectam in ecclesiam cernimus horrendam confusionem rerum omnium, aduersus neglectum contemptumq; disciplinæ ecclesiasticæ, aduersus introducta in religionem dissidia, nullũ aliud superesse efficax certũq; remediũ, q̃ vt eccesiasticæ Hierarchiæ

suus

suus ordo, suus vigor atq; eius praesidi sua restitua
tur dignitas, autoritas, et maiestas: vtq; in eo, atq; v-
na eius sede religiose agnoscatur, q̊d Christus sua il
li oratione impetrauit, indefectibilis fidei priuilegi-
um, vniuersae (quod toties audisti) ecclesiae tam ne-
cessarium, vt sine eo nulla perdurasset in ea vnitas fi
dei & synceritas. Quoties em̃ cõuenerunt in vnum
ecclesiarũ principes, aduersus dñm, aduersus Chri-
stum eius: aduersus sanctissimorum conciliorum
autoritatem, a quibus orthodoxae fidei veritas con
tra impietatem haereticorum, nobis explicata defi-
nitaq; fuerat: Aduersus illud omniũ, vt primũ, ita
sacratissimũ Nicenum, nunquid primo Tyrũ, de-
inde Antiochenũ, postremo Ariminense, celeberri-
ma Episcopor; concilia celebrata nõ fuere: Et haec
vniuersa, vnius apostolicae sedis an nõ deiecit auto
ritas, et Niceni concilij autoritatẽ asseruit: Aduer-
sus quoq; Chalcedonẽsis synodi definitionẽ, ex nũc
explicata Tragoedia intellexisti, quantũ, quãdiu, &
q̃ pertinaciter conspirauerit Oriens pene vniuer-
sus: sed vnius sedis huius autoritate eius autoritas
perstitit. Vt intelligas verissime dictum ab illo
Gelasio, vnamquamq; ab ea synodum confirmari,
& cõtinua moderatione custodiri. Vnã hanc vni-
uer-

uersæ semper ecclesiæ, orthodoxæ fidei & regulam se præstitisse & vindicem, suæq; autoritatis gladiũ in hæreticorum impiorumq; damnationem, vniuersa Christi approbante ecclesia, vi magna distrinxisse. Cuius rei, præter ea quę iam audisti, vt adhuc exempla hic nonnulla subijciamus.

Damasus ille, qua apostolicę autoritatis vehemẽtia Sabellianos, Ennomianos, Macedonianosq; persecutus sit, vtq; illos cum impijs adinuentionibus suis subiecerit perpetui anathematis vinculo, testatur eiusdem ad Paulinum Thessalonicensem Episcopum, suum et apostolicæ sedis per Orientem vicarium epistola: qua illi præcepit, vt suam in eos cẽsuram ac sententiam publicari, & inuiolabiliter obseruari curaret per Orientis ecclesias. Quorum impietas cum latius dispersa altiores egisset radices, q̃ quæ euelli facile possent, & efficaciori videretur indigere remedio, eorundem causa, sub Gratiano & Theodosio principibus, ex eiusdem Damasi autoritate, Constantinopoli celebrata altera post Nicenam vniuersali synodo, in eandem conueniẽtes ex vniuersa ecclesia orthodoxi Episcopi, eiusdẽ illius, tanq̃ de nauicula Petri loquentis nobis, Christi sen-

tertiam secuti sunt per omnia: atque illos ab orthodoxa fide & Christi ecclesia alienos rite pronunciatos agnouerunt.

Idem ille Damasus, Apollinarem Laodicensem Episcopum de Christi humanitate noua dogmata ingerentem, vna cum Timotheo eius discipulo, apostolicæ seueritatis gladio prostrauit: quem sibi Christique ecclesiæ (quæ eius hæresi inficiebatur) supplices implorarunt totius Orientis Episcopi. Id quod eiusdē ad ipsos epistola satis indicat, quē Theodoretus ille Cyrenensis Episcopus, ecclesiasticarum rerū illius temporis scriptor diligentissimus lib. V. historiæ suæ ecclesiasticæ inseruit in hæc verba.

Quod debitam reuerentiam apostolicæ sedi vestra habet charitas, vobis filij charissimi præstatis ipsi plurimum: tametsi in sancta hac maxime ecclesia (vbi sanctus ille Apostolus sedens docuit) nobis gubernaculi, aut claui, quem tenendum accepimus officio incūbente, inferiores nos tanto honore fateamur. Scitote igitur, profanū illum Timotheum discipulū Apollinaris hæretici, vna cū impio eius dogmate, iamdudū a nobis exautoratū, &c. Licet aūt hanc epistolam dicto loco, atque alibi integrā legere.

Quanti vero illud existimandum est, quod idē ille Theodoretus in ipso libri quinti historiæ suæ initio scribit? Cum enim impiorꝫ Imperatorꝫ nonnullorum, & Episcoporum eisdem cōsentientium culpa, vniuersa illa Orientalis ecclesia fœdissima ordinum omnium confusione aliquandiu perturbata permāsisset, & orthodoxis Episcopis magna ex parte deturbatis ac relegatis, ab hæreticis passim occuparentur ecclesię: Gratianus vere orthodoxus et sapiētissimus princeps, mox vt Imperio inauguratus fuerat, zelans orthodoxæ fidei synceritatem per Oriētem restituere, legē promulgauit, vt quicunqꝫ Ro. Pon. Damaso communione & fide non sociarentur, tenere non possent ecclesias, sed ab eis expellerētur: misso ad eius executionem per vniuersum Orientem, quam late eius patebat Imperium, ex primoribus suis ducibus Sapore. Non fuit visum sapientissimo & Christianissimo principi, & zelatori orthodoxæ fidei, de fide singulorum disputatione inquirendum, num esset orthodoxa et syncera, sed singulorum fidem, ad fidē vnius Damasi, hoc est, Romanæ ecclesiæ, velut ad Lydium quendam lapidem, & certam amussim orthodoxæ fidei, simpliciter explorandam putabat: a qua quicquid di-

screpa-

screparet, certum habebat esse erroneum: quicquid eidem quadraret, orthodoxum & catholicum.

In Iouinianum & complices, qua autoritatis vehementia insurrexerit Siricius, illius Damasi successor, eosdem cum execrando suo dogmate, anathematis prosternens sententia, vtque ea ab vniuersa ecclesia (qua decuit reuerentia) excepta fuerit, testantur synodales plæræque literæ Episcopaliũ conuentuum, et imprimis Aphricanorum Episcoporum ex Thelensi synodo ad eundem Siricium in hæc verba. Recognouimus per literas S. T. boni pastoris excubias, qui diligenter commissum tibi gregem serues, & pia sollicitudine Christi ouile custodias, dignus quem oues domini audiant & sequantur, &c. Post multa autem ita claudunt epistolam. Iouinianum itaque, Auxentium, Germinatorẽ, Felicem, Plotinum, Genialem, Martianum, Ianuarium & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum damnatos haberi. In eandem fere sententiam ad eundem scripserunt Episcopi, qui Mediolani eadem de causa conuenerant vna cum beato Ambrosio.

Quod tanta eo sæculo fuerit, tamq; veneranda Ro. Pon. toto orbe autoritas, vt quæ pro diuersis fidei ecclesiasticisq; negocijs, suis epistolis (quæ decretorum semper autoritatem obtinuerũt per vniuersam Christi ecclesiam) ad diuersos scriberent, haud secus acciperentur ab omnibus, q̃ si de nauicula Petri ea ipsa dictasset ac prolocutus esset Christus, testimonio sunt in Aphricano concilio tot venientes sancti Episcopi aduersus Pelagianam hæresim, aduersus quam, velut præcipuum argumentum, desumpserunt ex B. Zozimi adhuc viuentis, quamuis in aliam causam, ad vniuersos catholicæ ecclesiæ Episcopos scripta epistola. In qua hæc eius verba. Nos autem instinctu Dei (omnia enim in suũ autorem referenda sunt vnde nascuntur) ad fratrũ & coepiscoporum nostrorum conscientiam omnia retulimus, qui attente, religioseq; obseruarunt. Quod testatur eorundem synodalis ad eundem Zozimum epistola inter cætera, in hæc verba. Illud vero, quod in literis, quas ad vniuersas prouincias curasti esse mittendas, posuisti, dicens (Nos autem instinctu Dei, &c.) sic accepimus dictum, vt illorum qui cõtra Dei adiutorium humani extollũt arbitrij libertatem districto gladio, velut

cursim transiens, blasphemam amputares. Quid enim tam libero fecisti arbitrio, quam quod vniuersa in nostræ humilitatis conscientiam retulistis? Et tamen instinctu Dei factum esse, fideliter sapienterque vidistis: veraciter fidenterque vt dixistis. Ideo vtique, quia a domino præparatur voluntas, & vt boni aliquid agant, suorum ipse tangit corda fidelium, &c. Hæc illi in Thelensi synodo congregati Episcopi. B. Cœlestinus in epistola ad Venereum cæterosque Galliarum Episcopos, aduersus eosdem illos Pelagianos gratiæ Dei inimicos, affirmat plærosque tunc fuisse per ecclesiam Episcopos orthodoxos, qui tametsi execrarentur atque anathematizarent impietatem Pelagij & Cœlestij, secundum iudicium sedis apostolicæ vehementer tamen improbrarent eorum studia, qui multis voluminibus aduersus errores illorum disputauerunt: vt re ipsa experti, quod supra admonuimus atque alibi copiosius adstruximus, aduersus hęreticos, ingeniosos præsertim, acutos ac dialecticos & in scripturis diligenter versatos, non solum esse inutilem, sed etiam perniciosam de scripturis cõflictationem, vt quæ fere ad nihil aliud valeat, quam vt ex scintilla euentilando maiorem ignem faciat, auditores autem, simplicio-

res præſertim, de certis dubitare faciat. Sed hoc ipſis potius videbatur, vt abſq; vlla diſputatione, & ſimpliciter ſequerentur omnes, quæ ſacratiſſima B. Petri Apoſtolorum principis ſedes, contra inimicos gratiæ Dei ſanciuit & docuit per ſuorũ præſulum miniſterium. Cuius rei gratia, idẽ Cœleſtinus quæ a B. Innocentio, Zozimo, & alijs aduerſus eandem hæreſim dicta fuere, digeſſit per capita.

Hoc certe conſtat de Cœleſtio, vt nulli ſynodali autoritati ceſſerit, nullis doctiſſimorũ patrũ aduerſus ipſum ſcribentiũ rationibus diſputationibusq; ſuperari valuerit, ſed ſola vnius Romani Pontificis autoritate: non audẽs (quod de eo D. Auguſtinus lib. II. aduerſus eundem & Pelagianum teſtatur) B. Innocentij Pontificis literis reſiſtere: ſed promittens omnia, quæ apoſtolica ſedes damnaret, ſe etiam damnaturum. Nam & rationes & ſcripturas ingenioſus homo, & ad diſputationes apte compoſitus, alio vertebat & eludebat facile. At huius ſedis autoritatem toto vt demonſtrauimus orbe recognitam, nec eludere potuit, nec inuertere, nec contemnere.

Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui

qui impie bipartiebat Christum, idem Cœlestinus apostolicæ autoritatis mucrone confodit. Cui cum terminum præfixisset, vt totius pene Orientis aduersus Anthenium beato Agapeto porrectus accusationis libellus continet, intra quem sibi sanæ fidei, qualem exigebat, professionem exhibere, & se omni prorsus hæresis suspicione liberare, & in cæteris quoque omnibus apostolicæ sedis iussis obtemperare deberet, præuaricatorem, nec obsequentem mãdatis suis, anathematis maledictioni subiectum abiecit e domo ecclesiastica. Ex qua cum latius dispersum venenum propter sectatores & infectos ab illo plurimos, efficaciorem vim remedij exposcere deinceps videretur, eiusdem Pontificis autoritate generali Episcoporum conuocatione facta in Epheso, ijdem illi cuius tanquam Christi ipsius de cathedra Petri loquentis sententiam reuerentissime exceperunt. Sic cum & ille Eutices, Nestorianæ impietati impietatem contrariam aliquanto post introduceret, beatiss. Leo eandem damnationi atque anathemati subiecit. Et cum propter sectatorum multitudinem, & longe lateque dispersum impietatis venenũ, videretur Imperatori Theodosio iuniori vtile, vt generalis Episcoporum conuocatio

catio fieret, ea quidem secundo in Epheso eiusdem Leonis autoritate facta est, sed Dioscori studio prę-uaricata, præscriptum sedis apostolicæ, eiusdem orthodoxam aduersus impietatem Euticetis sententiam improbans, hanc amplexa & secuta est. Aduersus quã magna autoritate insurgens ille Leo, orthodoxam fidem tutatus, nec quicq̃ moratus autoritatem vniuersalis, sed impij concilij, præuaricationis autorem q̃uis secundæ sedis antistitem, perpetuo anathemati subiecit, & vt Chalcedonensis synodus celebraretur, maxime expetẽte hoc ipsum pro pace ecclesiarũ Martiano principe Christianiss. autor extitit. In qua tamen, nec disputari quidem, nec inquiri permisit, an impie senserit Eutices, an iuste dãnatus a se Dioscorus, sed tantum vt congrua pacis media inquirerent atq; inuenirent: atque ita studerent reconciliationi Episcoporum, qui Dioscorũ secuti impietati eius in concilio illo subscripserant, ne orthodoxis plærisq; (qui prætextu synodalis autoritatis, cui aduersus apostolicæ sedis autoritatem consentire recusabant, suis sedibus pulsi fuerant, in eorum locum substitutis alijs) id detrimento foret: In definitis autem & iudicatis iam dudum a sede apostolica simpliciter sequerentur eius sententiã. Quod ipsum,

ipsum, & reuerenter & obedienter fideliterq; fecerunt.

Hoc est, quod illi B. Prospero Reginensi Episcopo necessarium imprimis visum est, ne cum his qui quotidie emergũt hæreticis, noua disputatione congrediamur, sed vnius apostolicæ sedis autoritatem aduersus eos sequi nos oportere. Nec erat, inquit, noua cum istis acie dimicandum, nec quasi contra ignotos hostes specialia ineunda certamina. Tunc istorum agmina fracta sunt, tunc in superbiæ socijs & principibus corruerunt, quando B. memoriæ Innocentius nefarij dogmatis errorem apostolico mucrone percussit: quando Pelagium, ad proferẽdam in se suosq; sententiam, Palestinorum Episcopor synodo coarctauit: quando Aphricanorum conciliorum decretis B. memoriæ Zozimus sententiæ suæ robur annexuit, & ad impiorum detruncationem, gladio B. Petri dextras omnium armauit antistitum: quando sanctæ memoriæ Bonifacius Papa, pijssimorum Imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei, non solum apostolicis, verumetiam regijs vtebatur edictis, &c. Cœlestinus quoq; Cœlestium totius Italiæ finibus extrudi iussit: adeo & prædecessorũ suorum statuta,

& synodalia decreta, inuiolabiliter obseruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nō permitteret retractari. Nec vero segniori cura ab eodem morbo Britannias liberauit: siquidem inimicos quosdam gratiæ Dei solum originis suæ occupantes, etiam ab illo secreto Oceani exclusit: & ordinato Gothis Episcopo, cum Romanam insulam studet facere catholicam, etiam barbaram fecit Christianam. Per hunc vnum etiam Orientales ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando B. Cyrillo Alexandrino antistiti gloriosissimo fidei defensori, apostolico auxiliatus est gladio. Hæc ille Prosper aduersus librum Cassiani, qui protectio Dei inscribitur.

Cum post damnatas Nestorij & Euticetis pugnātes hæreses, circa incarnationis diuini verbi mysterium, Petrus Antiochenus Episcopus nouā circa idem prodigiosamque impietatem introducere conaretur, nūc trinitatem ipsam, nunc diuinitatem, nunc immortalem spiritum, carnem in sui vnitatem, & pro nobis passionis contumeliam & mortem assumpsisse affirmans. Et propterea in Cherubico illo hymno, quē euidenti miraculo reuelatum in Lætanijs decātat ecclesia (Sanctus Deus, sanctus

fortis

fortis, sanctus immortalis miserere nobis) adderet post (immortalis) qui crucifixus es pro nobis, deinde subiungēs quod sequitur, miserere nobis: argueretur autem de illo a coepiscopis orthodoxis & catholicis, vnam illi minitantur censuram, damnationemq; sedis apostolicæ, nisi mature resipiscat. Ita enim ad illū Iustinus Sycelliæ Episcopus post multa alia. Cessa igitur, inquit, ab huiusmodi tua impia præcipitatione, non addas scandalum scandalo, & non sis amplius causa perditionis simplicium hominum: ne præsidens noster Felix secundum canones sententiam dicat contra te. Nec tunc iuuabit tibi dicere. Ego vtiliter hoc apposui, crucifixum in trisagio (ita Cherubicum hymnum illum appellant) confiteri, &c. Ita quoque Cincianus Acclusianus Episcopus ad eundem, post admonitionē prolixam, vt de incarnationis verbi mysterio pergeret sentire cū catholica ecclesia, illius hymni tenorem, vt ab eadem decantatur, diuino miraculo reuelatū demonstrās: vtq; sub B. Proclo Constantinopolitano Episcopo, eundē in Lętanijs decātante populo, cessauerit ruina et terręmotus vrbis regiæ. Sic ergo, inq̄t, & tu Lætanias fac, & pausabit ira, quæ cōtra te proferenda est. Sin aūt, veniet super te depositio a Papa

nostro Felice. Custodiat Deus mundũ a scandalis, &c. Cum aũt ille, nec p̃dictorũ, nec aliorũ quam plurimorũ correptione resipisceret, protulit tandẽ Felix in eundem damnationis sententiam, & ab Antiochena sede deposuit. Quod testatur eiusdem ad illum epistola, in qua post alia multa. Dicemus ergo, inquit, tibi. Quoniam dilexisti iniquitatem magis loqui quam iustitiam, dilexisti super omnia verba præcipitationis, & linguam dolosam, propter hoc Deus destruet te in finem, depositum a nobis, non solum ab Antiochena ecclesia, sed ab omni honore sacerdotali. Et firma sit hæc depositio tua a me, & ab his, qui vna mecum apostolicum thronum regunt, &c. Hæc ille Felix. Cuius etiam prædictorum epistolas integras legere potes in actis v. synodi, in quæ relatæ sunt: nec earundem tibi fides suspecta esse poterit.

Ex his omnibus puto lector Christiane, clarissime intelligis, ipsam quæ ab initio cernitur rei euidẽtiam ordini, formæ, ac faciei Christianæ ecclesiæ, quales ante & copiosius alibi ex diuinarum scripturarum irrefragabili autoritate demonstrauimus, exactissime subscribere: & quis fuerit melio-

lioribus illis ecclesiæ tẽporibus, dum in vniuersum pene orbem longe lateq; suos palmites & ramos extenderet totius sensus et cõsensus de autoritate Ro. ecclesiæ atq; eius Põtificis. Cuius nutu & imperio, non secus q̃ patrisfamilias cuiusdam, regebatur vniuersa domus ecclesiastica, ad quẽ vnum referebatur, qcquid in vniuersa ecclesia natũ erat grauioris negocij & controuersiæ: cuius autoritate definiebãtur vniuersæ quæstiones, quæ circa fidẽ religionẽque exortæ fuerant. Qui ab vniuersis toto orbe & maxime primarꝝ sedium Episcopis, solebat officij eorum rationem exigere: delinquẽtes pro excessus modo liberrima autoritate punire, incorrigibiles priuare omni honore, dignitate, et officio ecclesiastici, nec solum e suis sedibus, sed ab vniuersa Christi ecclesia abijcere. Cum quo quisquis non cõmunicabat, alienus a catholica ecclesia habebatur a Christifidelibus et orthodoxis omnibus. Quæ si tibi Bucere, symmistisq; tuis, antehac nota fuere, optima sane ratione non solũ admirari, sed et obstupescere mihi videor, quid vobis rationis & mentis sit, dũ aliã nobis ecclesiæ formã ac faciem confingitis: hanc vero quæ a Christo tam decore constituta, ordinata, formataq; est, obscurare, densissimis tenebris inuolue-

re, & e medio tollere quæritis, qua fronte audeatis vbiq; tam irreuerenter, tam impudenter, tam iniuriose, tam contumeliose debacchari in Romanum Pontificem atq; eius cathedram: quomodo toties aduersum nos iactare? vos sequi consensum catholicæ ecclesiæ, antiquitatis præsertim, & qui fuit melioribus illis ecclesiæ temporibus. Qui si vobis ex prædictis perspectus non est (tametsi adhuc magis ex sequentibus comprobabitur) stupendæ profecto ac prodigiosæ cæcitatis vestræ ipsi contra vos perhibetis testimonium.

Vt vero q̃ adduximus omnia, & deinceps inducturi sumus inaudita hactenus (vt videtur) vobis fuerint, q̃ erit indignitas? quę impudentia vestra, in tam crassa antiquitatis omnis ignoratione eius præsertim, vnde summa pẽdet omnium dissidiorum, quæ nũc circa religionem & fidem perniciosissime perturbant Christi ecclesiam: vnde vnitas, pax, & salus totius ecclesiæ tanto supercilio, tanta arrogantia, tam pertinaciter ingerere illa vestra haud sane sana somnia, ac docere alios omnes quæ prorsus nesciatis, vniuersæ antiquitati, atq; adeo catholicæ toto orbe ab initio Christi reclamare ecclesiæ, & tamẽ

asserere

asserere vos sequi eius consensum per omnia? Ex his tamen, vt alterum vobis eligatis necesse est. Neque enim est dare medium. In altero, inuenitur excæcatæ mentis plusquam diabolica obstinatia: In altero, prodigiosissima & plane intolerabilis impudentia: tametsi rei indignitati mihi nõ sufficiat aut respondeat impudentiæ vocabulum. Vtcunque autem hæc habeãt, mihi satis præstitisse videor, quod primo hoc loco præstaturum me receperam: præsertim si cum his etiam conferas, quæ adhuc subiũcturus sum: nempe clarissime demõstrasse ipsam, quæ ab initio cernitur, rei euidentiam, ordini, faciei, formæ Christi ecclesiæ, et autoritati in eadẽ sui igemonici Petri & successorum eius Ro. Ponti. quales in eadem institutos a Christo, ex diuinis scripturis supra atque alibi non vno loco euidentissimum fecimus, exactissime respondere. Ex quo tametsi etiam quod sequenti loco demonstrãdum proposuimus (nempe in ecclesiasticis conciliis celebrandis, aut vbicunque aliquid, quod ad fidem religionemque pertinet, definiendum est, cuius vigere ac regnare debeat autoritas) per se notum est: Buceri tamen tam graue conuitium, quo in euidentissima veritate tam impudenter nos mentiri affirmat,

maio-

maioris nos diligentiæ admonet. Inquiremus itaq; hoc loco quemadmodum proposuimus, quid proprie de eo ipso et clarissime definiat diuinarum scripturarum autoritas. Cui subiungemus recognitionem ab initio totius catholicæ Christi ecclesiæ, & conciliorum ipsorum melioribus ecclesiæ temporibus celebratorum omnium: Quam recipere, amplecti, consectari etiam Bucerus necessarium affirmat omnibus, qui Christi esse volunt, & reijcere ac fugere quicquid ab eadem est dissentaneum. Age igitur.

Perlustranti itaq; mihi vniuersum diuinarũ scripturarum contextum, & diligenter excutiẽti vnus omnino locus occurrit, tractatus quidem a nobis superius, sed alio respectu, quo diuinus spiritus, in veteri illo populo ecclesiam nostram adumbrans atque exprimens, ecclesiasticorum conciliorum formam, speciem, & autoritatem, & cuius vnius in eis vigere & regnare debeat autoritas, ita clare expressit, vt nihil omnino potuerit clarius, nihil expressius aut euidentius. Is est ille Deuteronomij supra, vt diximus, sed alio respectu tractatus a nobis, quo præcepit, quæstiones & controuersias inter

se habentibus, quæ expedire non poterant per constitutos in singulis ciuitatibus presbyteros subalternos populi iudices, vt eas referrent ad locum quẽcunque inter ipsos elegisset dominus: ad ipsam nempe Mosi cathedram, in qua domino ministrabat summus inter ipsos sacerdos & Pontifex, & ad sacerdotes & Leuitas, qui in eodem loco, vna cum Pontifice aderant & seruiebant tabernaculi, templi & altaris constitutis ministerijs, vt requirerent ab eis quæstionis & controuersiæ definitionem & iudicium. Qui, inquit, annunciabunt tibi iudicij veritatem. Quo in loco, hoc primum obseruabis, mitti controuertentes ad sacerdotale concilium, non extraordinarium quoddam, aut ex vniuersa ecclesia ad singulas quasque quæstiones & controuersias definiendas, non sine magna difficultate ac mora congregandum: sed ad constitutum certo notoque omnibus loco, velut ad tribunal quoddam ordinariũ, semper ad hoc patens ac paratũ omnibus. Quod concilij sacerdotalis formam habere debere, clarissime exprimit. Neque enim ad vnum principem sacerdotum & Pontificem Maximum, sed simul ad sacerdotes Leuitas, qui vna cum Pontifice præside, pro tempore vicis suæ eodem in loco ministrabãt

h domi-

domino. Qui exquirentes (vt habent Septuaginta interpretes) annunciabunt, inquit, tibi ipsum iudicium, aut, vt habet noster, veritatem iudicij. Exquirentes, inquam, hoc est, inter se consultando inuestigantes (quod est concilij proprium) annunciabunt tibi iudicij veritatem. Quibus etiam verbis, & eos qui controuersias suas illo, quo iussit dominus, quamuis ad homines, & peccatores homines, qui & ipsi erroribus circundati sunt, fideliter referunt, de inuenienda apud eosdem veritate securos reddidit, & principali cathedræ, sacerdotalique concilio quod in ea ordinare residet, diuinæ assistentiæ singulare priuilegium stabiliuit. Cuius insuper nobis autoritatem commendans. Et facies, inquit, iuxta verbum quod annunciabunt tibi ex loco, quem elegerit dominus Deus tuus. Et custodies valde, vt facias iuxta omnia quæcunque sancita fuerunt tibi (ita est apud Septuaginta) Quod ipsum, in Hebraica veritate legitur aliquanto clarius & significantius. Et custodies, inquit, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Iuxta legem quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non discedes a verbo quod annunciauerint tibi ad dextram aut sinistram. Ex quibus

vtique

vtique verbis nemo non intelligit, vt sacrosanctam esse voluerit sacerdotalis eius concilij apud suos omnes autoritatem, cui tam indiscusse, tam sollicite, tam districte omnes prorsus obedire præcepit. Et custodies, inquit, non negligenter aut secure, sed valde (Quod verbum a Septuaginta significationis gratia est additum) hoc est, admodum sollicite, vt facias iuxta omne quod te docuerint. Nihil (vt vides) excepit: nec vult negligenter attendi & haberi illorum doctrinam, præcepta, & iudicia: sed valde sollicite ac diligenter obseruari, ne ea trãsgrediantur vel in minimo. Siue enim quæstionis aut dubitationis ortæ de lege et religione, prolata fuerit ab eis definitio, siue ambigui iudicij prolata sententia: iuxta legem, inquit, quam docuerint, & iuxta iudicium quod dicent tibi, facies. Non discedes a verbo quod dicent tibi, ad dextram aut sinistram. Et hactenus quidem, vt summum in ecclesia tribunal, referre debeat formam sacerdotalis concilij, quæ sit eius singularis prærogatiua, quanti ab vniuersa ecclesia eius facienda autoritas, quam indiscusse, sollicite, districte sequendas eius definitiones, sententias, & iudicia. Nunc vnius ne, an plurium, & cuius in eo ipso, vigere,

& regnare debeat autoritas, consequenter exprimens, atque eius nobis formam & vnitatem sub vnius præsidis singulari vnitate commendans: Qui autem superbierit, inquit, nolens obedire imperio sacerdotis, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille.

Non iam plurium hic sacerdotum, vt antea, atque adeo sacerdotalis concilij, sed vnius, nempe præsidis meminit: ad cuius autoritatem censeatur ea pertinere sententia, illud iudicium: aduersum quam omnem contumacem inobedientiam vult expiari mortis supplicio, vt cæteri timorem habeant. Non iam dicit superbe contumaciterque inobedientem sacerdotum, sed sacerdotis stantis super alios, vt habet Hebraica veritas, aut (vt clarius explicant LXX.) sacerdotis præsidis imperio, illum fore morti obnoxium. Ad vnum præsidem refertur sacrosancta illa, quam audisti, atque inuiolabilis autoritas, ad quam referre præcepit omnes, quæ legem aut religionem concernunt, quæstiones et controuersias, in quibus nihilominus sacerdotalis concilij officium non subticuit: nempe, vt eorum studio, inquisitione et consilio definirentur eiusmodi: etiam suas ipse

ipse partes inter eos non tacens, sed ecclesiæ (cuius vtilitati hæc seruiebant & seruiunt) de veritate definitionis & sententiæ eorum, infallibilem, vt diximus, certitudinem faciens.

Hoc autem in dictis diuini spiritus verbis obseruandum est, quod non loquatur de vniuersali sacerdotum concilio, necessario congregãdo ex vniuersa ecclesia ob definitionem quæstionum & controuersiarum exorientium circa doctrinam religionis ac fidei, sed de illo ipso, quod velut senatus sacri cuiusdam loco, perpetuo aderat præsidi cathedræ: sacerdotum, inquam, qui illi pro tempore vicis suæ aderãt in ministerio tabernaculi fœderis, aut templi, quod in eius locum successerat. Nam frequens hoc & pene quotidianum erat, vt quæstiones inciderẽt, quas ad præsidentis autoritatem referri oportebat: atque eius vna & sacerdotalis concilij terminari iudicio. Quibus vtiq;, certum, ordinarium, atq; omnibus semper paratum, & facile aditu velut tribunal quoddam constituendum fuerat, si modo diuinus spiritus recte prouisum voluisset illi ecclesiæ. Cui sane haud recte prouisum, etiam crassus quilibet nec admodum ingeniosus homũcio intelligeret, si

ad incidentes quotidie quæstiones & cõtrouersias istiusmodi (quo satisfieret altercantibus & veritatem inquirentibus) ex vniuerso Israel aut ecclesia, sacerdotale concilium cõuocandum fuisset aut foret. Quandoquidem, vniuersalis conuocatio eiusmodi sine maximo labore, impensa, molestia, nec tunc poterat, neq; nunc posset fieri. Et grauissimum esset ecclesiæ, eum in modum quotidie molestari, & suis velut sedibus cieri, propter quotidianas quæstiones et controuersias eiusmodi: Nec vniuersa vita sua controuertentes, & veritatem cõtrouersiarum suarum inquirentes, voti compotes possent fieri: nec scirent quorsum confugere deberent. Sed nec factam vnquam legimus (eam certe ob causam) in illa veteri ecclesia, conuocationem vniuersalem: istiusmodi æque & nostræ ecclesiæ, ad magni Constantini vsq; tempora ignota extitit.

Hic, vt vnus omnino in vniuersa scriptura locus est, qui de ecclesiasticis concilijs proprie loquitur, ita eorundem vt audisti formam, faciẽ, & autoritatem clarissime nobis explicat: nec tacet, cuius in eis vigere & regnare debeat autoritas. Ad hunc locum, si Bucere quas tu nobis moliris & paras synodos expende-

penderis: intelliges opinor, quam aliena a re, quam fanatica proferas. Qui enim alij loci nonnulli ad eadem detorquentur per vos aut alios ex euangelio, de ijs prorsus nihil proprie loquuntur. Quale est illud præcipue. Vbicunque sunt duo aut tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorũ: quod perpetuo vobis in ore est. Nam his verbis, nihil plane de ecclesiasticis concilijs præscribit Christus: sed pium Christianę vnitatis consensum & communis fidelium suorum orationis efficaciam nobis commendat. Quod ex his, quæ continuo præmisit, est clarissimum. Iterum, inquit, dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quãcunque petierint, fiet illis a patre meo qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ibi in medio eorum sum. Ante omnia vero, de congregatis loquitur in Christi nomine: in quo non congregantur, qui in Christi ouili non sunt: qui eius pastorem & rectorem quem ipse constituit non agnoscunt, sed plusquam hostiliter impugnant. Deinde non cõgregantur in Christi nomine, qui in hoc cõgregantur, vt alienũ sibi vsurpent officiũ in ecclesia, etiam vt adhuc essent in ecclesia. Vtroque noĩe, illi quos aduersarij somniant Dei filij, quibus autoritatem defini-

definiendi cõtrouersias,quæ nunc in religionẽ sunt, asserunt,quos Dei filios solos conuenire volunt ad eam,quam imaginantur synodum:si modo (quod mihi nõ persuadeo)imaginantur aliquam. Vtroq;, inquam,nunc dicto nomine,quos illi conuenire vellent,non conuenirent in Christi noĩe, primum qm̃ ad Christi ouile non pertinent:deinde qm̃ cum Dathan & Abiron alienas sibi in ecclesia Christi(etiam si in ea manerent)partes inuaderẽt. Nam ad quem & ad quos,ille voluerit exortas in sua domo quæstiones & controuersias referri: cuius aut quorũ autoritate consilioq; definiri,& iudicio exorta dissidia tolli,iam explicatum est. Aeque enim atq; adeo magis illa diuini spiritus ordinatio(quam hac de re in ea veteris populi ecclesia,ab eo tam diligẽter & serio constitutam demonstrauimus) ad nostram ecclesiam pertinet. Nisi in eadem hac nostra ornanda atque ordinanda negligentiorem, & in prouidendo eidem de necessariis omnibus parciorem restrictioremq; fuisse oĩpotentem illã infinitamq; sapientiã (in quam,tam immensæ charitatis suæ,præ illa veteri dona & pignora tam copiose,tam liberaliter effudit) cuiq̃ possit esse credibile. Præsertim cum illorũ omnium,nobis quam illis veteribus lõge maiorem necessi-

necessitatem esse, plane indubitatum sit. Nam siue nostram ecclesiam, ex nullis non gentibus, linguis, nationibus, populis, in vniuersum orbem diffusis congregatam, ad illam veteris vnius cognatiq; populi eisdem parentibus editi, vnius linguæ, eisdem moribus institutisq; ab initio assueti: siue vllam veterem legem diligentissime perscriptam & scripto editam, atque eisdem scripto promulgatam, ad nostram legem euangelicam contulerimus, quæ sine scripto viua tantum Christi & Apostolorum eius traditione, a tam multis, tam diuersis, tam discrepantibus, æque linguis ac institutis & moribus, atq; adeo ab infinita toto orbe diffusa multitudine recepta est, nulli esse dubiū potest, qn sit necessariū, plures grauioresq; quæstiones & cōtrouersias, religionis doctrinam concernētes oriri inter nos, quā inter illos veteres. Ad hæc, si Paulo Apostolo credimus, quæ diuinus ille spūs gessit, ordinauit, constituitq; in illo veteri populo, magis propter nos q̃ propter illos ipsos facta sunt. Esse præterea (secundum diuini spiritus & sacrarū scripturarum dialecticam) ab vmbra veteris illius tabernaculi ad suā soliditatem, a figura ad suam veritatē, eorū quæ sunt exhibita in nostra ecclesia efficacē argumētationis locū, velut a

minore ad maius, haud vno loco & Paulus & vniuersæ apostolicæ literæ cõprobant: quæ haud alijs q̃ veteribus & scripturis & figuris, nostra comprobant. Quos in hoc imitantur vniuersi illi primi nostræ religionis duces, Apostolorum auditores & discipuli.

Itaq; si hunc, quem nunc explicauimus locũ, qui vnus in vniuersa scriptura de ecclesiasticis concilijs proprie, sed copiosissime & clarissime loquitur, & vniuersam eorundem formam, faciem, & autoritatem nobis luculentissime & plenissime explicat, diligenter expenderis, clarissime intelliges Christiane lector, quæ, quantaq; sit et esse debeat Pontificis Maximi principalis cathedræ præsidis in eisdem autoritas. Imo quod vniuersa eorundem apud eundem resideat autoritas. Id quod nobis in sua ecclesia, singularitatem autoritatis præsidis suis fidelibus singularius cõmendans, adhuc clarius expressit Christus. Ibi enim, inobliquabilis autoritatis priuilegiũ, diuinus ille spiritus, magis ad sacerdotale cõcilium referre videtur: quamuis non nisi incluso Pontifice Maximo, vt cathedræ, ita concilij præside. Tametsi post, vniuersam (quod supra annotauimus) concilij autoritatem, vni præsidi attribuat. Itaque de sacer do-

cerdotali illo concilio loquens, ad quod controuer-tentes illi suas quæstiones & controuersias tandem referre iussi sunt, & exquirentes, inquit, iudicabunt tibi iudicij aut rei quæsitæ veritatem. Quibus verbis inobliquabilem autoritatem illi concilio confirmat. Deinde subijciens, quam districte eorum iudicio ac sententiæ illos velit obsequi, & constituens in contumaciter inobedientem, mortis pœnam et supplicium: vniuersam autoritatem ad vnū summum sacerdotem præsidem retulit. Qui aūt superbierit, inquit, nolens obedire imperio sacerdotis præsidis, morietur homo ille. At in ecclesia sua diligentius & accuratius Christus vniuersa ad vnitatem referens, vni singulariter Petro vt ecclesiasticæ Hierarchiæ principi, nulli vero alteri Apostolorū omnium, sed nec in commune omnibus quamuis præsentibus, nulli denicp concilio, sed vni, vt diximus, ouilis sui pastori & rectori, indefectibilis fidei priuilegium, ad confirmandos fratres in fide, sua oratione a cœlesti patre impetrauit. Quemadmodum & supra indicauimus, & alibi copiosius luculentiusque demonstrauimus.

Quanquam, si quod hac in re ab initio in nostra

ecclesia obseruatum est, id ad formam, quam diuinus spiritus in explicato a nobis loco Deuteronomij expressit, diligenter contuleris, inuenies vmbrã cum sua soliditate, figuram cum exhibita nobis sua veritate concordare per omnia: nisi quod nostræ ecclesiæ quam illius veteris, insuper summi sacerdotis ac Pontificis Maximi, aliquanto liberior hac in re sit fueritq; autoritas.

Nam, vt æque apud nos, quemadmodum apud illos veteres, decebat, relatas ad principalem cathedram & præsidis eius autoritatẽ, quæstiones & controuersias, quæ religionis & fidei doctrinam cõcernerent, nõ definiri temere, sed mature, adhibita pro qualitate negocij etiam humanitus possibili conuenientiq; diligentia sacerdotaliq; concilio, ad formã illam quam apud veteres ex diuini spiritus præscripto obseruatam explicauimus: Ita apud nos factũ perpetuo cernimus: nisi quod grauiorum apud nos incidentium quæstionum & controuersiarum pondus, maioris diligentiæ ijsdem definiendis & componendis necessitatem imposuit principalis apud nos cathedræ præsidi. Veteribus illis in Mosaica cathedra (præter ordinarium illud concilium

sacer

ſacerdotum vna cum præſide pro tempore vicis ſuæ in eadem ſeruientium domino) nullum aliud adhibitum relatis ad eandem quæſtionibus & controuerſijs definiendis, legitur. At apud nos, etiam illud ipſum (quod ſacri ſenatus cuiuſdam vice, ex Epiſcopis numero & titulo definitis, ex presbyteris, ac Leuitis Cardinalibus, quos nunc vocamus, in miniſterio vniuerſalis eccleſiæ adeſt præſidi cathedræ apoſtolicæ) adhibitum eſt perpetuo, in definiendis relatis ad ipſum quęſtionibus omnibus. Sed incidentium, vt dixi, negociorum pondus, ad maiorem ſæpe diligentiam, eundem coegit & cogit confugere: vt etiam extra locum cathedræ apoſtolicæ agentes, aut vicinos, aut etiam diſtantiores Epiſcopos, pro negocij qualitate ad concilium conuocet. Quin & diſtantiſſimis regionibus ac locis (vbi & quando ipſi id expoſtulare viſa eſt rei neceſſitas) ſuper emergentibus quæſtionibus ſæpe coegit ſacerdotalia concilia: & aliquando vno eodemque tempore, & ſuper eadem quæſtione plura frequentiſſima, & locis a ſe diſtantiſſimis. Qualia Victor, ſimul quinq;, ſuper vna quæſtione Paſchalis obſeruationis, celebrari curauit. Nōnunquam etiam ob res turbatiores aut potius turbatiſſimas, ad vniuer

ſalem conuocationem ſunt coacti deſcendere. Id quod tarde cœptum eſt in eccleſia, primum nempe magni illius Conſtantini inſtantia, qui primus vniuerſalis concilij incentor autorque extitit: ante quem trecentis & eo amplius annis, vniuerſalis eiuſmodi conuocationis vſus, plane fuit ignotus eccleſiæ. Sed horum omnium autoritatem & arbitrium eſſe penes principalis cathedræ apoſtolicæ præſidem, & totius eccleſiæ paſtorem, nec quicquam quod doctrinam fidei ac religionis concernat, in vllo quamuis frequentiſſimo concilio, abſq; eius autoritate definiri poſſe ac ſtatui, vt ex præmiſſis nulli eſſe dubium confido, ita in ſequētibus adhuc reddemus illuſtrius, atq; alibi a nobis etiam copioſius & accuratius demonſtratum eſt. Ad quæ, in ipſa euidenti veritatis luce omnibus conſpicua, ſi Bucerus ſua inexplicabilia, nec a ſemetipſo intellecta, nuda meraq; ſomnia de eccleſia, eius forma, & ſpecie; de autoritate igemonici eius paſtoris & apoſtolicæ cathedræ præſidis, deq; eccleſiaſticis ſynodis, ſerio contulerit: nimis impudens erit, ſi ſuiјpſius ipſum non pudeat.

Sed quando ille tam impudenter nos mentiri affirmat,

firmat, qui hoc tribuimus et agnoſcimus Romano Pontifici, quod illi Christus attribuit, illi recognouit vniuerſa ab initio Chriſti eccleſia, quod ipſa loquitur, ipſa clamat rei euidentia nulli nõ perſpecta, qui ipſi non claudit oculos: hic adhuc magis inſtãdum eſt, & quod diuinæ ſcripturæ clariſſima autoritate nunc demoſtrauimus, ipſa rei euidentia illuſtrandũ, & totius ab initio eccleſię recognitione, orthodoxorumq; omnium confeſſione, confirmandum eſt.

Exiſtimo imprimis, ſi hoc nunc demonſtrauerimus, ab ipſis mox incunabulis eccleſiæ, ab ipſis continuo Apoſtolorum temporibus, hoc in ea vniuerſa velut ex apoſtolica traditione recognitum obſeruatumq; fuiſſe, vt Epiſcoporũ vltimata iudicia, maioreſq; omnes cauſæ eccleſiaſticæ, ſpecialiter reſeruatæ haberentur autoritati cathedræ inter nos principalis & apoſtolicæ, dubitaturum neminem, quin ex Chriſti inſtitutione, quamuis per apoſtolorum eius traditionem ac miniſterium, hoc ipſum acceperint eccleſiæ. In quo tamen demonſtrãdo, minus nobis laborandum foret, ſi maiori cura ac diligentia perſcriptas haberemus res eccleſiaſticas: pſertim illius primitiuæ eccleſiæ, & commendatas poſteris.

Vt-

Vtcunq; tamen hoc ipsum conabimur ex illa qualicunque paupertate scriptorum, quæ ex sæculo illo ad nos peruenerunt.

Inter quos occurrit, imprimis testis sane irrefragabilis beatissimus Anacletus (B. Petri discipulus, ab eodem quoq; ordinatus presbyter, et tandẽ in cathedra apostolica et in martyrij gloria successor) in epistola, quam, velut catholicæ ecclesiæ Episcopus, scribit vniuersæ Christi ecclesiæ. In qua, sacerdotalis Episcopalisq; dignitatis, vt vi externæ persequutorum atq; infidelium eo tempore perpetuo expositæ, reuerentiam & honorẽ Christifidelibus omnibus ingerens, & singulariter commendans, aduersus internas insidias, & calumniosas oppressiones, eidẽ velut asylum autoritatẽ apostolicæ sedis proposuit, ad quã omnibus appellare liceat. Si, inquit, difficiliores ortæ fuerint quæstiones, aut Episcoporum vel maiorum iudicia, aut maiores causæ fuerint: ad sedem apostolicam si appellatum fuerit, deferantur. Quoniam Apostoli hoc statuerunt iussione saluatoris, vt maiores et difficiles quæstiões semper ad sedem deferantur apostolicam, super quam Christus vniuersam struxit ecclesiam: dicente ipso

ad

ad B. principem apoſtolorum Petrum: Tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo eccleſiam. Hæc ille apoſtolorum diſcipulus, ex apoſtolica, cui præſidebat, cathedra, de apoſtolorum traditione atque ordinatione ex iuſſu ſaluatoris noſtri, eo tempore, cum adhuc ſupereſſent quidam ex apoſtolis, vniuerſæ prædicat Chriſti eccleſiæ. De cuius epiſtolæ fide, nihil eſt quod nunc quiſquam dubitet, quando cõſtat Iſidori ſeculo, eodem hoc ipſum teſtificante, hoc eſt, ante annos mille iam tum lectã ab omni memoria hominum, pro germana Anacleti epiſtola, & recognitam ab vniuerſa Chriſti eccleſia. Ne ipſam epiſtolam, ob ſtili ſimplicitatem, quem illis pene omnibus familiarem fuiſſe conſtat, contemnendam exiſtimes.

Eiuſdem apoſtolicæ ſedis prærogatiuæ æque idoneus teſtis Euariſtus eſt, qui Anacleto ſuccedẽs in cathedra, in epiſtola ad Aegyptiorũ Epiſcopos, velut tranſgreſſores apoſtolorum & eccleſiaſticorum canonum, eoſdem arguit, quod ſine ſpeciali eius ſedis autoritate præſumpſiſſent, velut tumultuãter iudicare, & gradu ſuo amouere Epiſcopos, & in eorundem locum ſubſtituere alios: eiſdem præ-

cipiens, vt eiectis his, quos illis super ordinauerant, priores suis sedibus restituant. Quod si, inquit, aduersus eos aliquam querelam habueritis, post restitutionem de ea canonice inquirendum erit: & huius sanctæ sedis autoritate, ea terminanda.

Quin & in altera epistola ad vniuersos Aphricanæ regionis Episcopos, commendat eosdem, quod suborta in fide ac religione dubia, iuxta patrum & Apostolorum regulas retulerint ad iudicium ac definitionem sedis apostolicæ. Consulentibus, inquit, vobis fratres charissimi, quid super his, quæ in vestris continebantur scriptis, nobis visum esset, aut quid docibilis ratio persuaderet, quidve a beatis Apostolis nobis traditum & custoditũ maneret, optantes (vt retulistis) nostris instrui documentis, dilectio vestra normam patrum secuta, ad sedem apostolicam referre maluit, quasi ad caput, quid deberet de rebus dubijs custodire, potius quã vsurpatione propria præsumere. Hæc ille Euaristus, qui sub Traiano præsedit Christi ecclesiæ, quo tempore adhuc beatissimus Ioannes Apostolus supererat. Ex cuius epistolis clarissime constat, & quod etiam illo tempore Episcoporum vltima-

ta iudicia pertinerent ad autoritatem sedis aposto-
licæ: & quod omnes circa fidem & religionem sub
ortæ quæstiones, dubia, & controuersiæ, iuxta pa-
trum nimirum Apostolorum normã, canones, &
regulam referri debebãt ad eiusdem sedis iudiciũ:
atq; adeo referrerentur vltra vasta terrarum, mari-
umq; interiacentia spacia. Nam Aphricanæ regio-
nis ex vrbe Roma ille scribebat Episcopus.

Idem clarissime cõstat ex B. Alexandri testimo-
nio, q Euaristo succedens, et ipse sub Traiano Chri
sti ecclesiæ præfuit. Qui in epistola quam scribit or
thodoxis omnibus, per diuersas prouincias dño fa
mulantibus, ecclesiasticæ Hierarchiæ vigorem, for-
mã & vnitatem vniuersis commẽdat: & principa
lis cathedræ singularem autoritatem & prærogati
uam, quã accepit a Christo, eisdem ingerit: quo ec-
clesiasticæ rationis vnitatem, quæ inde pendet, tena
cius conseruent. Illius sedis autoritati, summarũ di-
spositiones causarum, & ecclesiarum omnium gra
uiora negocia, a domino commissa affirmans, ipso
dicẽte principi Apostolorum Petro: Tu es Petrus,
& super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.
Idem agens Sixtus ille primus (qui continuo

post Alexandrum sub Hadriano Christi ecclesiæ præfuit) in epistola ad totius orbis Episcopos, & turbas, seditiões & calumniosas oppressiones quærens excludere ab ecclesia, ostendit eisdem ad hoc ordinatam autoritatem sedis apostolicæ a Christo atq; eius apostolis. Ab hac enim, inquit, sancta sede, a sanctis apostolis tueri, defendi, & liberari Episcopi iussi sunt: vt sicut eorum dispositione, ordinante domino primitus sunt constituti, ita huius sanctæ sedis (cuius dispositioni eorum causas et iudicia seruauerunt) protectione, ab omnibus semper peruersitatibus & calumnijs sint liberi. Hæc ille Sixtus.

Anicetus item ille, sub quo B. Polycarpus Ioannis Euangelistæ discipulus Romã venit, eidẽ post consors factus gloriosi martyrij, q̊ vterque sub Vero et Cõmodo cõsummatus est: ad Gallicanas ecclesias scribens, et inter cætera exigens, vt diligenter obseruẽt ordinẽ, formãq; disciplinæ ecclesiasticæ, quẽ interturbari inter easdẽ quorũdam Episcopor; superbia intellexerat. Si quis, inquit, Metropolitanor; inflatus fuerit, & sine omnium comprouincialium Episcoporum præsentia, vel consilio eorum, aut alias causas, nisi eas tantum, quæ ad propriam suam

paro-

parochiam pertinent,agere, aut eos grauare voluerit,ab omnibus districte corrigat, ne talia deinceps præsumere audeat. Sin vero incorrigibilis, eisq; inobediens fuerit,ad hanc apostolicam sedem (cui omnia Episcopor; iudicia terminare præceptũ est) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo sumatur,& cæteri timorem habeant. Si aũt propter nimiam longinquitatem,aut temporis incommoditatẽ, aut itineris asperitatem,graue ad hanc sedẽ eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur,& penes ipsum huius sanctæ sedis autoritate iudicetur. Hæc Anicetus ille.

Eleutherius quoq;, qui sub M. Anthonio præfuit Christi ecclesię,ad easdẽ Gallicanas ecclesias scribens: De accusationibus, inquit, clericorum,super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem apostolicã deferre, finitiua tantum Episcopor; iudicia huc deferantur, & huius sanctæ sedis autoritate finiãtur,sicut ab Apostolis,eorumq; successoribus, multorum consensu Episcopor; iam definitum est. Nec in eorum ecclesijs alij,aut præponantur, aut ordinentur, anteq̃ hic eorum iuste terminentur negocia. Quoniam q̃uis

 liceat

liceat apud prouinciales & Metropolitanos, atque primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, non tamen licet definire secus, quam prædictum est. Hactenus Eleutherius.

Victor aūt huius proximus successor (& ipse gloriosus Christi martyrio) Theophilum Alexandrinū, & cum eo Aegyptiorꝝ Episcopos, grauiter arguit, quod sibi temere præsumpsissent, q̄ ad solā apostolicæ sedis autoritatē pertinēt. Quæ eius redargutio, quo maius pondus haberet, ipsum etiā canonem ecclesiasticum in sua epistola subijcit, quem, ab Apostolis cōstitutum, & obseruatum deinceps cōtinuo affirmat. Vnde, inquit, statutū liquet a tēpore Apostolorꝝ, & obseruatum deinceps. Placuit, vt accusatus vel iudicatus a cōprouincialibus in aliqua causa Episcopus, licenter appellet, & adeat apostolicæ sedis Pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negociū procuret. Et dū iterato iudicio Pontifex illius causam tractat, nullus alius in eius locum ponatur aut ordinetur Episcopus. Quoniam, quanq̄ comprouincialibus Episcopis accusati causam Episcopi scrutari liceat, nō tamen absolute definire inconsulto Romano Pontifice permissum

missum est, cum vni B. Petro nō ab alio, quā ab ipso dictum sit domino: Quæcunq; ligaueris super terram, ligata erunt in cœlis, &c. Quare, inquit, nihil aliud est fratres, talis vestra præsumptio, quam Apostolorum successorumq; ipsorū terminos transgredi, eorumq; decreta violare. Hæc ille Victor.

Eadem pene ad verbum Sixtus secundus, gloriosus martyr Christi et Pontifex, qui beatissimum Laurentium diaconum & martyrij consortem habuit, fidentissime prædicat: atque iterum iterumque repetit, tum in epistola ad Hispaniarum Episcopos, tum etiam in epistola ad Gratum Episcopum. In qua inculcans, vt omnibus Episcopis, si quibuscunque appetantur aut opprimantur calumnijs, & quoties opus habuerint, libere appellare possint ad iudicium sedis apostolicæ, atque ad eam quasi ad matrem confugere. Cuius, inquit, dispositioni, omnes maiores causas ecclesiasticas, & Episcoporum iudicia, antiqua Apostolorum successorumque eorundem, atque canonum autoritas reseruauit: Subiungens illum, quem Victor citauit, ecclesiasticum atque adeo apostolicum canonem.

Zephe-

Zepherinus itē Pontifex ad Siciliæ Episcopos, docens quomodo peragenda ab ipsis essent Episcoporum iudicia. Finis vero, inquit, eius causæ, ad sedem apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur, nec ante finiatur (sicut ab Apostolis & successorib⁹ eorum olim statutum est) quam eius autoritate fulciatur, &c. Iudicia em̄ Episcopoꝝ, maioresq́ ecclesiæ causæ, a sede apostolica, non ab alia (sicut Apostoli, & sancti successores eorū statuerunt) sunt terminandæ. Quia licet & in alios Episcopos transferatur iudicandi autoritas, vni tamen Petro inter omnes Apostolos dictum est: Quæcunq́ alligaueris in terra, erunt ligata & in cœlis, &c. Hactenus ille.

Marcellus quoq́ Pontifex, & ipse gloriosus martyrio, ad vniuersos per Antiochenam prouinciam Episcopos, vigorem disciplinæ ecclesiasticæ, & Hierarchiæ ordinem (vnde totius ecclesiæ vnitas & salus pendet) cōmendans. Ab eius, inquit, dispositiōe deuiare nō oportet, ad quā cuncta maiora negocia, diuina disponente gratia, iussa sunt referri: vt ab ea regulariter disponantur, &c. ad quam oēs, quasi ad caput, iuxta Apostoloꝝ eorumq́ successorum sanctiones, Episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, confugere, eamq́ appellare debent, &c. Quia

Epis-

Episcoporum iudicia, & summarum causarum negocia, cunctaque dubia, apostolicæ sedis autoritate peragenda ac finienda sunt. Et omnia prouincialia negocia, huius sanctæ & apostolicæ sedis sunt retractanda iudicio, si huius ecclesiæ Pontifex præceperit. Hæc Marcellus ille.

Melchiades etiam ad Marinum, Benedictum, Leontium, cæterosque Hispaniarum Episcopos, inter cætera habet in hæc verba. Episcopos, inquit, nolite iudicare, nolite condemnare absque huius sedis autoritate. Quod si contra feceritis, irrita erunt vestra iudicia, & vos condemnabimini. Hoc enim priuilegium huic sanctæ sedi a temporibus Apostolorum statutum est seruare: quod illæsum in hodiernum vsque diem permanet. Hæc ille.

Audis Christiane lector, audis & tu Bucere, in his tam multis, tam sanctis, & tantæ autoritatis patribus, ab ipso ecclesiæ initio in cathedra apostolica continua pene serie sibi succedẽtibus, ad ipsum vsque Nicenum concilium, illius primitiuæ ecclesiæ recognitionem & cõmunem sententiã de ea, quam hic adstruimus, autoritate sedis apostolicæ, vt ꝑ ma

nus ab ipsis peruenit ad nos. Nec puto (qualiscunque in nos sis & huius sæculi Pontifices) quod illos tales, tam sanctos, tantæ in ecclesia autoritatis, tantæ antiquitatis, & qui pene vniuersi pro Christi ecclesia glorioso martyrio coronati sunt, mentitos ista dicturus sis, & confinxisse de suo capite: dum tam, vt audisti, consonanter, tam longo & continuo temporis successu, præteritorum ante se temporum inuiolabiliter obseruatam in ecclesia cõsuetudinem, & apostolicos canones in conspectu totius ecclesiæ cõmemorant. Nunquid, quo suã super alios efferrent potentiã & stabilirent tyrannidem? Existimo sane, neminem mẽtis sanæ de istis sentire aliter, quã quod officij sui memores, & se super ecclesiæ speculã constitutos a dño, Christiani gregis vigilantes excubias egerint, ecclesiasticæque disciplinæ & Hierarchiæ vigorem & vnitatẽ (in qua omnis ecclesiæ salutẽ consistere certum est) diligenter conseruare studuerunt. Nam quod sua non quæsierint, sed quæ Iesu Christi, satis opinor, sanguine suo pro eo effuso contestatũ nobis reliquerũt. Et vt maxime voluissent in cuiuscunque gratiam aliquid mẽtiri aut fingere, nullus sane hac in re fictioni esse locus potuit, aut mendacio: Quando ignorare non poterat orbis, quod aut

tunc

tunc aut temporibus ab ipso ecclesiæ initio, a quo non ita longe distabant, præcedentibus, toto orbe obseruatum fuerit, videlicet: An ita habuerit rei veritas, quod grauiora illa ecclesiasticarum rerum negocia & Episcoporum iudicia referri consueuerint ad apostolicę sedis iudicium. Nec adeo tunc ignoti esse potuerunt Apostolorum canones, quos illi proferebãt & inculcabant (vt quibus solis tunc gubernabatur ecclesia) post ipsa continuo Apostolorum tempora. Sed nihil opus est, aut hac aut alia quacũque pro illis excusatione vti, si cum illorum adeo consono testimonio coniungas, quæ præmisimus cętera: quæ ipsam rei euidentiam, & totius ecclesiæ ab initio recognitionẽ clarissime subijciunt oculis. Tametsi horum testimonium ecclesiæ, quæ Nicenum conciliũ præcessit ab ipso sui initio, formam proprie nobis demonstret. De sequentibus ipsum tẽporibus loquentibus fere cæteris, quæ supra adduximus.

Quia tamen, ad Nicenum concilium prouocare audent aduersarij, pretendentes nunc demonstratis a nobis aduersari eius canones (quos parum diligenter inquisisse se mox manifestum erit) hoc nunc accuratius a nobis demonstrandum est, eosdem

non aduersari sed plane subscribere, demonstratis a nobis hactenus: & obliterari iam, aut certe negligẽtius frigidiusq́ obseruari incipiẽtes, antiquos illos, apostolicos ecclesiasticosq́ canones, pro conseruando ordine ac vigore ecclesiasticæ Hierarchiæ, renouasse. Et inter cæteros illum, quẽ toties citatum audisti de Episcoporum iudicijs. Queadmodum euidenter constat ex Iulij primi ad Antiochenã illã, cuius supra meminimus, impiã synodũ, plærisq́ epistolis. Nam fecit (quod mox intelliges) Arriana illa fax, vniuersum pene Orientem, atq́ adeo orbem terrarum conflagrans, continuo post celebratum Nicenũ conciliũ, vt ex illorum temporum scriptoribus sparsim citatos Nicenos colligere & velut emendicare cogamur. Quãdo eius cõcilij iã multis seculis nusquam extant acta germana atq́ integra. Scribit aũt ille Iulius epistola prima ad illos Antiochiæ congregatos Episcopos, in hæc verba. Audite, inquit, iam factam in Nicena ciuitate synodum: cui & ego ipse conscientiæ meæ cultum decenter exhibui, quæ nihil aliud voluit, quam concordiam omnibus fabricare, & præ cunctis arguere ac remouere hanc insidiantium improbitatem. Quorum præuidentes sancti patres insidias & calumnias, vnanimiter in

præ-

prædicta ſtatuerunt ſynodo, vt nullus Epiſcopus, niſi in legittima ſynodo, & ſuo tempore apoſtolica autoritate conuocata, ſuper quibuſuis criminibus accuſatus aut pulſatus damnetur aut iudicetur: Sin aliter a quibuſuis præſumptum fuerit, in vanum deducatur quod egerint: nec eccleſiaſtica vllo modo reputabuntur iudicia eiuſmodi. Ipſi enim primæ ſedis eccleſiæ, conuocandarum generalium ſynodorum iura & iudicia Epiſcoporum ſingulari priuilegio euangelicis & apoſtolicis atq; canonicis ſunt inſtitutis conceſſa. Quia ſemper maiores in eccleſia cauſæ ad apoſtolicam ſedem multis autoritatibus referri præcepta ſunt, &c.

Et rurſus in eadem epiſtola. Dudum ſiquidem, a ſanctis Apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus in antiquis decretis ſtatutum fuerat (quę hactenus ſancta & vniuerſalis tenuit & tenet eccleſia) non oportere præter ſententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari: quoniam ſanctam Romanam eccleſiam, primatem omnium eccleſiarum eſſe voluerunt: Et ſicut B. Petrus Apoſtolus primus fuit Apoſtolorum omnium, ita & hæc eccleſia ſuo nomine conſecrata, dño inſtituẽte, prima

& caput sit cæterarum, vt ad eam quasi ad matrem & apicem omnium, maiores ecclesiæ causæ, & iudicia Episcoporum iuxta eius sententiam sumant. Hactenus ille.

Audis autem quid dicat ille Iulius: quos apostolicos, antiquos, & obseruatos ab initio canones proferat: quem etiam Niceni concilij canonem citet: vt videlicet nullus Episcopus etiam in quacunque synodo, nisi apostolicæ sedis autoritate conuocata, super quibusuis intentatis criminibus iudicetur aut condemnetur.

Quod si hic mihi quisquam occurrat, apud Ruffinum nõ inueniri prædictũ canonem inter eos, quos ipse enarrat Niceni concilij: Respõdebo ego, vni Iulio, quam decem Ruffinis, vt in omnibus, ita hac maxime in re, plus esse autoritatis & fidei. Nam vt cætera prætercam vniuersa, cum Iulius ille viginti tantum annis post celebratum Nicenum conciliũ, dictam epistolam scriberet aduersus totius pene Orientis Episcopos (qui cõtra Athanasiũ & alios Nicenæ fidei zelatores, quam occultis machinationibus impugnabant, cõuenerunt apud Antiochiam: quorum plærique Niceno concilio ipsi interfuerant) quis credet illum prædictum, quẽ citat, canonẽ Niceni con

cilij

cilij, de suo capite ausum confingere? Sed nec Oriẽtales & Græci illi, quamuis satis cõtumaciter respõdentes Iulio, verbo vllo in dubium reuocarunt fidẽ illius canonis. Ad hæc, si ad euentum spectes (quem supra explicauimus) illius Tragœdiæ, certo intelliges, non territasse illos Iulium, fumis & mendacijs, sed ipsa euidẽti rei veritate cõuicisse: qa coacti sunt eius autoritati cedere, eius se iudicio submittere. Quod iudiciũ orbis vniuersus, tanq̃ eius q̃d in cœlo ratũ firmumq; esse non dubitaret, absq; vlla hęsitatione sequutus est. Quam aũt Ruffinus parꝝ integre, aut ex fide enarret Nicenos canones, ex eo perspicuum est, quod cũ ex iuratissimis testibus, q ipsi non interfuerunt solũ, sed præfuerunt etiã condendis eisdem, cõstat LXX. illos fuisse, quibus vniuersa pene disciplina publica ecclesiæ, ordinata regulataq; fuerat, ipse tñ non nisi XX. enumerat, frigidos plane, et ad quiduis inefficaces, quando per se legũtur atq; æstimantur. Qua tñ in re, non tam Ruffini negligentiam, quã Arrianorum accuso perfidiam. Quorꝝ impietate ac fraude, adiuta impij Imperatoris Cõstantij potentia ac tyrannide, est effectũ, vt de canonibus ac statutis Nicenis dubitaretur cõtinuo post celebratũ ipsum Nicenum concilium: exustis

vide-

videlicet per vniuersas Græcanicas & Orientis ecclesias eius authenticis exemplaribus: adeo vt solū illud, quod tum adhuc Romæ seruabatur, restaret integrum. Quod ipsum iamdudū iratis nobis superis etiam perijt et ecclesię Christi subtractum est: seu dolo & fraude hæreticorū, seu per hostiles barbaricosque incursus, quos deinceps haud infrequētes vrbs Roma passa est.

Quæ vt vera esse intelligas, audi imprimis quid ad Marcum Pon. B. Siluestri in cathedra apostolica successorem, scribat hac de re gloriosus ille Christi confessor Athanasius Alexandrinus Pontifex, cum vniuersis Aegypti sub se existentibus orthodoxis Episcopis, idq; ex Alexandrina prouinciali synodo: in quam, ad tutādum suos aduersus Arrianam perfidiam congregati, cum viderent apud neminem restare acta Niceni concilij, Romam vsque pro recuperādis eisdem mittere coacti sunt: In hæc verba scribentes ad Marcum Pontificem.

Ad vos, inquiunt, peruenisse non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, et maxime ab Arrianis patiamur quotidie, &c. In tantum enim nostra vastarunt, vt nec vestimenta ecclesiastica nobis dimit-

mitterent, & libros quoque nostros ad minimum incendentes, nec iota vnum nobis reliquerunt: Nicenam synodum propter veritatis fidem (qua clerus et populus imbuebantur & maxima parte iam imbuti erant) in contumeliam nostram, & omnium Christianorum, incenderunt. Quapropter precamur pater beatiss. quia non dubitamus, apud vos plenaria esse Niceni concilij exemplaria, vt nobis illa, quæ sanctæ recordatiōis prædecessoris vestri Siluestri fuerunt, sub tua mittatis stipulatione. Nam quādo p̄dictæ synodo, cū beatæ memoriæ Alexandro, digno Deo Pontifice nostro, id est, Alexādrinę magnæ ciuitatis Episcopo, in diaconatus interfuimus officio, sub nostræ præsentiæ testimonio per beatos viros Victorem & Vincentium presbyteros apostolicæ sedis apocrysarios missa sunt prædicto Papæ Siluest. cū adstipulatiōe subnixa, LXX. capitula, &c. Quæ omnem Christianorum orbem in vnitate fidei confirmarēt: & omnes sub sacerdotali & Christiano nomine degentes, vna fides, vna sacerdotalis & clericalis norma regeret: nec quisq̄ a suo capite dissideret. Nūc ergo, quoniam ab inimicis sanctæ Dei ecclesiæ, præfata LXX. Niceni concilij capitula (quæ iubente domino meo Aleādro,

m decre-

decreto Episcoporum omnium attuli, quæ etiã co ram omnibus recitaui & trãscripsi) apud nos sunt igne cõbusta: optamus, vt a vestræ sanctæ sedis ecclesiæ autoritate, quæ est mater et caput ecclesiarum omnium, ea ad correctionem & recitationẽ fidelium orthodoxorum, percipere per præsentes legatos mereamur, &c. Hactenus illi.

Quibus in hæc verba rescribit Marcus: Dominis venerabilibus fratribus Athanasio, & vniuersis Aegyptiorum Episcopis, Marcus sanctę Romanæ apostolicæque sedis & vniuersalis ecclesiæ Episcopus. (Post alia plæraque, quibus eosdem ad constãtiam exhortatus est.) De capitulorum, inquit, numero Niceni concilij, quibus vos interfuisse literis fraternitatis vestræ significastis, a nostris qui vna vobiscum interfuerunt diligentioribus requisiuimus collationibus: qui ita vt vestræ testatæ sunt literæ, omnem nobis ordinem exposuerunt: & vestram epistolam veram esse per omnia testificati sunt, &c. Deinde diligenter perquirentes in sancto nostræ & apostolicæ sedis scrinio, ea quæ sanctæ memoriæ prædecessori meo Siluestro sunt directa, LXX. vt significatis capitula, illæsa inuenimus.

mus. Ipſa autem vobis propter autoritatem & ſub ſcriptionem tantorum patrum & eius magni concilij, minime miſimus: Sed per eadem coram apocryſarijs veſtris alia ſimilia, eundem numerum, eademq; verba & ipſam ſubſcriptionem continentia, vobis reſcribere, & ſub certa ſtipulatione & con firmatiõe mittere curauimus, &c. Hæc ille Marcus.

Audis itaq; non XX. tm̃, quot Ruffinus memorat, ſed LXX. canones Niceni concilij, quibus vniuerſa diſciplina eccleſiaſtica ordinata regulataq; fuerat. Idq; a teſtibus iuratiſſimis ac plane irrefragabilibus.

Quin & Iulius ille, in ſecunda ſua aduerſus Antiochenam illam (cuius paulo ante meminimus) ſynodum epiſtola, poſt grauiter inſectatas congregatorꝝ in eadẽ in viros innocentes & ſanctos iniquas machinationes & calumnias: Tales, inquit, inſidiatores ſpũ præuenientes ſancti patres in Nicena cõgregati, leges ſtatuerunt, quas nos canones appellamus, ne facile probi dãnarentur aut circũuenirentur ab improbis. Ex quibus ſubiungit ille XXIIII. quorꝝ oĩm illos tranſgreſſores arguit. Quẽ vero canonem pro XVIII. citat, quoniam euidenter confirmat ac renouat illum, quẽ ſupra toties, tantorum

Pontificum testimonio audistis ecclesiasticum apostolicumque canonem, hic adscribere visum est. Habet autem in hæc verba.

Placuit vt omnes Episcopi, qui in quibusdã grauioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere apostolicam sedem appellent, atque ad eam quasi ad matrem confugiant: vt ab ea sicut semper fuit, pie fulciantur, defendantur, ac liberentur. Cuius dispositioni, omnes maiores ecclesiasticas causas, & Episcoporum iudicia, antiqua Apostolorum, eorumque successorum, atque canonum autoritas reseruauit. Hactenus verba XVIII. Niceni canonis. Ad quem modũ citat XXIIII. ex quibus singularis huius sedis euidenter comprobatur autoritas, eosque in totius orbis conspectu illis ipsis, qui Niceno concilio interfuere, confidẽter obijcit. Quorum tamẽ nullus omnino apud Ruffinum legitur. Prouocat autem de fide illorum canonum ad exemplar authenticum, de quo supra Marcus, quod Nicena cum subscriptione patrum omniũ missum in scrinijs apostolicæ sedis asseruabatur.

Ita quoque in B. Liberij successoris Iulij epistola ad præfatum Athanasiũ & secũ Alexandriæ cõgre

gatos

gatos Episcopos,est legere prolixum canonem Niceni cōcilij,quo post Nestorius suam tuebatur pertinaciam. Cuius tamen Ruffinus prorsus non meminit.

Rursus B. Innocentius, inter regulas disciplinæ ecclesiasticæ ad Victorinum Rothomagensem Episcopum cap.III. Si quæ autem, inquit, causæ vel contentiones inter clericos vel inter laicos,tam superioris gradus quam inferioris exortæ fuerint, placuit,vt secundum synodum Nicenam congregatis omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis terminentur. Nec alicui liceat(sine tamen præiudicio Romanæ ecclesiæ,cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri) relictis his sacerdotibus,qui in eadē prouincia Dei nutu ecclesias gubernant,ad alias conuolare prouincias aut aliarum prouinciarum prius Episcoporum experiri iudicium. Quod si quis forte præsumpserit: & ab officio cleri summotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores causæ fuerint in medium deuolutæ:ad sedem apostolicam(sicut Nicena synodus statuit,& sancta consuetudo exegit) post iudicium Episcopale referantur. Hactenus ille.

Audis itaq; etiā hoc teste,Niceni concilij canoni

bus conſtitutum, & antiqua conſuetudine obtentum (quæ ab ipſis Apoſtolorum canonibus atque inſtitutione, vt ſupra audiſtis, originem habuit) vt maiores omnes cauſæ ad ſedis apoſtolicæ autoritatem ſpecialiter pertinerēt, vtq; eius in omnibus cauſis & iudicijs ſit excepta autoritas, ad quam omnes licet confugere. At horum nullū apud Ruffinum verbum eſt. Aeque nec eius, cuius beatiſſi. Leo ad Theodoſium iuniorem de Epheſina illa ſecunda ſynodo meminit. Cuius enarrans plæraq; impie geſta autore Dioſcoro in oppreſſionem orthodoxæ veritatis, & aduerſus appellationem pro inique damnatis interpoſitam, petentibus retractari ſynodalem ſententiam autoritate ſedis apoſtolicæ: Quam autem, inquit, poſt appellationem interpoſitam hoc neceſſario poſtuletur, canonum Nicenæ habitorum decreta teſtantur, quæ a totius mundi ſacerdotibus ſunt conſtituta. Hæc ille Leo.

Tu autem profer, quiſquis es, qui non alios canones Nicenos, quam qui apud Ruffinum leguntur, fuiſſe contendis: profer, inquam, ex illis vllum verbum, quod de retractandis Epiſcoporum ſynodalibus, eiſque frequentiſſimis & vniuerſalibus

bus

bus iudicijs post appellationem interpositam lo-quatur.

Ad hæc, certum est, non tantum ob Arrij nouitatem, sed etiam ob discordiam, quæ erat in die Paschalis celebrationis, motum fuisse Constantinum principem, vt curaret celebrandum Nicenum concilium. Certum denique, in eodem editum Paschalem canonem, quem Theophilus Alexandrinus Episcopus citat, quo decretum extitit, vt ab VIII. Idus Martij, vsque ad diem Nonarum Aprilis, diebus videlicet XXVIII. qualiscunque Luna nata fuerit medio spacio, mensis primi initium faceret. Quartam decimam autem, a XII. Calend. Aprilis vsque ad XVIII. Calend. Maij solerter inquiri debere. Et si die sabbatorum inciderit, consequenti die dominico, id est, Luna XV. celebrandum fore. Et si die dominico XIIII. eiusdem mensis primi euenerit, ipsa hebdomada transmissa, in alterum diem dominicum celebrari Pascha debere. At nec huius decreti vllum apud Ruffinum verbum est.

Vt aũt reuertamur ad illum canonem tã apostolicum, quam Niceni concilij, de Episcopo℞ iudicijs

& ma-

& maioribus causis ecclesiasticis specialiter reserua-
tis apostolicæ sedis autoritati & iudicio: iterum au-
di de eo ipso, quod testimonium ferat ille strennuis-
simus orthodoxæ veritatis assertor Athanasius, cũ
vniuersis Aegypti, Libye, & Thebaidis orthodoxis
Episcopis, in hæc verba inter cætera scribens ad Fe
licem Pon. ex Alexandria: Vbi conuenerant aduer
sus Arrianorum quam patiebantur persequutionẽ
& calũnias: vt a quibus sub synodali prætextu suis
passim pellebantur sedibus, obtentu commentici-
orum, quæ in illos confingebant, criminum, implo-
rantes aduersus eosdem apostolicæ sedis auxilium.
Quia semper, inquiunt, antecessores nostri & nos a
vestra apostolica sancta sede auxiliũ hausimus, &c.
atq; eandem iuxta canonum decreta vt summam
expetimus: ad eam quasi ad matrem recurrimus, &
cætera. Ob id enim vos, prædecessoresq; vestros, a-
postolicos videlicet prẹsules, in summitatis arce cõ-
stituit dñs, omniumq; ecclesiarum curam habere
præcepit, vt nobis succurrentes nosq; tuentes libe-
rare ab hostibus nostris non negligatis. Nam sci-
mus in Nicena magna synodo CCCXVIII. Epis-
coporum, ab omnibus cõcorditer esse roboratum,
non deberi absque Romani Pon. sententia concilia
cele-

celebrari, nec Episcopos damnari,&c. Vos ergo, vt semper sanctæ sedi vestræ consuetudo fuit, periclitantibus subuenite, oppressos roborate, taliaq; prohibete, et leges imponite, vt apostolica doctrina, quę in vobis est, cito ad victoriam iudicium perducere valeat nostrum, nosq;, Apostolorum suffragante principe Petro, ab imminẽtibus periculis liberare. Eius siquidẽ cathedræ hæreditario quodam perpetuoq; iure cõstabilita a Christo vniuersa affirmantes, quæ ad ecclesiastici regiminis principalem autoritatem pertinent. Illam imprimis ligandi & soluendi in vniuersa domo ecclesiastica: Eandem ipsam, constitutam lucidissimam formam Christianæ religionis & fidei: Eius præsidem Romanũ Pontificẽ, confitentur autoritate & officio esse Petrum, ita testante diuino eloquio: Tu es, inquiunt (sicut veraciter diuinum testatur eloqum) Petrus. Tibi claues regni cœlorum cõmisit, & ligandi soluendiq; super alios potestatem. Item: Tu profanarum hæreseon, & imperitorum atque infestantium omnium depositor, vt princeps & caput omnium, doctorq; orthodoxæ doctrinæ & inculpatæ fidei existis, &c.

Igitur, inquiunt, ne despicias pater tuorum pa-

n trum

trum pietatem, sed sicut illi patres, prædecessoresq́
nostros a multis oppressionibus & angustijs libe-
rarunt: ita & nos liberare digneris. Nã semper fuit
vestræ apostolicę sedi ea potestas, iniuste damnatos
autoritate sua restituere, & sua eis omnia reddere: il
losque, qui eos condemnauerunt, apostolico puni-
re priuilegio: sicut etiam nostris & anterioribus a-
ctum cognouimus temporibus, &c. Neq; enim fas
est apostolicæ sedi, supplicum scripto, aut sine scri-
pto oblatas preces despicere, sed vt condecet, & pri-
uilegium vestræ sedis est, & nos, & illi aduersarij no
stri regulariter conuocemur: & ante vos de nostris
obiectionibus cum omni probitate concertemus:
sicut prædecessores nostri penes vestros fecerunt
antecessores, & sicut canonica in prædicta sancta
synodo docent instituta, &c. Antiquis enim regu-
lis sancitum est, vt quicquid, quamuis in remotis &
longe positis prouincijs, super Episcoporum que-
relis & accusationibus ageretur, non prius ratum
foret, quam ad noticiam almæ sedis vestræ fuisset
pronũciatio prolata, quæ id ipsum firmaret aut in-
firmaret, &c. ne passim ab accusatoribus, aut calu-
mniatoribus, colũnę conuellerentur ecclesiæ. Nunc
vero Dei ecclesia nõ leuiter perturbatur, columnæ-
que

que eius nimis infestantur, quas hoies praui amouere nituntur: orthodoxorum vero voces, & gemitus Episcoporũ, longe lateqꝫ insonant, nouitates insurgunt, calumniæ crescunt, persecutio grassatur, & perditio fit populorꝫ. Vestrum itaqꝫ est, nobis manum porrigere, quia vobis cõmissi sumus. Vestrũ est nos defendere & liberare, nostrumqꝫ est a vobis auxilium expetere, & vestris iussionibus parere, &c. Et tandem concludentes epistolam.

Vos ergo, inquiunt, qui in summa specula gratia Dei positi estis, oramus, vt minime despiciatis hũilitatis nostræ, & oĩm Oriẽtalium orthodoxorꝫ sacerdotum & populorꝫ afflictiones, et deprecationes cũ lachrymis oblatas: sed sicut luminaria, vniuerso mũdo verbum vitæ retinentes, introductas extinguere tenebras nefandissimorꝫ insidiatorꝫ, temporibus nostris procaciter germinatas, q̃tenus funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer nobis resplẽdeat per vos sanctiss. pater, & dogmatica definitio oẽs lętificans, quã gloriosi ecclesię sancti patres in æternæ vitæ firmã hæreditatẽ docuisse & prædicasse noscuntur, &c. Hæc illi. Tu perpẽde, qui, quales, & quãti, nõ Romani, sed vltramarini, Alexandrinus, inq̃, sedis secundæ Pontifex, neque is qualiscunque, sed

sanctus ille, vereq; admirabilis & gloriosus Christi confessor Athanasius: cuius eruditio & doctrina singularis: cuius fides, tot exilijs, tot persecutionibus probata enituit: neq; is vnus, sed vniuersi vna Aegypti, Tebaidis, & Lybiæ orhodoxi Episcopi: in quibus, si non mẽtiatur Christus etiam duobus aut tribus in nomine suo cõgregatis interesse se medium, nunquid dubitamus, viguisse illum Christi spiritum: tam multis, tã sanctis, tot persecutionibus pro Christi nomine, & fidei eius confessione, tanquam aurum in igne probatissimis, & in hoc vnum congregatis & conuenientibus, vt orthodoxam fidem secundum officium suum aduersus Arrianam tuerentur perfidiam? Nunquid hos alia prædicasse de autoritate sedis apostolicæ, quam ipsa habebat rei veritas, quam ipsa tenebat catholica & orthodoxa per orbem ecclesia, cuiquam esse potest suspicio? præsertim si hæc, & ad ea, quæ audisti, vniuersa, & quæ auditurus es, cõferas, quibus consentiãt per oĩa.

Audisti aũt, hi quam non obscure, quam nõ dubie, sed velut omnibus notoriam, vniuersoq; orbi confessam, agnoscãt ecclesiæ Hierarchiæ psidis, atq; eius sedis autoritatem, & quale supra adstruximus, singulare priuilegium: vt supplices ad eandem re-

currant

currant tanquam ad sacrum verticem, & ad caput Hierarchiæ ecclesiasticæ, inde auxilium expetẽtes, vnde fatentur suos prædecessores, & ordinationes, & dogmata, & subleuationes accepisse. Vt confiteantur & constantissime confirment ecclesiasticos canones, omnes maiores ecclesiasticas causas huius sedis discussioni ac iudicio reseruasse. Vt propterea in summitatis arce cõstitutos a domino Romanos Pontifices, omnium illis ecclesiarũ cura demandata, vt per præsidentis vnitatem & singularẽ autoritatem pax & vnitas Christiana conseruaretur in ecclesia: ne qui opprimerentur iniuste: ne ecclesiarum pastores aduersum sese tumultuarentur, & tot fierent schismata in ecclesia, quot sacerdotes sunt: ne ille sacer ordo confunderetur ecclesiæ. Vtque ea semper ab initio huic sedi consuetudo fuerit, subuenire periclitantibus, releuare oppressos, iniuste damnatos restituere, iniquos iudices etiã qualescunq; punire, leges præscribere, per quas malorũ cohiberetur improbitas, & triumpharet doctrina apostolica. Vt nunquam licuerit appellationẽ, seu verbo seu scripto ad hanc sedem interpositam, contemnere, vt eius iuris ac priuilegij sit, & fuerit, quosuis inter se concertantes, e toto orbe terrarum, etiã

vltramarinis partibus,etiam primarum sedium an tistites coram se euocare, vtque sic euocati (quemad modum tenebantur) ita etiam comparere consue- uerint, & suas aduersum se querelas coram eiusdē sedis tribunali canonice prosequi,& inde suum re- portare iudicium. Sicut, inquiunt, prædecessores nostri penes vestros fecerunt antecessores. Audisti præterea,vt ante mille ducentos annos testati sint il- li,tot,tantique Pontifices,non tunc nuper, & a recen- ti eorum memoria,sed ab antiquis temporibus,an- tiquis regulis, sancitū fuisse in ecclesia, vt quicquid, quamuis in remotis longinquisque prouinciis super quorumlibet Episcoporum querelis ageretur, non ante firmitatem et robur obtineret, quam ad huius sedis esset relatum noticiam,atque eius firmatum aut infirmatum iudicio: quod etiam in cœlis ratum ha beri ipse nobis Christus confirmauit.

His consonam nunc audi totius Aphricanæ ec- clesiæ confessionem, ex B. Stephani Archiepiscopi in concilio Mauritaniæ præsidentis,& trium conci liorum Aphricanæ prouinciæ,ex communi decre- to ad B.Damasum scripta epistola,in hæc verba.

Beatissimo domino,& apostolico culmine sub- limato, sancto patri patrum, & summo omnium

præſulum Pontifici Damaſo, Stephanus Archiepi-ſcopus cum concilio Mauritaniæ, & vniuerſis Epiſcopis, de tribus concilijs Aphricanæ prouinciæ.

Notum facimus veſtræ beatitudini, quod quidam fratres in confinio nobis poſiti, quoſdam fratres noſtros, venerabiles videlicet Epiſcopos, vobis inconſultis a proprio deijciunt gradu, & adhuc deijcere moliuntur: Cum veſtræ ſedi, Epiſcoporum iudicia, & ſummorum finem eccleſiaſticorum negociorum, in honorẽ beatiſſimi Petri, patrum decreta omnium cunctam reſeruauere ſententiã, quæ merito omni cura & ſollicitudine obſeruare debemus. Maxime enim debent illa ab ipſo præſulum examinari vertice apoſtolico, cuius vetuſta & ſollicitudo & cõſuetudo eſt, tam mala damnare, quam probare probanda. Antiquis enim regulis ſancitũ eſt, vt quicquid horum, quamuis in remotis & longinquo poſitis ageretur prouincijs, non prius tenẽdum aut accipiendum ſit, quam ad noticiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum: vt eius autoritate, quicquid fuiſſet pronunciatum, id firmum haberetur, &c. Itaq; prædictis illicito præſumptis, vt ſemper veſtræ ſedis conſuetudo fuit, feſtinanter occurrite, & pro veritate paterniſque canonibus viriliter

cer-

certãtes,his resistite, &c. Et Deus creator omnium, longæuum conseruet apostolatum vestrum ad stabilitatem ecclesiarum sanctarum, & orthodoxæ fidei: vosq; pastorem bonum,qui pro spiritalibus ouibus ponitis animam, atq; baculo pastorali lupos rapaces expellitis, & omnibus oppressis auxilium fertis. Quod & istis & omnibus semper vos facere optamus sanctissime Papa. Hactenus illi,quibus in hæc verba rescripsit ille Damasus.

Damasus seruus seruorum Dei,atq; per gratiam eius Episcopus sanctæ catholicæ ecclesiæ, & vrbis Romæ, Stephano Archiepiscopo præsidẽti in concilio Mauritaniæ,& vniuersis Aphricanæ prouinciæ Episcopis. Lectis fraternitatis vestræ literis, primo gratias ago, quod tantorum patrum merear benedictione perfrui: deinde quod circa fratres sollicitos vos reperi,& cum eis crucem domini deferre,&c. Igitur quãdo in præsenti oportune gestorum consultatione,apostolicis vestra beatitudo visceribus commota nos hortata est tuitionem fratribus apostolica impendere autoritate, & eorum iniurijs subuenire, dum constet eadem cum Apostolo compassibiliter dicere: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? &c.

rorũ &c. Pro qua re oportet iuxta veſtram pruden-
tem commonitionem, magis autem ſecundum di-
uinam præceptionem, nos qui ſupra domum eius,
hoc eſt, catholicam eccleſiam, Epiſcopale ſuſcepi-
mus miniſterium, ſollicite vigilare, ne quid de ſa-
cris eius muneribus, id eſt, apoſtolicis viris, Apoſto
lorumq; ſucceſſoribus & miniſtris, quiſquam no-
bis inconſultis damnetur. Scitis fratres chariſſimi
firmamentum a Deo fixum & immobile, atque ti-
tulum lucidiſſimum ſuorũ ſacerdotum, id eſt, Epi-
ſcoporum oĩm, apoſtolicam ſedem eſſe conſtitutã,
& verticem eccleſiarũ, ſicut diuinum verbum vera
citer pronunciat, dicens: Tu es Petrus, & ſuper hoc
firmamentum tuum eccleſiæ columnæ, qui Epiſco
pi intelliguntur, confirmatæ ſunt. Et tibi claues re-
gni cœlorum commiſi, &c. Cuius vice hodie, gra-
tia Dei, pro Chriſto fungimur, & omnes huius ſan
ctæ ſedis præſules eius vicem geſſerunt, gerunt, &
geſturi ſunt. Itaq; omnia, quæ innotuiſtis, illicita eſ-
ſe ipſi non dubitatis. Diſcutere namq; Epiſcopos,
& ſummorum eccleſiaſticorum negociorum cau-
ſas, Metropolitanis vna cũ oĩbus ſuis cõprouincia-
libus licet, ſed definire eccleſiaſticarũ ſummas quere
las cauſarum, vel damnare Epiſcopos, abſq; huius

ſedis autoritate minime licet. Quam oẽs appellare, ſi neceſſe fuerit, & eius fulciri priuilegio oportet. Nã, vt noſtis, ſynodũ abſq; eius autoritate fieri non eſt catholicum. Nec vlla concilia rata leguntur, quę non ſunt fulta apoſtolica autoritate. Hactenus Damaſus. Ex quibus omnibus ſatis ſuperq; demonſtratum exiſtimo, non adulterinum, nõ ſubditiciũ, ſed verum, germanumq; fuiſſe illum Niceni concilij canonem, quem de Epiſcoporum cauſis et appellationibus ad apoſtolicã ſedem deferendis, in ſexto Carthagineñ. cõcilio Fauſtinus, Philippus, & Aſellius apoſtolicæ ſedis legati, ex literis & commonitorio B. Zozimi Pontificis recitarunt in hæc verba. Ita, inquit, dixerunt dilectiſſimi fratres in concilio Niceno, cum de Epiſcoporum appellatione decernerent. Placuit autem, vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & eum iudicauerint congregati Epiſcopi regionis illius, & de gradu ſuo deiecerint eum, & appellaſſe Epiſcopus inueniatur, & confugerit ad beatiſſimum Romanum Epiſcopum, et voluerit audiri, & iuſtum putauerit ille, vt renouetur, ſcribere his Epiſcopis dignabitur, q in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnia inquirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is, qui ro

gat cau-

gat causam suam iterum audiri, deprecatione suâ mouerit Episcopum Romanū, vt e latere suo presbyterum mittat, erit in potestate Romani Episcopi, quid velit, & quid existimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes potestatem eius, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere Episcopos, vt negocio terminum imponant, faciat, quod sapientissimo concilio suo iudicauerit. Hactenus verba canonis, quem aduersus Aurelium Carthaginensem Episcopum, illius concilij caput, & cū eodam congregatos Episcopos (quos vna secum ad hoc inclinauerat, vt abolere cuperent ac niterentur obseruatam eatenus consuetudinem de referendis Episcoporum iudicijs ad examen iudiciumque sedis apostolicæ) tanquam ex autoritate Niceni concilij, pro eiusdem sedis autoritate ex literis B. Zozimi Pon. proferebant ijdem eius legati.

Quanq̄ autem illi non solum grauem esse transmarinis & tam longe positis prouincijs, morem illum referendorum iudicioꝝ Episcopaliū ad iudicium et examen sedis apostolicæ, sed etiā tēdere eūdem ipsum in dissolutionē vigoris disciplinæ ecclesiasticæ ꝑtenderent (cū sæpe retractaretur compro

uincialium Episcoporum & iudicum sententia: absolutis, restitutisq; a sede apostolica, q̃s illi damnauerant) & ob id nequaq̃ acquiescerent testimonio Ro. Pontificis, velut in re propria: autoritatẽ tñ Niceni, quæ eis obijciebatur, concilij non audentes contemnere, negabant canonem illum haberi in his, quæ apud eos extabant, Niceni concilij exemplaribus. Super quibus, ea occasione, ingens mota est quæstio & controuersia: non satisfaciente illis fide Romani exemplaris Nicenorum actorum, sed Alexandriam, Antiochiam, imo & Constantinopolim vsq; miserunt, inde petitum eorundem actorum exemplaria. A quibus, similia suis, æque trunca, æque imperfecta receperunt, nihil dignum tanto concilio continentia, nihil, inquam, præter mutila illa XX. quæ apud Ruffinum leguntur, decreta: frigida sane, si per se considerentur, & pro ecclesiasticæ totius disciplinæ constitutione atque ordinatione plane inefficacia. Quam tamen vniuersam diligentissime ordinatam, constitutamque in illo concilio, tantorum patrum autoritate atque irrefragabili testimonio supra demonstrauimus.

Certe nisi improbe impudenterq; mentitos dixeris tot, tantosq;, quos audistis, patres et Pontifices san-

ſanctiſſimos, dubitari omnino nō poteſt, alia fuiſſe decreta illius concilij. Sed neq; illud dubiū eſſe poterit, ſi eorum tempor: perpēdas hiſtoriam, Romæ ſeruata fuiſſe veriora integrioraq; exemplaria actorum Nicenæ ſynodi, quam in illis Orientis eccleſijs, quas iam annis plurimis vaſtauerat ille aper de ſylua, illa fera ſingularis, illi, inquam, Nicenæ fidei perſecutores Arriani hæretici. Qui, quod ſupra demonſtrauimus, abolentes incendio quacunq; extabant authentica eius ſynodi exemplaria, hoc effecerunt, vt continuo poſt Nicenum concilium dubitaretur de actis, & canonibus eiuſdem. His adde, quod & Theophilus Alexandrinus, & Alexander Antiochenus, & Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopi, ad quos illi miſerant petitum Nicena exemplaria, eodem illo tempore ob impiam ſuam coniurationem aduerſus B. Ioannē Chryſoſtomum, quem inique oppreſſum calumnijs ſuis ſede ſua Conſtantinopolitana eiecerant, excommunicationi ſubiecti erant a ſede apoſtolica. Nihil ergo mirum eſt, adulterata quoq; ab eiſdē recepiſſe ſe acta Nicena, apud quos nihil erat ſyncerum & integrum. Quemadmodum & quintam ſynodum adulteratam, corruptamq; ab hæreticis Conſtantinopolitanis & An-

tiochenis aliquot Episcopis, apostolicæ sedis legati in sexta synodo couicere. Et nos idem pressam candem sextam, insuper & septimam synodos, in plærisq;, vt nunc passim circumferuntur, in Diatribe nostra, atq; alibi, accuratius demõstrauimus. Quod ipsum actis Nicenis factum minus admirabitur, quisquis considerauerit, quam pertinaciter, & q̃diu Oriens pene vniuersus aduersus ea ipsa repugnauerit, conspirauerit, & coniurauerit.

Quod si exactius, certiusq; intelligere velis illius Aurelij & consentientiũ secũ Episcopoꝝ conatus, quibus apostolicæ sedi debitũ illud obediẽtiæ iugũ nitebantur excutere, num ex Deo fuerint, iuxta Gamalielis illius sapientissimũ consiliũ, subsequentium tẽpoꝝ expẽde historiã. Si eñ, inqt ille, ex hoĩbus est consilium & opus hoc, dissoluetur. Sin ex Deo, non potestis dissoluere, ne quãdo & Deo repugnare videamur.

AD CHRISTIANVM, PIVMque Lectorem.

HIc locus merito nos homines admonet humanitatis. Quandoquidem satis idoneus testis est ad calamitosam humanæ vitæ sortẽ ob oculos nobis reuocandã: idq; tanto vehementius fieri par est, quanto

quanto maior ille fuit, qui mortis immaturæ violētia oppressus, calamum hic manuq; sistere cōpellebatur. Is est D. Albertus Pighius Campeñ. idemq; Præpositus D. Ioannis Traiecteñ. qui quum vitam oēm, eamq; cœlibē, in æqui boniq; cognitione contriuisset, cumque mirificis humanæ vitæ laboribus esset defunctus, ad extremum incredibi quadam animi puæsentia, Deo patri spiritum emisit ad IIII. Calend. Ianuarias circa ingressum anni post Christum natum M.D.XLIII. Quare non est, o humane Lector, quod amplius desyderes a D. Pighio felicis memoriæ, qui lubenter sane Bucero singulatim respondisset ad vniuersa eius maledicta, si per valetudinem vllatenus id fieri licuisset. Nam ad extremum vsque vitæ suæ diem in hæc scribendo desudauit. Idcirco, quum modis omnibus vir tantus Reipub. iuuandæ & ecclesiæ Christi illustrandæ semper studuerit, æquum est, vt posteritas omnis pio Pighio quam optime precetur, et pro tam eximijs ipsius monumentis non ingratum se prorsus ostendat.

FINIS.

☞ Bonorum operum gloriosus est fructus.

